

ВІЙСЬКО

УКРАЇНИ

11-12'2004

ВІЙСЬКО

УКРАЇНИ

Центральний друкований орган
Міністерства оборони України

Головний редактор
Володимир ГОРІШНЯК

Редакційна колегія:

Петро БУНЯК,
координатор по зв'язках з українською діаспорою
у США та Канаді

Леонід ГОЛОПАТЮК,
генерал-майор, начальник Управління євроатлантичної
інтеграції Генерального штабу Збройних Сил України

Олександр ЗАТИНАЙКО,
генерал-полковник,
Головний інспектор Міністерства оборони України

Сергій КИРИЧЕНКО,
генерал-лейтенант, начальник Генерального штабу
Збройних Сил України

Григорій КРИВОШЕЯ,
директор Інституту екстремальної журналістики
Київського міжнародного університету, професор

Іван МАРКО,
генерал-лейтенант, начальник Головного
фінансово-економічного управління
Міністерства оборони України

Олександр ОМЕЛЬЧЕНКО,
Київський міський голова

Анатолій ПИСАРЕНКО,
народний депутат України, віце-президент
Національного Олімпійського комітету України

Володимир РУДИК,
генерал-майор, начальник зв'язку Збройних Сил України –
заступник начальника Генерального штабу ЗС України

Богдан СТУПКА,
народний артист України

Володимир ТОЛУБКО,
генерал-полковник, начальник
Національної академії оборони України

Засновник Міністерство оборони України
Рік заснування часопису – 1994,
Перший редактор – полковник Вячеслав БОЛОТНЮК
Видання зареєстровано Державним комітетом України
у справах видавництв, поліграфії та книгорозповсюдження
12.07.1994 р. Серія KB № 827

Над номером працювали:
Дизайн та верстка підполковник Андрій ПОГОРЕЛОВ
Літературний редактор Валентина БОЖОК
Фото Сергій ПОПСУЄВІЧ, Олександр КЛИМЕНКО,
Юзеф ВЕНСКОВІЧ, Тарас БОРОВОК, Олена ЩЕРБІНА
Набір Дарина ФЕНІК
Інформаційна підтримка: прес-служба МО України.

Адреса редакції: Журнал «Військо України», вул. Мельникова, 81.
04050, Київ, Україна, а/с 72. Тел. (044) 213-08-39, 219-38-59, 454-42-02.
E-mail: viysko2003@ukr.net; http://www.mil.gov.ua/viysko_ua
Передплатний індекс: 74101. Передплату можна оформити в кожному
відділенні зв'язку, а також за адресою: Україна, 04655, м. Київ-50,
вул. Мельникова, 24, редакція газети «Народна Армія», відділ передплати,
тел.: (044) 244-73-56. Ціна договорна. Підписано до друку 14.12.2004 р.
Друк «Бігаль-Прес» Україна, 01011, м. Київ, пров. Кутузова, 4, оф. 23,
т./ф. (38044) 254-42-95.
При використанні матеріалів посилання на журнал «Військо України»
обов'язкове. Рукописи, фотографії, малюнки редакція не рецензує і не
повертася. Журнал надає авторам можливість висловлювати думки, які не
відзеркалюють погляди редакції. За рекламну інформацію відповідає
рекламодавець.

УКРАЇНСЬКІ КОМАНДОС

- 2 Спецназ ВСП:
молодий і амбітний

Тарас БОРОВОК

АКТУАЛЬНО

- 4 Воєнна наука в Україні:
орієнтир на світові тенденції
розвитку військової справи
Іван РУСНАК

ЗАКОН – ЩО ДИШЛО...

- 6 Ати-бати по-українськи
Володимир ГАЛАНЦЕВ

ТЕМА НОМЕРУ

- 9 Контрактники за транзитом
Сергій БАСАРАБ

НОТА ВЕНЕ

- 12 Батальйон просить...
спорядження
В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ

МИРОТВОРЧІСТЬ

- 14 Андрій Знак:
«Пройде час і наші миротворці
розшифрують «Ліванський
мінний ребус»
Ігор МИХАЛКО

РЕКЛАМНА ПАУЗА.....

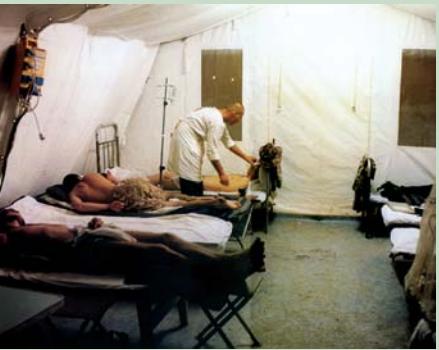
- 16 Військовий PR: брак коштів...
і досвіду
Тарас БОРОВОК

ТВОЇ СИНИ, УКРАЇНО

- 19 Зоряна стежина
генерала Стеценка
Леонід ЮДІН

ПИТАННЯ РУБА

- 22 Реабілітація чи імітація?
Олег МАТЕНКО

У «ЯБЛУЧКО!»

- 24 Снайперами не народжуються
Ірина ЦИГАНOK

ГРИМАСИ НАШОГО ЧАСУ

- 26 Будинки офіцерів:
чужі серед своїх?
Сергій БАСАРАБ

ЕКСКЛЮЗИВ

- 30 Ігумен ІОАСАФ: «Покажіть мені
янгола, якого звуть Пощастило»
Володимир ГОЛІЦИН

МОМЕНТ ІСТИНИ

- 32 Письменники і військо:
крок назустріч
Людмила ЗАГОРОНЮК

В АРМІЯХ СВІТУ

- 34 Людина зі зброєю.
Білоруський варіант
Ольга ШПИТАЛЬ

ПРАВО

- 37 Особливості приватизації
житлового фонду у військових
містечках
Галина КОВАЛЕНКО

ЯК ЦЕ БУЛО

- 38 Генштаб без таємниць
Віктор БАРАНЕЦЬ

ЛІТЕРАТУРНИЙ ДЕСАНТ

- 40 Меч Торквемади
Юрій БЕДЗИК

«БІЛІ ПЛЯМИ» ІСТОРІЇ.....

- 44 «Кузькіна мать»
генерала
Хрушчова
Іван МУКОВСЬКИЙ

АНАТОМІЯ ПОДВИГУ

- 48 Літерний із Грейфсвальда
Юрій КУЗНЄЦОВ

ОФІЦЕРСЬКИЙ КЛУБ

- 50 До бар'єра! Маловідомі факти
про дуелі за всіх часів і народів
Володимир ГАЛАНЦЕВ

ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ

- 56 Владислав Третяк:
«На фехтувальній
доріжці друзів
немає...»
Юрій СМЕЛОВ

Спецназ ВСП: молодий і амбітний

— Я буду «Беркутом»! — А я — «Титаном»...

У дворі хлопчаки грають у «спецназ». Коли це бачиш, радіє душа: добре, що не в терористів. «Барси», «альфи», «соколи» стають героями сьогодення. Є чим пішатися й українським силовикам.

ЗНАТИ І ЗНЕШКОДИТИ

Операції підвищеної складності — High Risk Operations. Саме вони є основним напрямом роботи військової поліції, точніше, її підрозділу спеціального призначення. Декілька років тому в столичному дисциплінарному батальйоні сталася надзвичайна подія: засуджений солдат заволодів зброєю вартового і захопив заручників. Військової поліції в Україні тоді ще

кого спецназу, звернулися до «Беркута». На щастя, застосувати зброю не пришлося — вистачило переговорів.

...Військова служба правопорядку у Збройних Силах України створена два роки тому. До цього наші військовослужбовці вивчали досвід подібних служб у Німеччині, Сербії, Данії, щоб за їхнім прикладом створити спеціальні підрозділи наших військо-

Сфериою діяльності окремих структур ВСП є протидія диверсіям та терористичним актам на військових об'єктах, боротьба з диверсійно-розвідувальними групами противника.

вих бойовиків. Проте вони не спілі їх копіювали. Нині у багатьох арміях світу на military police покладаються завдання протидії терористичним актам. Українське ж законодавство

обмежує участь збройних сил держави у боротьбі з тероризмом. Це належить до сфери діяльності окремих структур ВСП: у мирний час — протидія диверсіям та терористичним актам на військових об'єктах, а у воєнний — боротьба з диверсійно-розвідувальними групами противника.

Протистояти терористам здатні лише професіонали. Чи є вони у нас?

Так, у Деснянському навчально-центрі Сухопутних військ проходять спеціальну підготовку снайпери. Але що то за підготовка, якщо вчаться вони всього півроку чи рік? Адже світова практика свідчить, що справжнього снайпера «ліплять» щоденно протягом трьох—п'яти років! Наприклад, у біло-руській «Альфі» снайпером може стати тільки офіцер. Вже підготовле-

ний як професіонал, він не менше двох років «обкатується» другим номером штурмової пари і лише потім починає «працювати» першим.

До складу спецназу української військової поліції входять 26 підрозділів. Кожний регіональний осередок має групу, відділення або взвод, в залежності від потреби. Але вони значно менші за чисельністю, ніж аналогічні їм загальновійськові.

ІГРИ ДЛЯ ДОРОСЛИХ

У цьому році офіцери ВСП вперше пройшли спеціальні курси. Їх навчали за особливою програмою з урахуванням теоретичних розробок та практичного досвіду підрозділів СБУ та МВС.

...Військова частина розташовується всього за 20 кілометрів від атомної електростанції. Невідомий автобус підїжджає до воріт центрального КПП. Виходить помічник чергового, відчиняє ворота..., і транспорт без найменшої затримки в'їжджає на територію... Умовні терористи, а це були саме вони, безперешкодно проникли на військовий об'єкт! Терористи-то умовні, але ж військовослужбовці, які були захоплені диверсантами, цілком реальні... Через деякий час командир частини отримав пакет, у якому були викладені вимоги «терористів». Що робити? Про ситуацію негайно були поінформовані спецпідрозділи МВС, МНС, СБУ, місцеві органи влади, аварійно-рятувальні служби, медики... Підрозділ ВСП також взяв активну роль у протидії диверсії та звільненні заручників. Завдання виконано, але найголовніше те, що зроблено черговий крок у набутті досвіду роботи в конкретній екстремальній ситуації.

Проводилися й інші спільні навчання. Так, відтворювали щось на зразок сумнозвісного російського «Норд-Осту». Умовні терористи захопили кінотеатр, а бійці спецназу звільняли заручників.

НЕМОВЛЯ, ЩО ВТРАТИЛО НЕНЬКУ

На нинішньому етапі формування спеціальних підрозділів ВСП виникли серйозні проблеми з їх комплектуванням. Особливо це стосується рядового складу: за півтора роки зробити зі звичайного солдата бойовика-професіонала просто неможливо. Спробували залучати військовослужбовців за контрактом. Але ж зарплата у контрактника дуже низька.

Серйозною проблемою виявилося й формування матеріально-технічної бази. Адже обмундирування, озбро-

ення, інше обладнання теж мають бути особливими. Певна їх кількість у підрозділах є. Як не дивно, але виробники цієї продукції часто йдуть військовим назустріч. А поки що вони не мають ані замовлення від міністерства оборони, ані прибутків. Матеріально-технічна база також потребує оновлення. Це стосується як зразків зброї, так і індивідуального захисту. Частково військові «командос» уже забезпечені вітчизняними кулеметами, автоматами, гранатометами... До речі, перший, постріл у стрілецькому тири спецпідрозділу ВСП був зроблений саме з українського автомата «Вепр».

Офіцерів ВСП навчали за особливою програмою з урахуванням теоретичних розробок та практичного досвіду підрозділів СБУ та МВС.

До перших матеріальних здобутків можна віднести й ексклюзивні зразки обмундирування, елементи спорядження, поліцейську зброю... Безпосередню участь у розробці цієї продукції беруть і самі замовники. Так, підрозділ військової поліції, що був у складі українського миротворчого контингенту в Іраку, розробив нові зразки одягу з урахуванням особливостей несения служби у цій країні.

ЗІ СВІТУ — ПО НІЦІ...

Звісно, крім розробки власного обмундирування військові поліцейсько-миротворчі набули ще й неоцінений досвід. Але й ті, хто залишився на Батьківщині, набули його не менше. Наприклад, коли в Україну приїздив

голова військового комітету НАТО генерал Харальд Кут, саме український підрозділ військової поліції за безпечував охорону й безпеку членів поважної делегації. Він виконував також завдання з охорони об'єктів, де перебував чотиризірковий генерал та члени делегації, яку він очолював.

Українські спецназівці продовжують перевімати досвід закордонних колег.

— Нещодавно я повернувся з Данії, де проходили міжнародні курси підготовки військовослужбовців підрозділів спецпризначення, — розповідає командир спецпідрозділу ВСП підполковник Сергій Галушко. — Під час спільних занять очолювана мною група показала високий рівень фізичної підготовки. Було приємно, коли я, український підполковник, переміг у змаганні з підтягування американського лей-

тенанта. Ми переконалися, що розроблені нами методика підготовки військових спецназівців нічим не гірша за іноземну.

На перспективу керівництво Військової служби правопорядку планує створити максимально гнучку й пристосовану до умов сучасності структуру, уdosконалити систему віdbору особового складу та матеріального забезпечення. Нині впроваджується нові методики. Наприклад, вогнева підготовка буде не загальновійською, а такою, як у «Альфи», «Сокола» та «Беркута». Але головне, на що сподіваються військовослужбовці спецпідрозділу ВСП, це підтримка з боку вищого командування.

Майор Тарас БОРОВОК

ВОЄННА НАУКА В УКРАЇНІ:

ОРИЄНТИР НА СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ

В умовах реформування та скорочення збройних сил триває процес удосконалення системи воєнно-наукових досліджень, суть якого полягає в подальшій інтеграції науково-дослідних установ у потужні наукові центри. Реалізація цих заходів дасть можливість зберегти наукові школи і забезпечити належне наукове супроводження заходів реформування та розвитку збройних сил.

Так, на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. створені Харківський університет Повітряних Сил та Об'єднаний науково-дослідний інститут Збройних Сил, що дало можливість удосконалити систему наукових досліджень і спрямувати її діяльність в напрямку розвитку нового виду збройних сил — Повітряних Сил та Сухопутних військ Збройних Сил України. Передбачена також реорганізація Державного авіаційного науково-випробувального центру у Федосії в Державний науково-випробувальний навчальний центр Збройних Сил України. Його навчальна та матеріально-технічна бази будуть використовуватися для здійснення

**Генерал-лейтенант
Іван РУСНАК, начальник
Воєнно-наукового управління —
заступник начальника
Генерального штабу ЗС України
з науки, доктор військових наук**

но-наукові ради видів збройних сил, структурних підрозділів Міністерства оборони та Генерального штабу ЗС України.

Протягом 2004 р. науковці Збройних Сил України безпосередньо брали участь у розробці та удосконаленні законодавчої бази у воєнній сфері, підготовці та реалізації низки законів, зокрема Закону України «Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців», які звільняються зі служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей», «Про чисельність Збройних Сил України», проекту закону України «Про організацію оборонного планування в Україні». У червні цього року розроблена і затверджена нова Во-

Стан укомплектованості посад, що підлягають заміщенню особами з оперативно-стратегічним та оперативно-тактичним рівнями освіти, на жаль, залишається низьким.

енна доктрина, у якій, на відміну від попередньої, переглянуто концептуальні підходи до організації структури європейської та євроатлантичної безпеки, загальні напрями міжнародного співробітництва з урахуванням економічних можливостей держави.

Позитивним результатом плідної праці науковців є проведення Оборонного огляду та розробка Білої книги — Стратегічного оборонного бюлетеня України на період до 2015 р. Обґрутована також процедура стратегічного оборонного пла-

нування відповідно до умов України, підготовлені моделі оцінки регіональної стабільності та воєнної безпеки в рамках дотримання міжнародних договорів і угод та комплексної оцінки розвитку національних інтересів держави.

Фахівці науково-дослідних установ безпосередньо брали участь у розробці проекту Державної програми розвитку озброєння та військової техніки на період до 2015 р. Крім того, з метою удосконалення нормативно-правової бази з питань наукової та науково-технічної діяльності та реалізації положень Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» підготовлено нові редакції відповідних нормативно-правових документів, основу яких складає «Положення про наукову і науково-технічну діяльність в Збройних Силах України». Науковцями розроблена також Військово-медична доктрина, що стала інтегральною сукупністю загальних принципів, єдиних вимог і технологічних стандартів медичного забезпечення.

Оцінюючи досягнення воєнної науки, слід зупинитися на основних результатах виконання Зведеного річного плану наукової і науково-технічної діяльності у Збройних Силах України за 2004 рік. Найбільш суттєві результати цих досліджень реалізовані в проектах Програми реформування і розвитку Сухопутних військ, бойових статутів Сухопутних військ, науковому супроводженні заходів щодо створення нового виду

збройних сил — Повітряних Сил, теоретичних дослідженнях щодо ролі й місця цього виду в структурі збройних сил, формах та способах застосування його підрозділів у збройних кон-

флігтах, проектах «Концепції морської державної політики України», Закону «Про морську політику України», основних положень підготовки і застосування морського компоненту Об'єднаних сил швидкого реагування та дослідженнях питань морально-психологічного забезпечення застосування військ (сил), форм і способів сучасної інформаційно-психологічної боротьби.

Протягом 2004 р. у Збройних Силах України проведено 17 конференцій та 48 семінарів, одним із го-

ловних питань яких було питання підготовки, застосування та ротації миротворчих контингентів Збройних Сил України у міжнародних миротворчих операціях за досвідом виконання завдань у Республіці Ірак.

За період з березня по вересень поточного року в Україні проведено Державну атестацію науково-дослідних установ Збройних Сил України, яка засвідчила, що наявна система наукових досліджень має потужний науковий потенціал і спроможна вирішувати наукові проблеми і завдання, спрямовані на ефективне реформування збройних сил відповідно до сучасних умов. Проте, як відзначають фахівці, існують певні проблеми у сфері кадрового забезпечення наукової діяльності. Так, стан укомплектованості посад, що підлягають заміщенню особами з оперативно-стратегічним та оперативно-тактичним рівнями освіти, залишається низьким. Це свідчить

про недосконалість роботи структур управління науковою діяльністю з кадрових питань у видах збройних сил та науково-дослідних установах.

Що стосується підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів, то у березні-квітні була проведена перевеєстрація дююх докторантур та ад'юнктур. Нині здійснюється робота щодо відкриття ад'юнктур в Об'єднаному науково-дослідному інституті ЗС України. На жаль, слід визнати, що система відбору на навчання потребує удосконалення. Конкурс при вступних іспитах до ад'юнктур (не менше 1:2) у переважній більшості випадків забезпечити не вдається. Тематика представлених до захисту дисертацій не у повній мірі відповідає актуальним проблемам сьогодення, а якість їх підготовки не завжди задовільна. Це свідчить про недостатність уваги з боку наукових керівників та учених (наукових) рад військових навчальних закладів до ад'юнктів та здобувачів під час підготовки та написання дисертацій.

На відміну від кадрового, ресурсне (у тому числі фінансове і матеріально-технічне) забезпечення наукової діяльності у цілому є достатнім для виконання науково-дослідними установами поставлених перед ними завдань. Підсумовуючи результати попереднього аналізу діяльності системи воєнно-наукових досліджень, Воєнно-наукова рада оцінила її, в цілому, як задовільну. Наявні труднощі мали в основному об'єктивний характер, однак і за таких умов більшість науково-дослідних уста-

нов і підрозділів працювали результивативно.

Значну увагу на засіданні Воєнно-наукової ради приділено аналізу проекту Зведеного річного плану наукової і науково-технічної діяльності у Збройних Силах України на 2005 рік. Підготовка його ґрутувалася на підставі узагальнення пропозицій структурних підрозділів центрального апарату Міністерства оборони та Генерального штабу ЗС України, видів збройних сил, Національної академії оборони України. Зведеній план формувався згідно з відпрацьованим за останні роки механізмом. Тематика запланованих досліджень спрямована на вирішення пріоритетних завдань військового будівництва: розробку методичних основ формування

Тематика представлених до захисту дисертацій не у повній мірі відповідає актуальним проблемам сьогодення, а якість їх підготовки не завжди задовільна.

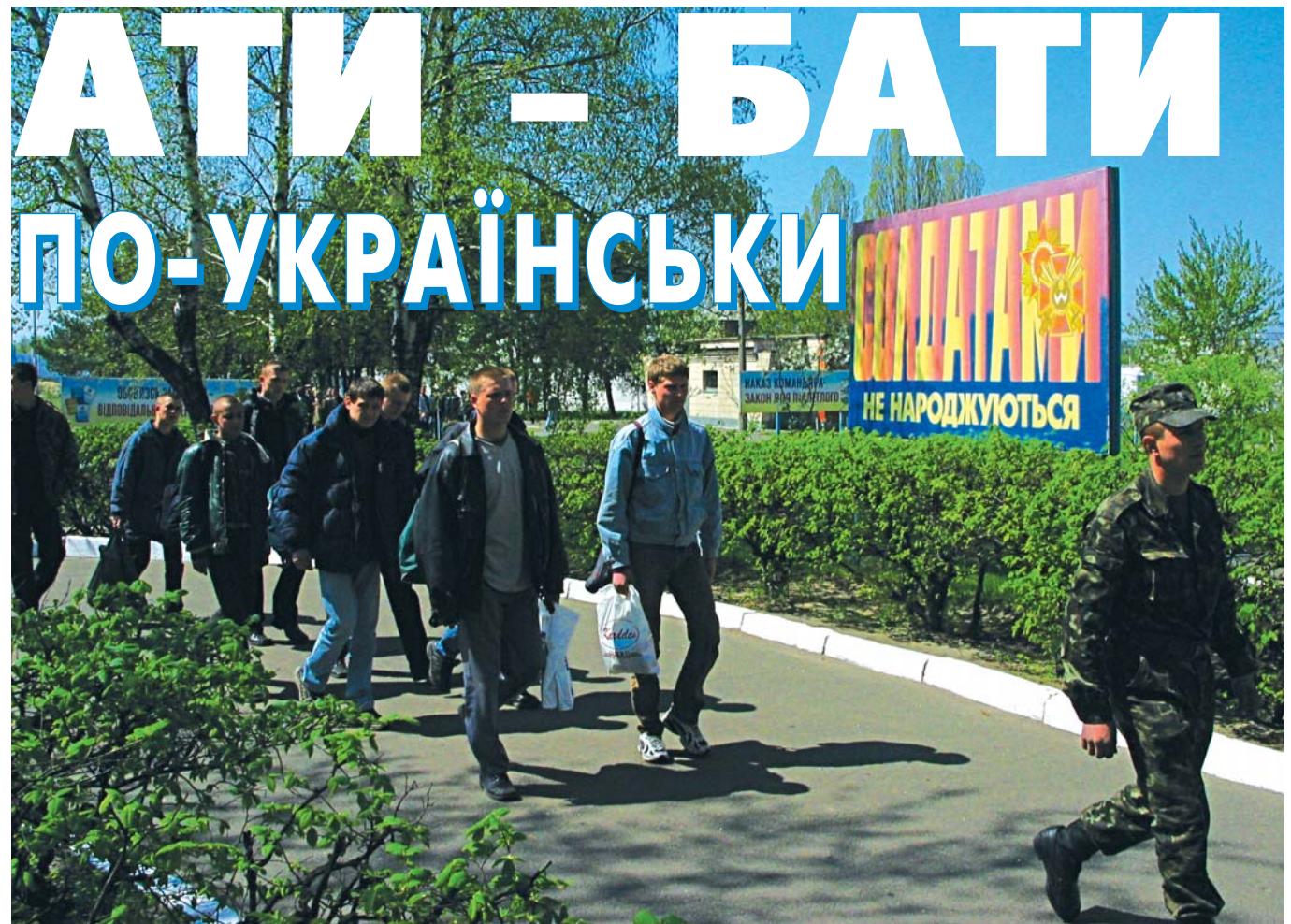
безпеки арсеналів, баз і складів, удосконалення технологій утилізації застарілих, насамперед небезпечних зброєнь і боєприпасів; удосконалення систем технічного, тилового, медичного, навігаційного та інших видів забезпечення; наукове супроводження заходів міжнародного військового співробітництва та міжнародної діяльності.

Серед гуманітарних проблем важливе місце посідають розробка наукових основ гуманітарної політики держави в збройних силах, удосконалення цивільно-військових відносин та психологічного забезпечення, підготовка практичних рекомендацій щодо зменшення негативних соціальних наслідків воєнної реформи.

Передбачено ряд досліджень у рамках навчань та інших заходів оперативної підготовки. Значна увага приділяється обґрунтуванню форм і способів застосування Збройних Сил України, видів, родів військ та спеціальних військ на окремих напрямах чи в окремих регіонах, розробці рекомендацій щодо підвищення якості управління з'єднаннями та частинами Об'єднаних сил швидкого реагування. Запланована також розробка наукових монографій, статутних та керівних документів, навчальних і методичних посібників тощо.

У цілому Зведеній річний план наукової і науково-технічної діяльності на 2005 рік відповідає вимогам наукового забезпечення основних заходів реформування та розвитку Збройних Сил України. Воєнна наука України функціонує у тісній взаємодії з практикою військового будівництва та орієнтована на сучасні світові тенденції розвитку військової справи.

або Як загальний військовий обов'язок перетворюється...

на загальну військову необов'язковість

Минулой весни на строкову військову службу до лав Збройних Сил України було призвано 26 тис. чоловік, восени, у зв'язку з реформуванням та скороченням армії, — 19,5 тис.

Логічно було б припустити, що суттєве зменшення призову позитивно вплине на його якість. Але логіка у таких справах, як виявилося, спрацьовує не завжди.

НІ КІЛЬКОСТІ, НІ ЯКОСТІ

Протягом перших 10 днів від початку призовної кампанії чернігівський облвійськомат відвідали близько 900 призовників. Понад 600 з них отримали відстрочку за станом здоров'я, сімейними обставинами або у зв'язку з навчанням. Ще півсотні молодих людей були визнані непридатними до військової служби. І так майже скрізь. З понад 438 тис. чоловік, яких нинішньою осені викликали на призовну комісію, переважна більшість відправці у війська не підлягала. Причини різні. Так, 47 тис. потенційних захисників Батьківщини не можуть виконувати свій

священий обов'язок через «низькі морально-ділові якості». Це ті, хто перебуває на обліку в органах МВС, нарко- чи психоневрологічних діспансерах або має судимість (навіть умовно). Понад 18 тис. не служитимуть, оскільки не отримали навіть

Законодавством України визначено 32 пільги, згідно з якими призовники отримують відстрочки або взагалі уникають призову.

базової середньої освіти. Крім того, збройні сили відмовилися від послуг майже 95,5 тис. юнаків, які мають два і більше хронічних захворювання. Але найбільше — 236 тис. — так і не

потрапили до війська, отримавши відстрочку. Отже, користуючись термінологією наших призовників, цієї осені «закосили від армії» 92% із вищезгаданих 438 тисяч!

А що ж ти 8% юнаків, яких визнали придатними до військової служби? Із них без значних відхилень у стані здоров'я (1–2 ступені обмеження) було лише 27%, близько 40% мали базову середню освіту — 9 класів... Ось такий призовний потенціал. Як і належить, з цих «обраных» до збройних сил потрапили лише найкращі. Проте підрозділи Об'єднаних сил швидкого реагування, де до стану здоров'я новобранців

висуваються підвищені вимоги, за таких умов спромоглися укомплектуватися лише на мінімально необхідному рівні. Адже відбирати кращих не було з кого...

Чому склалася така ситуація? У Головному управлінні особового складу та організаційно-мобілізаційної роботи Генерального штабу ЗС України вважають, що основна причина — це занадто велика кількість пільг, що дозволяють призовникам отримувати відстрочки або взагалі уникати призову. Законом України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» їх визначено аж 32! Такого не дозволяє собі жодна країна світу з призовною системою комплектування.

- випускники, які вперше закінчили професійно-технічний навчальний заклад — на один рік після випуску;
- призовники, які навчаються у вищих навчальних закладах за кордоном, незалежно від форм власності та навчання.

І це лише деякі із запропонованих доповнень.

— Звичайно, немає сенсу сподіватися на скасування передбачених чинним законодавством відстрочок, — прокоментував ситуацію начальник Управління призову, комплектування та керівництва військкоматами полковник Олександр Заскока, — але розширення цього переліку неминуче приведе до того, що збройні сили доведеться комплектувати виключно призовниками, які не мають ні необхідного рівня освіти, ні відповідного стану здоров'я. Отже, і запитання про їхню спроможність гідно виконувати службові обов'язки, за таких умов, є риторичним.

«КАЗОЧКА» ПРО 12 МІСЯЦІВ

У проекті нової редакції Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» передбачено зменшення терміну проходження строкової військової служби до 12 місяців. На перший погляд, може здатися, що це дещо полегшить ситуацію з призовом і додаткові відстрочки зайдими не будуть. Насправді ж усе з точністю до навпаки. За елементарними математичними розрахунками, обсяги призову не тільки не зменшаться, а на відміну зростуть. При-

пустимо, що в армії сьогодні служить 60 тис. військовослужбовців-строковиків. Для підтримання на такому рівні кількості особового складу, за умов півторарічного терміну служби, необхідно у кожній з трьох призовів набирати по 20 тис. новобранців: $20 + 20 + 20 = 60$. Але при переході на 12-місячний термін служби ту саму кількість доведеться забезпечувати щороку двома призовами по 30 тис. Тобто призовні потреби збройних сил збільшаться на 50%! Висновок

однозначний: ніщо не обходиться так дорого, як дешевий популізм. Розширення спектру відстрочок від призову, яке любіють деякі народні обранці, може не тільки значно ускладнити процес комплектування військових частин молодим поповненням, а й практично унеможливити скорочення терміну строкової служби.

...І ШУКАЙ ВІТРУ В ПОЛІ

Призовний пункт. Перед новобранцями виступає офіцер. Завершуючи перелік переваг військової служби, він додає:

— ...Ну і врешті-решт, після повернення з армії кожен з вас позбудеться постійного страху бути призваним на строкову військову службу.

Це, звичайно, анекдот, до того ж анекдот, який дещо застарів. Ніхто сьогодні призову не боїться. Є бажання — приходять за викликом до

військомату, немає — не приходить. Нині від призову ухиляються понад 50 тис. осіб призовного віку! Можна припустити, що половина з них має право на відстрочку, але просто не оформили це документально. Та є й такі, що свідомо і зухвало відмовляються виконувати свій конституційний обов'язок. І цією проблемою, напевно, хтось повинен займатися. Хто? Звернемося до чинного законодавства. У п. 3 ст. 38 Закону України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» чорним по білому написано: «Органи внутрішніх справ у встановленому законом порядку зобов'язані проводити розшук, затримання і доставку до військових комісаріатів громадян, які ухиляються від виконання загального військового обов'язку...»

Складається парадоксальна ситуація: стаття закону існує, але практично не виконується. Міліції, як правило, вистачає «більш кримінальних» злочинців. До тих, хто ухиляється від військової служби, у неї просто не доходять руки. А якщо й доходять, то... є

ще один нюанс. Зазвичай прокурор уникає давати санкцію на примусовий привод призовника до призовної комісії (а що як він має право на відстрочку?). Безкарність по-роджує систему, плоди якої пожинають наші збройні сили. Нині 9 тис. юнаків, які протягом семи років ухилялися від проходження строкової служби, благополучно досягли граничного призовного віку.

Будемо реалістами і визнаємо, що загальний військовий обов'язок поступово перетворюється на загальну військову необов'язковість. Сьогодні призовна служба в Україні фактично є додатковим соціальним податком. Спла-

NO COMMENTS

РОСІЯ МОЖЕ ЗАЛИШИТИСЯ БЕЗ ЗБРОЙНИХ СІЛ...

Такий прогноз зробив міністр оборони РФ Сергій Іванов у своєму виступі з приводу осіннього призову. «Восени у війська попаде лише 9,5% призовного контингенту, хоча ще 10 років тому цей показник складав 30%. Та обставина, що третина молоді у віці 18–27 років звільняється від служби в армії за медичними показниками, свідчить про здоров'я нації», — зазначив міністр.

І це незважаючи на те, що штатна чисельність армії скоротилася з 2,8 до 1 млн чоловік. До того ж цей штат останніми роками поповнюється переважно контрактним, а не призовним контингентом (наприклад, у Чечні через рік будуть служити тільки контрактники). Однак «недокомплект» все одно існує — як по строковому, так і по добровільному контингенту. Як визнав начальник Голо-

вного організаційно-мобілізаційного управління Генштабу ЗС РФ генерал Василь Смирнов, «недокомплект» нині складає 3–5% від поточних потреб. А що далі? Навіть серед тих, хто складає присягу, 50% мають «службові обмеження» за станом здоров'я.

«На короткострокову перспективу ми плануємо наймолоді із сусідніх держав — України, Казахстану, Білорусі, — прокоментував ситуацію віце-спікер Держдуми Сергій Бабурін, — хоча при цьому можна увійти в певну колізію з урядами цих країн. Але іншого виходу поки що немає. Цих хлопців, безумовно, треба буде заохочувати, наприклад, спрошеною процедурою одержання російського громадянства». Однак, за словами Бабуріна, у довгостроковій перспективі й такі заходи проблеми не вирішать.

чувати його суспільство примушує десяту частину молодих людей у віці 18–25 років, які виявилися достатньо здоровими, не мають права на відстрочку та не ухиляються від призову. І найближчим часом навряд чи щось зміниться на краще. Не зміnilся б на гірше. А що ж у перспективі? Фахівці Головного управління особового складу та організаційно-мобілізаційної роботи переконані: вихід є. На їхню думку, слід повністю відмовитися від строкової військової служби. Саме комплектування збройних сил за контрактом, на відміну від примусового і вибіркового призову, допоможе подолати всі негативні чинники призовної системи. Звісно, і з контрактниками проблем чимало. Але то вже окрема тема.

**Підполковник
Володимир ГАЛАНЦЕВ**

КОНТРАКТИКИ

На початок 2002 р. у Збройних Силах України налічувалося близько 300 тис. військовослужбовців. Кожний п'ятий з них був контрактником. Останнім часом ситуація змінилася. Багато з тих, хто добровільно обрав професію військового, звільняються за статтею «не-

отримання умов контракту». В Головному управлінні особового складу та організаційно-мобілізаційної роботи Генерального штабу впевнені: проблеми насправді не існують, триває, так би мовити, своєрідний «природний» відбір. Чи дійсно це так?

СТАРА ДИЛЕМА: НАЙМАНЕЦЬ ЧИ ПАТРІОТ?

Проведене минулого року на замовлення Генерального штабу Збройних Сил України опитування військовослужбовців за контрактом виявило, що головним мотивом при виборі професії стало бажання юнаків вирішити у такий спосіб свої матеріально-побутові проблеми: 83% респондентів скаржилися на безробіття, сподівалися у майбутньому отримати квартиру або потрапити у миротворчі підрозділи. Патріотичними переважаннями керувалися лише 17% опитуваних. Отже, акцент на матеріально-

захооченні зробив свою справу і службою в армії зацікавилися здебільшого типові заробітчани, пригнічені нестабільністю в економіці, сільському господарстві тощо. Серед них були й такі, хто через свої морально-

ті, до речі, йдеться про права і обов'язки, але без конкретики. Він фактично нічим не відрізняється від того, який з 1993 р. підписують офіцери. Говорячи про матеріальні чи патріотичні мотиви, якими керуються молоді люди при вступі на контрактну службу, слід навести результати соціологічного дослідження, проведеноого українським Центром економічних і політичних досліджень імені О. Разумкова. Якщо сам контрактник переслідує корисливі цілі, то в уяві наших співвітчизників він — надійний захисник держави і патріот. Таким його бачить кожний третій опитаний. І ли-

ше 11,8% громадян вважають, що контрактник — це найманець, який служить і воє за гроші. Добре це чи погано? Пригадаймо перехід на контрактну службу в американській армії, початок якого збігся з війною у

В'єтнамі. Щоб зацікавити військово-службовців контрактною службою, військовому відомству Сполучених Штатів довелося збільшити посадові оклади рядовому і сержантському складу в 4—5 разів. При цьому юний американський солдат не був звинувачений громадськістю у передслідуванні меркантильних цілей.

Але ми — не американці. До того ж слід візнати, що у нас не такі жорсткі вимоги при відборі кандидатів на службу за контрактом. Адже якісний «товар» коштує дорого. Наша ж держава поки що не готова платити великі гроші контрактникам, тому й продовжують набирати їх за правилом золотої середини: аби людина була хороща. Та кожному в душу не заглянеш. Проте якщо при відборі на контрактну службу і далі не будуть ставитися жорсткі вимоги, в армію приходитимуть випадкові люди, ті, хто не знайшов свого місця у цивільному житті.

ПОШТУЧНИЙ ТОВАР

Насправді ж це питання слід розглядати ширше, адже у військових підрозділах існує багато інших, більш «приземлених» проблем. Одна спраوا, коли з часом людина розуміє, що обрала не ту професію, і розриває угоду. І зовсім інша, коли молоді люди свідомо використовують можливість вступити на контрактну службу для досягнення своїх цілей. Зокрема, це стосується військовослужбовців строкової служби. Багато з них, підписавши контракт, вже через рік після отримання повістки з військомату переводилися на службу за місцем проживання і отримували не 20—30 гривень на місяць, а 200—400. На

момент закінчення півторарічного терміну служби новоспечені контрактники дружно писали рапорти з проханням перевести їх знову у строковики. Дослуживши ще кілька місяців строкової, успішно звільнялися, помітивши у такий спосіб державі, яка привела їх виконувати конституційний обов'язок.

Сьогодні до питання відбору контрактників із числа строковиків ко-

Повернувшись з Іраку, більшість контрактників 51-го окремого механізованого батальйону відразу написала рапорти на звільнення. Заробили, мовляв, грошей, і досить.

мандри підходять обережніше. Якщо у 2002 р. вони становили 34%, то у минулому — 22%. Нині перевага надається кандидатам, які свого часу вже відслужили строкову. І це цілком зрозуміло: від учораців призовників їх відрізняє життєвий досвід та більш виважений підхід до вибору професії.

РОЗУМНИЙ ВГОРУ НЕ ПІДЕ?..

Але й виважений підхід — це не що інше, як турбота про власне благополуччя. Хоча ця проблема на сьогодні ніби залишається «за кадром», згадати про неї варто. На першому етапі переходу збройних сил до комплектування військовослужбовцями за контрактом одним із завдань була комплектація цією категорією посад, що забезпечують бойову готовність частин. Це командири екіпажів, відділень, розрахунків, заступники командирів взводів тощо. Саме вони мали утворити сержантський і старшинський кістяк, спроможний взяти на себе основне навантаження щодо виховання і навчання особового складу, стати основою професійної армії.

Станом на 1 вересня 2004 р. у Збройних Силах України військову службу за контрактом проходили 39 тис. військовослужбовців. Це трохи більше чверті штатної чисельності сержантів та солдатів. Проте бойова робота на полігонах сьогодні не дуже приваблює навіть цю, порівняно невелику кількість контрактників. Не дивно, що минулого року найвищий відсоток по укомплектованості військовослужбовцями за контрактом мали частини Військово-повітряних (39%) та Військово-морських сил (26%). Навіть підрозділи Об'єднаних сил швидкого реагування (сухопутний компонент) поповнюються контрактниками в основному за рахунок тилових посад та посад забезпечення.

«Контрактника в бойову машину не заженеш», — почув я якось від одного офіцера. І це зрозуміло. Адже з передбачених йому до виплати 6,50 гривень «польових» на харчування вираховується 5,36 гривень. Решта суми (1,34 гривень!) — це компенсація за ненормований робочий день та життя у наметі. Можливо, саме з цієї причини плинність кадрів у механізованих частинах значно більша, ніж в інших. В одній з бригад, наприклад, протягом 2003—2004 рр. на військову службу за контрактом було прийнято 287 чоловік, а звільнено за цей же період — 239.

Переконувати читача, що наш контрактник шукає де тепліше, не беруся. Особливо несправедливо буде звинувачувати тих, хто брав участь у міжнародних миротворчих операціях, не відсиджувався «у тилах», а дійсно ризикував своїм життям. Деякі з них продовжують військову службу за контрактом на Батьківщині. Але ж далеко не всі. Цього року в 51-й окремий механізований батальйон після ротації в Іраку повернулися більше вісімдесяти контрактників, які, пройшовши медичне обстеження, відразу написали рапорти на звільнення. Заробили, мовляв, грошей, і досить.

За словами начальника відділу комплектування військовослужбовцями за контрактом Головного управління особового складу та організаційно-мобілізаційної роботи Генерального штабу полковника Юрія Гриньова, проблема полягає у тому, що переважна більшість контрактників призвалася у миротворчі контингенти через військові комісаріати. Отже, виходить, і на запасників не варто розраховувати: отриманий бойовий досвід так і залишився їхнім особистим надбанням.

МІЙ ДІМ — МОЯ ФОРТЕЦЯ

Здійснюючи перехід на контрактну основу служби, військовому відомству доводиться вирішувати багато найскладніших проблем, але чи не найскладнішою з них є житлова. Одним із шляхів її вирішення є переобладнання приміщень колишніх гуртожитків. Під час відрядження до одного із гарнізонів мені довелося бачити казарму покращеного типу. Житлова частина приміщення поділена стінами з гіпсокартону та звукоізоляційного матеріалу на одні, дві, три- та чотирикімісні номери. На кожному поверсі є по дві кухні з електроплитами, душові й туалетні кімнати, сушарні та кімната відпочинку. Тобто умови відповідають сучасним вимогам проживання в гуртожитку, і обійтися це державі у 2 млн 200 тис. гривень.

Проте новостворений житловий фонд фактично є тимчасовим «притулком» для контрактника, тому що оселитися там з сім'єю він не може через те, що житлове приміщення, аби не стягувати за нього плату, має статус казарми. Тож більшість контрактників мешкають у батьків або знімають квартири. Постає питання: чи не краще було б надати цим примищенням статус гуртожитків? Охочих поселитися там навіть за плату знайшлося б чимало. А відтак з'явився б ще один плюс на користь контрактної служби.

У збройних силах Російської Федерації пішли іншим шляхом. За піднайом житла російському контрактнику щомісяця виплачується компенсація у сумі 400 рублів, а для тих, хто витримав трирічний термін першого контракту і підписав його ще на 10 років, передбачено службове житло. Позитивні кроки у цьому напрямі робить і наша держава. Так, 24 червня

Коментар генерал-майора Євгена ШЕЛЕСТА, начальника Головного управління особового складу та організаційно-мобілізаційної роботи — заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України:

Серед найголовніших завдань, які сьогодні вирішуються керівництвом Міністерства оборони та Генерального штабу ЗС України, є створення умов, за яких військова служба за контрактом стане більш привабливою для молоді. Передусім, це забезпечення контрактників службовим житлом. У минулому році для цієї категорії військових переобладнано під гуртожитки три казарми на 509 осіб у військових частинах Житомирського, Бердичівського та Білоцерківського гарнізонів. Враховуючи збільшення обсягів фінансування, у 2005 р. планується завершити переобладнання ще восьми казарм на 1100 чоловік у містах Житомир, Новоград-Волинський, Біла Церква, селищах міського типу Гвардійське, Переяславе, Гостомель та Семиполки. Для цього у бюджетному запиті заплановано 15 млн гривень.

налічуватиме 55 тис. чоловік. На сьогодні їх є 39 тис. Відкритим залишається питання: чи вдасться вийти на запланований кількісний показник і не втратити в якості? Нині підстави для таких сумнівів є.

Не є таємницею, що контракт розривають країці з країці. Людей не влаштовує рівень грошового забезпечення, нічим не компенсовані додаткові службові навантаження, відсутність пільг при вступі до вищих військових навчальних закладів. Тож чи можна буде говорити про якість, якщо комплектування контрактниками і надалі здійснюватиметься за залишковим принципом? Адже жодна найдосконаліша система добору добровольців не буде результативною, поки цей вид служби не стане престижним.

Майор Сергій БАСАРАБ

Важливим кроком є також впровадження диференційованої оплати праці військовослужбовців. Слід зазначити, що підвищення у 2003 р. рівня грошового забезпечення дозволило покращити їхнє матеріальне становище на 60—70% в залежності від вислуги років. Додатковим стимулом для підвищення престижу військової служби за контрактом є прийняття Кабінетом Міністрів України постанови, згідно з якою з 1 січня 2005 р. буде встановлено норми безкоштовного харчування для цієї категорії військовослужбовців під час перебування у навчальних військових частинах (центроках), а також на полігонах під час відпрацювання завдань з бойової підготовки поза пунктами постійної дислокації військових частин. Розроблений також спеціальний програмний комплекс з автоматизації обліку людських ресурсів. Його експлуатація даст можливість створити базу даних вакантних посад та кандидатів на їх заміщення. Це дозволить залучати на військову службу за контрактом найбільш підготовлених громадян нашої держави.

Ще на початку 2004 р. на базі одного з полків 128-ї Закарпатської механізованої бригади розпочато формування первого в українському війську окремого гірсько-піхотного батальону. Пройшов майже рік. Проте унікальна за своєю специфікою частина і дотепер залишається як без досвідчених фахівців, так і без належного спорядження. І це при тому, що з січня наступного року батальон має увійти до складу Сил швидкого реагування.

БАТАЛЬОН ПРОСИТЬ... СПОРЯДЖЕННЯ

РОЗПОРЯДЖЕННЯ є — СПОРЯДЖЕННЯ НЕМАЄ

Така ситуація викликає серйозне занепокоєння у виконуючого обов'язки командира бригади полковника Володимира Коки, який неодноразово інформував керівництво Західного оперативного командування про існуючі проблеми. Крім того, офіцерами відділу бойової підготовки бригади були надані конкретні пропозиції та складений кошторис для закупівлі гірського спорядження, а також дообладнання об'єктів польової навчально-матеріальної бази. Адже за роки незалежності оборонне відомство так і не спромоглося забезпечити з'єднання гірським спорядженням. Як розповідають старожили полку, на базі якого сформовано гірсько-піхотний батальон, ще на початку 90-х на 100 військовослужбовців нараховувалися всього один рюкзак, 20 карабінів та 100 м спеці-

ального шнура для спуску, підйому, натяжки переправ. Мало, звичайно, але сьогодні немає навіть цього.

За словами начальника відділу бойової підготовки управління бригади підполковника Ігоря Мордованця, для проведення повноцінної підготовки у розпорядженні гірських піхотинців є унікальний навчальний комплекс — гірський загальновійськовий полігон, розташований поблизу Ужгорода. Проте через відсутність необхідного спорядження доводиться проводити лише загальну підготовку на малій висоті.

ОФІЦЕРИ ТЕЛЕФОНУЮТЬ МІНІСТРУ...

Ще одна проблема, якою передбачається командування частини, — це підготовка фахівців гірської справи. Річ у тому, що в жодному з діючих навчальних центрів таких спеціалістів не готують. Але ж, за існуючими

нормативними документами, інструктор має бути у кожному взводі, до того ж він повинен мати як мінімум третій розряд з альпінізму, володіти методикою проведення занять з бойової підготовки на гірській місцевості та навчання особового складу по доланню гірських перешкод.

Знайомлячись зі специфікою служби, організацією бойового навчання та іншими аспектами життєдіяльності окремого гірсько-піхотного батальону, я зрозумів, що переважні більшості людей, які тут служать, бракує досвіду. Ніхто з них не займається гірськими видами спорту, — майже всі молоді офіцери — танкісти-командири. Під час перебування в Ужгороді мені довелося познайомитися з підполковником Олександром Романовим, який розповів, як професійно навчали колись у Ташкентському командному загальновійськовому училищі курсантів спеціаль-

них гірських рот. Випускник обов'язково повинен був мати третій спортивний розряд з альпінізму, а також досконало володіти прийомами рукопашного бою. Саме досвід таких фахівців, як Олександр, так необхідний сьогодні гірським піхотинцям. На жаль, офіцер серед них, кого, всупереч бажанню, «скоротили» зі збройних сил.

Намагаючись вирішити цю проблему шляхом підготовки власних фахівців, командування бригади звернулося по допомогу до своїх колег з Австрії. Склалі навіть заявку на відрядження 20 військовослужбовців батальону для навчання у Відні. Але, враховуючи витрати на оформлення документів, закупівлю гірського спорядження, «добові», українське військове відомство поки що відмовило у такому дорогому задоволенні, як підготовка фахівців за кордоном.

Дійсно, для належного забезпечення батальону потрібні чималі кошти — за найскромнішими підрахунками, понад 839 тис. грн. До речі, це питання порушувалось під час телеконференції Міністра оборони України Олександра Кузьмука з військовослужбовцями Мукачівського гарнізону, і він пообіцяв допомогти.

«ЛАВАНДА, ГОРНАЯ ЛАВАНДА...»

Ще у 1996 р. до складу Кримської дивізії Національної гвардії України

Коментар ТВО начальника Головного управління бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України генерал-майора Ігоря ФЕДОРОВА:

— Відповідно до Державної програми реформування та розвитку ЗС України частини ОСШР забезпечуються сучасним озброєнням і технікою в першу чергу. Для підготовки особового складу виділяється максимальна кількість коштів та інших матеріальних засобів (на жаль, їх досі не на 100 відсотків від необхідного). Однак процеси реформування не оминають і цю найбільш боєздатну частину нашого війська, зокрема, окремий гірсько-піхотний батальон, який з січня наступного року увійде до ОСШР і розпочне підготовку до виконання завдань за призначенням.

Ситуація з фінансуванням склалася непроста. Ще в травні 2003 р. Міністр оборони України видав наказ, яким передбачалося забезпечити батальони усім необхідним. Так, на нинішній рік із розрахунку мінімальної потреби гірського спорядження заплановано було виділити 700,44 грн. Жодної копійки на закупівлю замовник так і не отримав. У чому причина? Причина наше командування чіткого пояснення з цього приводу не отримало. Проблема ще й у тому, що розподілом цих коштів займається не ГК СВ ЗС України, а Головне оперативне управління ГШ ЗС України.

терористичного прикриття під час проведення саммітів, участь у спецопераціях по затриманню особливо небезпечних злочинців, ліквідації лісових пожеж у горах тощо.

Ось такий досвід, до того ж не вдалій Австрії, а у себе на Батьківщині. Мабуть, варто було б спробувати налагодити співпрацю. Та чи не соромно буде армійським гірникам за рідні збройні сили, коли позичатимуть спорядження у міліціянтів?

А поки що проблем у гірській піхоті дійсно багато, і кожну з них треба вирішувати якнайшвидше. Адже потребу в мобільних, добре озброєних і навчених гірсько-піхотних підрозділах диктує саме життя. На наших військових альпіністів вже чекають серйозні випробування — участь у антитеро-

ристичних та антидиверсійних операціях, миротворчих місіях, пошуко-врятувальних заходах, ліквідації наслідків природних та техногенних катастроф.

У грудні розпочався новий навчальний період. Але, на жаль, у батальоні переважна більшість занять буде проводитись лише в теорії. І все-таки хочеться вірити, що невдовзі перерветься сумна практика, коли рішення на папері є, а ось коштів, як завжди, бракує.

**Майор
В'ячеслав ПЕТРОВСЬКИЙ**

**Командир 3-го окремого інженерного батальону
Місії ООН у Південному Лівані полковник Андрій ЗНАК:**

«Пройде час і наші миротворці розшифрують «Ліванський мінний ребус»

За чотири роки перебування українського контингенту в Лівані знешкоджено понад чотири тисячі вибухонебезпечних предметів

Майже 30 років минуло відтоді, як полковник Андрій Знак обрав чи не найекстремальнішу у світі професію. На його рахунку сотні розмінованих та знищених вибухонебезпечних предметів. Нині полковника Знака знають не тільки в Україні. За радянських часів він виконував інженерні завдання в Закавказзі, сьогодні командує 3-м окремим інженерним батальйоном — українським миротворчим підрозділом Місії ООН у Південному Лівані.

— Андрію Михайловичу, Ви вже не вперше на ліванській землі. Що змінилося за два роки?

— При нагоді в розмові з місцевим населенням я завжди розповідаю про Україну, зокрема про Рівненщину, свій рідний край. Тож для читачів журналу хочу декілька слів сказати про Ліван. Це невеличка гірська країна в Західній Азії, яка простягається

православні, католики, протестанти — це далеко не повний перелік прихильників різних конфесій.

Звичайно, військовослужбовцям немає сенсу досконало вивчати всі тонкощі різних віросповідань, однак орієнтуватись треба, адже від цього залежать їхні стосунки з місцевим населенням. А як відомо, в чужий монастир зі своїм статутом не ходять, навіть якщо цей статут військовий.

Що змінилося? Для мене як сапера, мабуть, найкраща зміна — це зменшення кількості мінних полів та вибухонебезпечних предметів на ліванській землі.

— Які завдання покладаються на батальйон керівництвом Тимчасових Сил ООН у Лівані (ТСООНЛ) та як Ви оцінюєте підготовку українських миротворців до їх виконання?

— Після виведення у 2000 році ізраїльських військ з території Лівану на лівано-ізраїльському кордоні утворився територіальний вакуум, так звана «блакитна лінія». Згідно з резолюцією ООН, його заповнили військові підрозділи ТСООНЛ з Гани, Індії, Італії, Франції, Польщі та України. Національні батальйони необхідно було розквартирувати близьче до кордону, знешкодити численні мінні поля та облаштувати нові позиції. Виконання саме цих завдань покладено на український миротворчий контингент.

Щодо фахової підготовки українських миротворців, то можу сказати, що вона відповідає будь-яким вимогам. Насамперед, у батальйоні проходять службу тільки військовослужбовці за контрактом, більше половина яких вже мають досвід миротворчої діяльності у Косовому, Іраку, Сьєрра-Леоне. До того ж, відбір проводився на конкурсній основі, всі пройшли поглиблене медичне обстеження та протягом майже двох місяців вивчали засоби розмінування та заходи мінної безпеки на полігоні Кам'янець-Подільського військово-інженерного інституту. Іноді цифри говорять краще за нас. Так, за чотири роки перебування українського контингенту у Лівані знешкоджено понад чотири тисячі вибухонебезпечних предметів. Скажу без перебільшення: наші фахівці відмінно підготовлені й здатні виконати будь-яке саперне завдання.

— Які особливості цьогорічної ротації?

— Уперше за чотири роки для розвідки місцевості на наявність вибухонебезпечних предметів ми почали застосовувати собак. Це дві німецькі вівчарки Річчі і Лассо, спеціально натреновані на пошук тротилу. До речі,

останній раз сапери використовували собак з цією метою за часів Радянського Союзу під час війни в Афганістані.

Згідно з міжнародними стандартами, службові собаки мінно-пошукової служби застосовуються для перевірки якості розмінування сапером. Така необхідність викликана тим, що на території Південного Лівану є багато вибухонебезпечних предметів дистанційного мінування, які мають пластиковий корпус, що значно ускладнює їх виявлення міношукачем.

Чотири ногі друзі успішно адаптувалися до умов спекотного клімату і нещодавно пройшли «боєве хрещення» разом зі своїм вихователем, начальником групи розмінування капітаном Валентином Чорним.

— Українжбат розташовується поблизу населеного пункту Ель-Еззіє...

— Місце дислокації батальйону я вважаю цілком безпечним. За роки перебування українців на ліванській землі у них склалися доброзичливі стосунки з населенням. Згідно зі своїм статусом ми надаємо гуманітарну медичну допомогу місцевим мешканцям. По допомозі звертаються переважно жінки, діти, люди похилого віку та незаможні. Допомагаємо і у вирішенні інших проблем. Так, нещодавно до мене звернувся мер міста Кулайла з проханням про

ДОВІДКА:

3-й окремий інженерний батальйон ЗС України (185 чол.) виконує завдання у складі Тимчасових Сил ООН у

Лівані з червня 2000 р. За цей час сапери «Укрінжбату» знешкодили 4057 вибухонебезпечних пристрій (з початку року — 810). Зокрема, протипіхотних мін — 2173 (з початку року — 765), протитанкових мін та артилерійських боеприпасів — 357 (42), перевіreno на наявність вибухонебезпечних предметів 380 789 кв. м території (13 362), проведено маркування 16 880 м мінних полів (3375), надано гуманітарну допомогу 6183 місцевим мешканцям (883).

організовуємо екскурсії по історичних місцях давньої Фінікії. Постійно проводяться змагання з різних видів спорту, нещодавно, наприклад, з бадмінтону. І хоча цей вид спорту не дуже поширеній в Україні, наші військовики вибороли друге місце. З гордістю можу сказати, що мої хлопці країн в змаганнях з волейболу. Це при тому, що у миротворчих контингентах Індії та Гани є підрозділи професійних спортсменів. Додам також, що батальйон має змогу переглядати програми українських телеканалів. Нам періодично доставляють газети, листи, є доступ до мережі Інтернет, налагоджено постійний телефонний зв'язок з Україною. Можна зв'язатися прямо з місця дислокації батальйону: більшість разом відповідають один долар. Військовослужбовці батальйону мають змогу також на два-три тижні викликати до себе сім'ю або поїхати додому. На жаль, на відміну від військовиків інших контингентів, за власні кошти.

— Що б Ви хотіли побажати нашим миротворцям?

— Хочеться побажати всім українським миротворцям, які знаходяться за межами України, виконувати завдання так, щоб за їхньою спиною ще довго звучало «ЮКРЕЙН ВЕРІ ГУД».

Підполковник Ігор МИХАЛКО, Ель-Еззіє, Південний Ліван, спеціально для журналу «Військо України»

У штаті структури, що займається розробкою та впровадженням реклами у Збройних Силах України, налічується один фахівець

За роки Громадянської війни Дмитро Моор створив більше ста п'ятдесяти агітаційних плакатів. Їхня сила та енергетика, без сумніву, надихали людей, будили громадянську свідомість.

Щоранку, йдучи на службу, ставить собі це запитання підполковник Ігор Трач, старший офіцер відділу комплектування військовослужбовців за контрактом Головного організаційно-мобілізаційного управління ЗСУ. Саме в переліку його службових обов'язків є пункт, згідно з яким він повинен займатися рекламуванням військової служби за контрактом. Та все по порядку.

На початку 2001 р. в ГОМУ Збройних Сил України почали вивчати досвід комплектування армії передових держав світу і дій-

шли висновку: до війська повиннійти зрілі люди, які свідомо обирають професію захисника Вітчизни, а не вчораши школярі, змушенні підкорятися закону про загальний військовий обов'язок. Технологій впровадження методів комплектування армії, як і самих методів, збройні сили ще не мали.

— От мене її зобов'язали займатись агітаційною роботою серед населення, — розповідає підполковник Трач. — Я не знав з чого починати... Нині без сміху не можу згадувати ті

Десятки тисяч людей одягли військову форму і пішли добровольцями на фронт. Хто спромогеться підняти на такий високий рівень агітаційний плакат у наші дні?

перші примітивні агітаційні плакати, гасла та методичні посібники. Але може саме завдяки їм у 2002 році наші збройні сили поповнилися 17-ма тисячами військовослужбовців-контрактників.

Виявляється, попит є. Так само, як і пропозиція. Але немає чіткої налагодженої схеми взаємодії між спеціалістами, які потрібні армії та армією, про яку останні не мають інформації. I коли військові науковці почали вивчати цільову аудиторію, виявилося, що людям з однаковими анкетними

службою у Києві цікавляться здебільшого жінки — такі гроші, мабуть, їх влаштовують. А в регіонах і чоловіки погодилися б на такі умови. Тому була прийнята така схема розповсюдження інформації: «рекламіст» збройних сил, він же підполковник Трач, розробляє агітаційну продукцію і привозить її до столичних військових комісаріатів, столичні розвозять по обласних, ті в свою чергу — по районних, які розповсюджують її в регіонах. Проте бюджетом оборонного відомства витрати на поширення ре-

кламної продукції в регіональних засобах масової інформації чомусь не передбачені. Попри все військові комісаріати мають чітке завдання: увійти в контакт з місцевими органами влади та ЗМІ й розмістити необхідну інформацію на регіональних телеканалах, радіо та у пресі.

Рекламної продукції катастрофічно не вистачало. Як, власне, й досвіду. За тим і відправились до далекої Америки наші фахівці з відділу комплектування військовослужбовців за контрактом.

даними потрібні різні умови проходження служби. Бажання служити є, але 300–400 гривень зарплати киян, наприклад, аж ніяк не влаштовують. Молода, здорована й амбітна людина, щоб забезпечити свою сім'ю, шукатиме роботу скоріше в комерційній структурі. До речі, контрактною

ци, підпорядковані міністерству оборони Сполучених Штатів, ведуть зdrovou конкурентну боротьбу за право представляти збройні сили. Рекламні плакати скрізь — на вертольотах, літаках, на потужних та строкатих від картинок у стилі «мілітарі» військових авто... Врешті-решт, збройні сили США мають вісімдесят військових журналів! І це лише журналів...

Щодо рекламної продукції вітчизняного виробництва, то у цьому році міністерство оборони потурбувалося про виготовлення рекламних наклейок з пропагандою військової служби за контрактом за цією схемою. На кожний обласний військомат була видана певна кількість таких

«агіток», але дуже незначна. Щодо Києва, то їх розповсюдження на пасажирському транспорті було доручено міському військовому комісаріату, конкретно — капітану Олександру Демчику.

— На початку року я отримав чотири тисячі примірників клейкої реклами. Звернувшись до рекламної агенції, я з'ясував таку річ: на суму, яку треба сплатити за розміщення агітаційної продукції в громадському транспорті, можна кілька місяців утримувати... роту контрактників!

Міністерство оборони не передбачило такого повороту подій і коштів на розміщення реклами як у транспорті, так і на телебаченні та у пресі, не виділило. Так і лежать у підсобі стоси цих наклейок, які при нагоді капітан роздає тим, хто приходить до військомату і цікавиться контрактною службою.

— З кожним днем своєї «рекламної діяльності», — розповідає Ігор Трач, — я все гостріше відчуваю нестачу знань та досвіду. Із задоволенням пройшов би курс навчання. У майбутньому, до речі, заплановано відкрити курси, де українські офіцери матимуть можливість вивчати рекламну справу.

Взагалі, на невизначене майбутнє у нас багато чого заплановано. Підполковник Трач, наприклад, переконаний, що у найближчому майбутньому в українських збройних силах буде створено рекламне відділення, яке займатиметься відеопродукцією, зв'язками з телебаченням та пресою, розробкою поліграфічної продукції, і обов'язково ця робота матиме вихід в Інтернет.

До речі, саме на всесвітню комп'ютерну мережу покладається багато надій. Нині вже проходить експеримент по використанню її можливос-

тей. Схема дуже проста. Наприклад, живе людина у Лопатині, що в Західній Україні, а слугує контрактником хоче на флоті. Іхти, скажімо, в Севастополь, щоб поговорити з командиром частини, м'яко кажучи, дорогувато, тим більше для безробітного. Тому він складає резюме і відсилає його до центрального сервера (розумовий центр мережі), а там уже накопичені сотні або й тисячі таких резюме...

А тут якраз командир військової частини, у даному випадку корабля,

інформацію щодо грошового та матеріального забезпечення, рекламні плакати та буклети містять необхідні адреси, телефони, Інтернет-дженерела...

До речі, вже з'явилося декілька «пробних» відеофільмів рекламного змісту. На жаль, ними володіють тільки деякі військомати і ознайомитися з ними можуть лише найона-полегливіші шукачі роботи. А у тому ж невизначеному майбутньому тим же підполковником Трачем заплановано виготовлення тематичної відео-

продукції, яка всебічно розкриє всі таємниці контрактної служби, розповість про збройні сили в цілому та заявить про набір у Сили швидкого реагування. Але це справа, будемо сподіва-

тися, найближчого майбутнього.

А поки що у кожному обласному військоматі працює група, до складу якої входять два посадовця. Офіцер, який займається поширенням отриманої із столиці рекламної продукції, та психолог, що працює безпосередньо з бажаючими піти на контрактну службу в українське військо. Такі групи є також у всімнадцяти районних комісаріатах та у місцях, де дислокується велика кількість військових частин.

Перейнятій від професійних рекламистів досвід приносить свої плоди. Практично в усіх столичних та більшості обласних військоматів вже обладнані спеціальні кімнати для роботи з претендентами на контрактну службу. Людина, яка приходить сюди, має змогу ознайомитися з поліграфічною продукцією, наочними

ладдям, правовою та законодавчою літературою, одним словом, отримує максимум необхідної інформації.

До згаданих наочних приклад можна віднести й ноу-хау підполковника Трача — переносний мобільний агітаційний пункт. Щось подібне він бачив у цивільних медиків, побувавши на імпровізованій рекламній виставці просто неба на святкуванні Дня Перемоги. Такий легкий та зручний комплекс допоможе військовому рекламісту провести агітаційні заходи у місцях скучення великої кількості людей.

Одним із основних завдань нинішньої рекламної кампанії в українських збройних силах є залучення цивільних спеціалістів до військової служби за контрактом. А в якості «приманок» використовуються реальні факти: в армії можна мати спеціальність і досвід роботи, самоутвердитись, відчути свою соціальну значущість, отримувати стабільний заробіток, реалізувати себе як професіонала, здатного носити почесне звання захисника Батьківщини.

Але не будемо ідеалізувати ситуацію. Багато хто з тих, хто під впливом рекламної продукції підписав контракт, вже залишив армію. Соціологі-

чні дослідження показали, що основною причиною є житлове питання. І справа тут не стільки в отриманні житла від держави, скільки в небажанні залишати своє власне. Процес реформування супроводжується передислокациєю багатьох військових

Саме реклама покликана дати реальне уявлення про сучасну армію. Тому нехтувати нею ні в якому разі не треба, і брехня тут недопустима.

частин. Солдати та сержанти контрактної служби не готові покидати рідні домівки, аби їхати бозна-куди та ще й везти за собою сім'ї.

Тим не менше, армію треба комплектувати. І комплектувати не аби ким, а молодими, морально та фізично здоровими людьми, які чітко усвідомлюють, що служба в новій армії — це серйозна бойова підготовка справжніх професіоналів. Ті, кого зацікавлять умови військової служби, повинні зрозуміти свою роль і місце у ній.

Саме реклама й покликана дати реальне уявлення про сучасну армію. Тому нехтувати нею ні в якому разі не треба, і брехня тут недопустима. Обкладинка повинна відповідати якості цукерки, яку в неї вкладено. Уявіть

собі, яку «рекламну кампанію» проведуть люди, які побачать в реальній військовій діяльності зовсім не те, що на плакатах у військоматах.

Отже, основні завдання довгострокової реклами: поінформувати людину, обґрунтовано довести, що саме тут є те, що вона шукає, постійно нагадувати про себе. А для підвищення ефективності реклами необхідно провести глибокі соціальні дослідження, залучивши провідних військово-

вих і цивільних фахівців, науковців. Військові рекламисти повинні чітко знати, як робити рекламу, на кого вона має бути розрахована.

З іншого боку, якби заробітна плата військовослужбовців була хоча б удвічі вищою, то ніктої пропаганді взагалі не треба: під військоматаами черги б вишикувалися. А поки що доводиться сподіватися тільки на рекламу. В якості перших кроків пілідної співпраці військових рекламистів та засобів масової інформації... журнал «Військо України» абсолютно безкоштовно повідомляє: пам'ятайте, є така професія — Батьківщина!

Майор Тарас БОРОВОК

ooo
«ЭРМА-Интер»
Производство
и оптовая продажа
по Украине:
спецсредств активной
обороны, газового оружия,
патронов травматического
действия, а также торговля
охотничим оружием,
боеприпасами, аксессуарами
03049, Украина, г. Киев, ул. Курская, 4-Б
т. (044) 245-45-91, 245-41-05, т./ф. (044) 248-26-57
Лиц. МВД Украины серия АА № 598868, 598869 от 06.05.2003 г.

Оптовая и розничная продажа по Киеву:
ООО «Стрелец-2000»
04107, Украина, г. Киев, ул. Нагорная, 6/31
т. (044) 213-97-20, т./ф. (044) 219-40-95
Лиц. МВД Украины серия АА № 867023
от 16.09.2004 г.

ЗОРЯНА СТЕЖИНА

ГЕНЕРАЛА СТЕЦЕНКА

Rig Стеценків гілястий і сильний, міцним корневищем сягає глибоко в благодатну землю Слобожанщини. Його історію не можна прочитати в «оксамитових» книгах. Все, у що вкладали Стеценки свою працю, — плуг, рілля, хата, худоба — все це змішувалось, зникало, відносилося вітром в безупинному вирі життя. Вони сіяли, збирали, набиваючи криваві мозолі, і працювали, працювали до знесилення, з раннього ранку до пізньої ночі, до останнього удару церковного дзвону...

Герб цього роду записаний їхнім трудом на них самих. Саме він з покоління в покоління піднімав, продовжував їхнє життя. Ніщо не могло зламати цю породу, що мала міцну генетичну закваску. Від дідів-прадідів, батька та матері успадкував багато чого і Олександр Стеценко, на якого матінка-природа, коли кроїла, не пошкодувала добротного матеріалу. Багато — це той кристалізований заряд фізичних і моральних сил, які і йому допомогли на життєвому шляху. А він, цей шлях, буде різним: і прямим, немовби розкresлений під лінійку, і путівцем з крутими підйомами і не менш обривистими спусками, і хитро заплутаним, де прийдеться пробиратись крізь завали і буреломи. Але це буде потім... А поки що Сашко призвичайвся до тієї щоденної роботи, якої вдосталь вистачало в господарстві.

Коли ж переїхали на Полтавщину, в Пирятин, він став підробляти на цегельному заводі. А робота там не з легких — і глину треба підготувати, і замісити, і в формочки вкласти, а потім годинами вистоювати перед розжареною піччю, поки цегла обпалювалась...

Марів Суворовським училищем та подумки приміряв заповітну форму. Поїхав — і не поступив! Не підійшли до латаних штанців «кадетські» лампаси.

Після десятого класу по військово-матівській рознарядці вирушив у дорогу. В Харків... Може, там повезе! Прибувші у вище інженерне училище і пірнувши в передекзаменаційну атмосферу, зрозумів: тут легше верблодові в ушко голки пролізти, ніж звичайному хлопцеві потрапити в

країну «інженерію». Місце одне, а претендентів на нього аж шістнадцять! Золоті та срібні медалісті, абітурієнти, натаскані репетиторами, а ще так звані «підзвіночники» — ті, кого підтримували високі телефонні дзвінки. І серед цієї юрби — Олександр Стеценко, звичайний хлопець із звичайної школи районного містечка Пирятин. Письмову математику здав на четверку, усну — на бал нижче, а потім зрозумів: попереду глуха стіна. Зібраав свої нехитрі пожитки, конспекти, екзаменаційний лист — і до рідних пенатів.

Знову цегельний завод, глина, формочки, розжарена піч... Ні, так просто він не здається! Як говорять: одна сніжинка — ще не сніг, одна дощина — ще не дощ. І знову військомат, комісія, оформлення документів...

Цього разу вирішив спробувати щастя в Орджонікідзевському вищому зенітно-ракетному училищі. Світ, як кажуть, не без добрих людей... І така людина зустрілася на шляху Олександра. Нею виявився начальник табірного збору підполковник Ушаков, який тоді повернувся з Куби. Уважно подивився з ніг до го-

лови на гарну статуру абітурієнта, якось по-доброму посміхнувшись, почав розпитувати, звідки той приїхав, як підготувався до іспитів, чи є бажання вчитися... Олександр розповів про свої спроби потрапити в Суворовське, як «зріався» в Харкові, хоча і здав математику...

— Страйвай, страйвай, хохол, — переввав свого співбесідника Ушаков, — математику здавати не будеш, готуйся до наступного іспиту...

Якщо є десь сьоме небо, то саме там перебував Олександр. Він тепер курсант вищого зенітно-ракетного училища. Йому ледь-ледь підібрали однострої і потребний розмір взуття.

Пройшовши через такі терни, він просто не мав права вчитись абиляціям, плестися в «золотій середині», де збоку не дме і згори не накrapає. Всі гуманітарні предмети давалися легко, а ось ті, що мали найбезпосередніше відношення до бойової спеціальності, вимагали чималих зусиль та розумового напруження. З часом цифри, формули, розрахунки, викладки стали триматися в голові, як таблиця множення. І з тактикою міцно «подружив», а читав її не хто інший, як сам підполковник Ушаков.

...Лейтенант Стеценко одержав призначення... в бік південних берегів Чорного моря, офіцером наведення кабіни управління. А вступ на свою першу офіцерську посаду для Олександра почався ось з чого: не встиг переступити поріг КПП дивізіону, як відразу «запросили» здавати фізичну підготовку. Йшла підсумкова перевірка, і так вийшло, що й він вніс в загальну скарбничку свою відмінну оцінку.

Першу сторінку в біографії ракетного «виробу» з літерою «М» відкрив саме Стеценко, який стріляв за командира дивізіону.

рактером відвертий, тактичний, не нав'язує свою думку, але коли вирішується принципове питання — вміє відстоїти свою точку зору спокійно, аргументовано, без словесних вікрутасів.

Служили і жили на відшибі, де навіть зневажливе «провінція» виглядало чимось величим і людним. З чого починається сімейне життя лейтенанта? Зазвичай, з пошуків житла. В найближчому селі знайшов веранду. Привіз Віру — вона тоді вже чекала дитину. Разом поштукутили, пофарбували, побілили «капартаменти», словом, якось влаштувались. Обзавелись навіть підсобним міні-господарством. Не будеш же бігати по селу у пошуках пучка редьки. Придбали й «особистий» транспорт — старенький скріпучий велосипед. Все ж не на своїх двох добиралася до розташування дивізіону.

...Є щось магічне в слові, якщо в ньому закладене значення — вперше. Вперше переступив поріг школи, вперше віддав батькам трудову зар-

плату, вперше сів за кермо машини чи підняв у небо літак... Це «вперше» прийшло і до лейтенанта Стеценка. А пов'язане воно було з в'їздом на полігон, де все, що робилось раніше, повинно бути сфокусовано на одному: бойових стрільбах. Тут, як ніколи, він відчув гордість і в той же час безмірну вагу відповідальності, навіть страх. Як-нечай, а йому, молодому офіцеру наведення, довірялось натиснути кнопку пуску. Якщо обслугу дивізіону порівняти з добре відлагодженим, зіграним оркестром, то стріляючий грає в ньому першу скрипку і є своєрідним диригентом. Відпрацювали тоді, як по добрим розіграївках.

Пуск! Повітря над головою затремтіло, завірювало, а ракета, зійшовши з направляючих, немовби обперлась на вогняні крила, підняла свою грізну досконалість у повітря та рокітило полинула до мішені і рознесла її на друзки! Ракетники на емоції дуже скupі, але тут не могли стримати своєї радості... Стоголосе «Ура!» прокотилось по лінії. Міцно обіймали один одного, радіючи, мов діти...

...Служба, як відомо, багата всілякими сюрпризами. Несподівано перевели в інший дивізіон виконуючим обов'язки командира батареї замість офіцера, який відбудув у спецвідрядження до Єгипту. Довго тут не застремався, але встиг освоїти новий зенітно-ракетний комплекс. Прийшла телеграмма, і лейтенант Стеценко відбудув зі взводом водіїв на збиряння урожаю в Ростовську область. А всього Олександр побував, як було прийнято тоді говорити, на полях битви за врожай п'ять разів: командиром взводу, роти, батальйону, начальником оперативної групи. Був навіть нагороджений медаллю за освоєння цілинних і перелогових земель. Знову повернувся в дивізіон, де почалася офіцерська служба. Тут одержав посаду начальника відділення, згодом заступника командира дивізіону з озброєння.

Коли одержали зовсім новий ракетний комплекс, через деякий час вийшли «випробувати» його на полігон в Капустін Яр. Слід сказати, що тим, кому вперше довірили виконання такого важливого завдання, прийшлося добре таки похвилюватися. Одержані тоді тверду четверку! А першу сторінку в біографії цього ракетного «виробу» з літерою «М» відкрив саме він, Стеценко, який стріляв за командира дивізіону. В цьому не було нічого дивного — його на всіх рівнях відзначали як кращого вогневика, який навіть найдосвідченіших «зуб-

кращих. Вона нагадувала заіржавілу, до того ж погано змащену, машину, яку безбожно ганяли по вибінах. В людях відчув тягар накопиченої інерції, немовби вони хотіли величезний камінь по ціліні наосліп. Підняті ефективність бойової підготовки, зробити її дійсно визначальною в житті ракетників — ось що поставив командир полку за мету. І у нього знайшлось багато однодумців, різних за віком і досвідом, темпераментом і стилем роботи, таких, що вміють внести в справу елементи новизни, динамічності.

...І знову полігон. Степ, спека... Здіблений піщаними барханами, в підпалинах, він чимось нагадував фронтовий плащ-намет. За словами Олександра Олексійовича, це була така стрільба, яка буває лише раз в житті. Ще б пак: доповіді про її результати готовились не лише для міністерства оборони СРСР, а й для Політбюро. Шість полків було тоді запущено до виконання складних експериментальних випробувань.

На командному пункті панувала та зосереджена обстановка, без якої немислимий успіх стрільб. Всі на своїх місцях. Рухи кожного точні і розраховані. Воля і нерви, уміння і навички, старання і ретельність магнітним вістрям впиралось в єдине —

Степ хитався в густих сутінках, а ракети, викидаючи пружні іскрометні шлейфи, лягали на курс. Дванадцять «ворожих» ракет у цьому поєдинку припинили своє існування.

вразити всі цілі, щоб там не було. Підполковник Стеценко хвілювався не менше своїх підлеглих, але зовні був спокійний, зосереджений, зібраний. Не вірте тому, хто буде стверджувати, що в такій ситуації людина не відчуває тривоги. Похвальба!

І пішли цілі! Не умовні, як було на тренуваннях, а реальні, які в широкому діапазоні висот кутів маневрували із застосуванням інтенсивних радіоперешкод. Пуск! Один, другий, третій... Здавалося, степ хитався в густих сутінках, а ракети, викидаючи пружні іскрометні шлейфи, лягали на курс. Дванадцять «ворожих» ракет у цьому поєдинку припинили своє існування. І це — за дві хвилини двадцять секунд! Неймовірно! Навіть присутні генерали, полковники, за гартовані всіма полігонними вітратами, конструктори, спеціалісти з науково-дослідних інститутів лише розводили руками: такого вони не бачили ніколи!

Це був зоряний час Олександра Стеценка! І слози напрошувались

на очі, коли йому і його підлеглим, які ще не охололи від неймовірного напруження, дванадцять разів виконували одну з найпопулярніших серед фронтовиків пісень — «День Победи».

День за днем, немовби зі сходинки на сходинку, ракетники Стеценка піднімалися все вище й вище в своїх досягненнях, і все нові обрії відкривалися перед ними. Вже через рік полк став відмінним, потім знову підтвердив це звання. За освоєння нової техніки і майстернє виконання бойових стрільб полк нагородили Вимпелом міністра оборони «За мужність і військову доблесть», а командира — орденом «За службу Родине в Вооружених Силах ССР» III ступеня.

Олександр Стеценко ріс і в званнях, і на посадах, жодні з них не «пеперистрибувши». Пережив він і свій другий зоряний час. У Криму вперше за роки існування Незалежної України були проведені експериментальні бойові пуски зенітно-ракетних комплексів С-125 і С-300. Мені потрібно побувати на цих стрільбах, спостерігати, як ракетники Стеценка «розправлялися» із швидкісними маловисотними і малорозмірними цілями. На цій «розправі» був присутнім і Міністр оборони України генерал армії України Олександр Кузьмук. Він дав високу оцінку діям підлеглих Олександра Олексійовича.

Від курсанта до генерал-полковника — такий службовий шлях пройшов він. Обіймав посади начальника штабу — заступника командуючого Військ ППО України, потім був заступником Міністра оборони — командувачем Військ ППО України, заступником Міністра оборони з озброєння, начальником Озброєння ЗСУ. А нещодавно Указом президента України генерал Стеценко був призначений першим заступником Міністра оборони України.

Східна мудрість гласить: людина може вважати своє життя прожитим не даремно, якщо вона посадить дерево, виростить сина і напише книгу. Генерал Стеценко посадив, напевно, цілий гай і вдома, і на «точках», де дочекалася немало послужити. І двоє синів з Вірою Володимирівною виховали — Олександра і Сергія. Старший — ракетник, підполковник.

А як же з книгою? Напише, обов'язково напише! Адже попереду у генерала Стеценка ще буде стільки цікавого і пам'ятного...

Леонід ЮДІН

РЕАБІЛІТАЦІЯ ЧИ ІМІТАЦІЯ?

На жаль, про повноцінну реабілітацію наших миротворців, які побували в «гарячих» точках, говорити поки що не доводиться

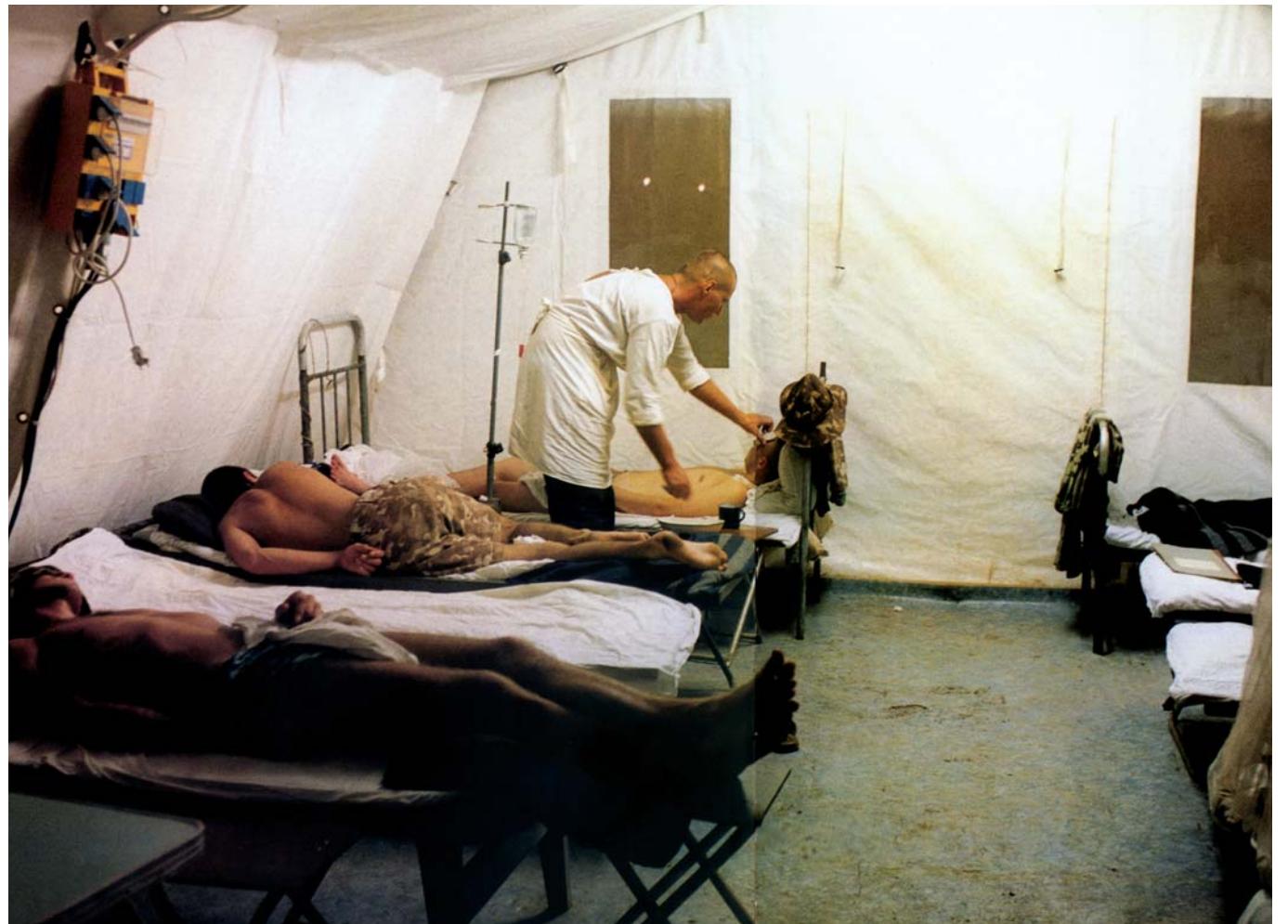
За 12 років миротворчої діяльності близько 22 тис. військовослужбовців Збройних Сил України взяли участь у 13 міжнародних миротворчих місіях під егідою ООН. Виконання таких

завдань завжди пов'язане з ризиком для життя та здоров'я. Відтак питання медичної реабілітації миротворців після повернення їх на Батьківщину є вкрай важливим.

Більшість країн, в яких українські військовослужбовці виконують миротворчі завдання, мають несприятливу епідеміологічну обстановку. Такі захворювання, як чума, холера, жовта лихоманка, вірусний гепатит А, тропічна малярія, поширені саме в тропічному кліматичному поясі і мало вивчені у нас в Україні. Тому

навряд чи сьогодні знайдеться лікар, який дасть стовідсоткову гарантію, що після повернення миротворця на Батьківщину симптоми тропічної хвороби не проявляться у нього з часом. Показовим щодо цього є трагічний випадок, який стався два роки тому: від малярії помер цивільний пілот, який повер-

нувся після відрядження на Африканський континент. Якби хворобу виявили на ранніх стадіях, з нею можна було б боротися. Це свідчить про те, що діагностувати подібні захворювання спроможний далеко не кожний український лікар. Закономірно постає питання про необхідність проведення спеціалізованої

медичної реабілітації українських миротворців.

Так, з прибуттям в Україну, іноді прямо в аеропорт, вони проходять медичне обстеження. Відповідно до закону про запобіжні заходи щодо занесення інфекційних хвороб в Україну, процедура ця є обов'язковою. Проте вже через кілька днів, отримавши результати аналізів, миротворці можуть роз'їжджатися по домівках. Тобто реабілітація обмежується звичайним медичним оглядом. Інша справа, якщо комісія виявила захворювання. Тоді військовослужбовця направляють на стаціонарне лікування, за необхідності — у військовий медичний заклад. А як бути, коли стан здоров'я колишнього миротворця погіршився через деякий час, а частина, де він служить, знаходиться у віддаленому гарнізоні? Чи можна розраховувати на регіональні військові медичні заклади, які не спеціалізуються на лікуванні мало вивчених в Україні тропічних хвороб? Звичайно, ні. Цим мають займатися профільні реабілітаційні центри. Крім того, існує проблема із забезпеченням миротворців санаторно-курортними путівками. Отже, пройшовши «конвеєр» медичне обстеження, людина залишається сам на сам зі своїми проблемами. І це при тому, що чиновники упродовж 12 років незмінно рапортують: «Після прибуття на Батьківщину миротворці пройшли поглиблену медичну реабілітацію».

Варто також зауважити, що за ці роки жодного разу не було цілеспрямовано виділено державні кошти на реабілітацію миротворців. Основний аргумент: на кожного військовослужбовця ЗС України бюджетом передбачені кошти на лікування та оздоровлення. Оскільки колишні миротворці є тими ж військовослужбовцями, то навіщо планувати окрему статню видатків? Такий підхід дивує. Невже так байдужо ставитися держава до своїх захисників, якщо економити копійки, тоді як кожна виконана миротворчими місією поповнює державну казну мільйонами? І чи справедливо буде ставити на один щабель миротворця, який побував, скажімо, в Іраку, і військовослужбовця, який вірою і правдою служив в Україні?

Тільки в липні цього року наказом міністра оборони була затверджена довгострокова програма медичної реабілітації військовослужбовців миротворчих контингентів України.

— Справа в тому, що кожного року чисельність наших миротворців, які

побували в «гарячих» точках, збільшується, — розповідає начальник лікувально-профілактичного відділу військово-медичного управління Департаменту з питань охорони здоров'я ЗС України полковник медичної служби Володимир Рудь. — Якщо раніше за рік в миротворчих місіях брали участь близько тисячі чоловік, то сьогодні — вчетверо більше. Якщо раніше миротворчі підрозділи комплектували військовослужбовцями запасу і після повернення в Україну, пройшовши медичне обстеження, вони знову «вливалися» у цивільне життя, то сьогодні залучають військовиків, які перебувають на військовій службі за контрактом. А це значить, що після виконання миротвор-

чило за кордоном медична реабілітація військовослужбовців давно стала реальністю, то ми лише намагаємося перейти від теорії до практики.

Якщо більшість країн, в яких українські військовослужбовці виконують миротворчі завдання, мають несприятливу епідеміологічну обстановку. Такі захворювання, як чума, холера, жовта лихоманка, вірусний гепатит А, тропічна малярія, поширені саме в тропічному кліматичному поясі і мало вивчені у нас в Україні. Тому

— Ми запропонували програму створення реабілітаційних центрів для всіх військовослужбовців з медичним осередком в Ірпіні. Завдання центру — керівництво реабілітаційними відділеннями в госпіталях, спеціалізованими відділеннями у відомчих санаторіях, медичним персоналом у військових підрозділах. Він поєднуватиме як госпітальний етап реабілітації, так і санаторно-курортний.

На запитання, що є причиною того, що далі розмов ми не рухаємося, професор лише розвів руками: «В теоретичному плані щодо наукового підходу в розробці медичних реабілітаційних програм ми не відстаемо ні від американців, ні від росіян. Більше того, вони цікавляться нашими розробками. Наприклад, росіяни застосовують їх в реабілітації військової ланки в процесі професійної діяльності. У свою чергу, ми використовуємо їхній досвід реабілітації на госпітально-

му етапі. З американцями співпрацюємо в галузі досліджень психокорекції».

І дійсно, сьогодні відбувається інтенсивний обмін інформацією та науковими розробками з питань медичної реабілітації військовослужбовців між українськими медиками та їхніми закордонними колегами. Про це свідчать численні міжнародні конференції, семінари, симпозіуми. Отже, з вивченням та дослідженням реабілітаційних програм у нас начебто все гаразд. Але за кордоном медична реабілітація військовослужбовців давно стала реальністю, тоді як ми лише намагаємося перейти від теорії до практики. На жаль, сьогодні наші миротворці мало на що можуть розраховувати.

— Так, на законодавчу рівні, — пояснює начальник центральної військово-лікарської комісії МО України полковник медичної служби Василь Михайлєць, — не передбачено жодних компенсаційних виплат у разі погрішення здоров'я миротворця внаслідок перенесеної хвороби, якщо пройшов деякий час після повернення його на Батьківщину. Відсутні будь-які дані, за якими можна було б визначити кількість військовослужбовців, які, повернувшись із «гарячих» точок у «свої» підрозділи, згодом звільнилися у запас за станом здоров'я. Як правило, при цьому медики ставлять стандартний діагноз: загальне захворювання. За таких обставин, звісно, ні про які компенсації вже не йдеся.

Підполковник Олег МАТЕНКО

СНАЙПЕРАМИ НЕ НАРОДЖУЮТЬСЯ

Завдяки ноу-хау Олександра Кондратьєва сотні юнаків Севастополя вже опанували мистецтвом влучно стріляти. Втім у військах метод полковника у відставці хоча й знайшов підтримку, проте і госі не впроваджений у практику...

Кондратьєв Олександр Петрович – кадровий військовий, полковник у відставці. Закінчив 4-ту Московську артилерійську спецшколу, Томське артилерійське училище і Севастопольський судноремонтний технікум. Учасник Великої Вітчизняної війни, у складі 1-го Українського фронту штурмував Берлін. Орденоносець. У 1965 р. звільнений в запас у зв'язку з вислугою років. Упродовж 23-х років служив начальником варти ВОХР на Чорноморському флоті колишнього СРСР, працював інструктором стрілецької підготовки в пневматичних тирах (ТСОУ), продовжує працювати і нині. А у цьому році Олександр Петрович переїхав до Севастополя на постійне місце проживання.

Усе почалося зі звичайного пневматичного тири. Якось ми з приятелем навідалися до одного з тих вагончиків, яких, пам'ятається, раніше у місті було значно більше.

— Постріляємо, чи як? — запропонував мій супутник... і з десяти пострілів жодного разу не влучив у десятку.

— Хочете навчитися стріляти? — звернувся до нас літній чоловік, який господарював у тирі. Не дочекавшись відповіді, він взяв у руки якусь штуковину і почав пояснювати, від чого залежить влучна стрільба. Так зовсім випадково ми познайомилися з інструктором стрілецької підготовки пневматичного тири ОСОУ відставним полковником Олександром Петровичем Кондратьєвим.

Справу свою Олександр Петрович знає і любить. Він з тих людей, кого природа наділила невгамовним характером, допитливим розумом і винахідливістю. А ще Кондратьєв звик

все у своєму житті робити як належить й учити цьому інших. Накопичений за роки служби і роботи досвід дозволив відставному полковнику розробити такий навчальний прилад, завдяки якому за короткий час можна будь-кого навчити стріляти. Як людина військова, яка багато чого бачила у своєму житті, Кондратьєв вважає, що кожний чоловік повинен уміти захистити себе, родину і свою країну. І робити це професіонально.

Головне – ідеально вирівняти мушку в прорізу прицілу. На жаль, 70–80% з тих, хто вчиться стріляти, не вміють цього робити.

— Головне – навчити ідеально вирівняти мушку в прорізу прицілу, — пояснює Олександр Петрович. — На жаль, 70–80% з тих, хто вчиться стріляти, не вміють цього робити. Чому? Та тому, що на існуючих приладах якісно і швидко навчити цьому практично неможливо.

За словами винахідника, його ноу-хау має значні переваги. По-перше, його пристрій уміщується в нагрудній кишені, до того ж він недорогий (не дорожче 3 грн.). По-друге, навчання можна проводити будь-де, навіть не виходячи із кабінету. Маючи 10–15 таких приладів, можна за дві години навчити стріляти цілий взвіс, практично не застосовуючи зброї. Конструкція приладу до геніальності проста: мушка, прицільна планка, мішень і лінійка контролю рівняння мушки. За допомогою цього нехитрого пристрою, методом навчання «від цілі», коли мішеню служить саме око того, кого навчають, або керівника, які знаходяться один від одного на відстані 40–60 см, встановити правильно мушку можна протягом п'яти–восьми секунд.

До речі, новий стрілецький тренажер пройшов випробування у багатьох школах міста, військових частинах, про що свідчать відповідні документи. Ось один із них:

«...Прилад був виготовлений і пройшов випробування відповідно до розпорядження заступника головнокомандувача Сухопутних військ ЗС України з бойової підготовки в Деснянському навчальному центрі Північного оперативного командування.

Відзначимо, що прилад має значні переваги: він простий у виготовленні і застосуванні, дозволяє навчати особовий склад без використання зброї та виходу на полігон, а також скорочує терміни підготовки великої кількості бійців в умовах обмеженого часу...

Заступник головнокомандувача Сухопутних військ ЗС України з бойової підготовки генерал-лейтенант Г.І.Д'ячук 2 вересня 2002 р.»

Але це не заспокоює невгамовного полковника. Сидіти склавши руки і чекати, поки міноборони, МВС, міністерство освіти і науки запровадять його метод як обов'язковий (нині він залишається лише рекомендованим), Олександр Петрович не зирається. Нехай в тому віці, та я характер не той. В очолюваному ним на громадських засадах гуртку за кілька років пройшли навчання тисячі севастопольців. Між іншим, наймолодші з них відвідували дитсадки. Крім того, Кондратьєв готовий провести заняття в усіх частинах ВМС України, що базуються у місті, і вручити власноручно виготовлені прилади та інструкції до них.

Ірина ЦИГАНOK

«Африко! Ти в моїх руках!»

Інколи коротке слово полководця здатне замінити натхненні промови та мобілізувати війська на перемогу

В арсеналі військової історії є чимало прикладів, коли натхненні слова командира слугували поштовхом до перелому в психологічному стані, а потім і в поведінці військ, допомагали здобути перемогу. Часом нас захоплює гострота думки та логічна завершеність фрази полководця, її відточеність та образність.

Закличні звернення воєначальника до підлеглих особливо важливі у критичній ситуації, коли війська виявляють нерішучість, їх охоплює паника. Усе це форми самозбереження, подолати які можливо завдяки ще сильнішому впливу на емоційну сферу людини. У всіх наведених прикладах полководці своїми словами, що суттєво відрізнялися від звичних команд і вимог, відволікали увагу підлеглих від джерела паніки, переключали її на виконання військового обов'язку, допомагали солдатам повернути віру в свою силу та мужність. Незвичайна форма звернення та рішучі вчинки самих командирів відіграють важливу роль у звільненні свідомості від захисного механізму психіки. А розкута свідомість, у свою чергу, дозволяла солдатам критично оцінювати ситуацію та співставляти свої вчинки з обов'язками та моральними нормами.

Своєрідною трактовкою подій, вчасним закликом вони активізували дії підлеглих, не дозволяли їм загострювати увагу на несприятливих факторах, що могло призвести до перевоюнки небезпеки і, як наслідок, до фатального фіналу, запобігання якому вимагатиме не лише значних зусиль та часу, а й великих жертв.

...На самому початку Церисольської битви пороховий запас іспанців був підірваний. Палаючий стовп вогню піднявся до неба, посів паніку у військах. Командуючий Гонзальєв, побачивши це, крикнув своїм воїнам:

— Друзі мої! Перемога за нами; небо сповіщає нас про неї цим яскравим полум'ям і свідчить, що ми можемо обйтись і без артилерії.

Кітливий полководець завжди скористається слушним випадком, щоб укріпити бойовий дух свого війська. Так, наприклад, Кір, коли вавілонське військо стало оточувати персів, почувши грім, звернувся до воїнів:

— Мужайтесь! Небо обіцяє нам перемогу. Вичуєте його голос; воно приймає нас під свій захист.

...При форсуванні річки Адда у Північній Італії декілька суден з гренадерами у повній темноті підійшли до противника берега. Однак в останній момент вони були помічені французами й атаковані. Суворов,

Словами, які суттєво відрізняються від звичних команд і вимог, полководці відволікали увагу підлеглих від джерела паніки, переключали її на виконання військового обов'язку.

спостерігаючи за переправою, вигукнув:

— З нами Бог! Богатирі заволоділи берегом. Вони кличуть нас. Не відамо своїх! Уперед!

Близьку перемогу, отримана Суворовом на річці Адда над генералом Моро, поклала початок звільненню Північної Італії.

Не можна не згадати про анекдотичний випадок, що стався під час висадки римських військ на африканські узбережжя у 46 році до н. е. Юлій Цезар, спускаючись східцями, спілкнувся і впав. Щоб його падіння не було сприйнято забобонними римлянами як погана прикмета, він розкинув руки й вигукнув:

— Африко! Ти в моїх руках!

...Маршал Мориц Саксонський мав при своїй головній штаб-квартирі трупу акторів. Напередодні битви при Лоуффельдті, в антракті, ведучий актор звернувся до публіки:

— Панове! Завтра театр буде зачинений через битву, а після завтра для святкування вашої перемоги ми матимемо честь запропонувати вам свою гру.

Не виключено, що слова командира згодом неодноразово переказувались, обговорювались, співставлялись з деталями бойових дій, видозмінювались. Тут ми стикаємося із прикладом, коли улюблений вислів трансформується у солдатському мовленні, набуваючи виразнішої, зручної для користування форми. Таким чином, в обробці висловлювань начальника найактивнішу участь беруть ті солдатські маси, до яких були звернені ці слова. Тоді вони набувають безсмертя. Солдатська фантазія може по-класти такі вирази в основу багатьох оповідей, зробити їх джерелом легенд. Одна з них з'явилась у роки Вітчизняної війни 1812 року.

Стисливість мобілізуючих закликів, характерна для командирської мови, у бойовій обстановці диктується умовами швидкоплинності бою. Однак вони досягають мети не лише завдяки винахідливості та рішучості командира, образності його слів чи начинності особистого прикладу, а й завдяки готовності підлеглих до їх сприйняття. А це вже наслідок великій й тривалої роботи не лише офіцерського складу, а й держави в цілому з її численними інститутами впливу на свідомість, психіку, мораль. Саме від духовної підготовки солдатів до виконання свого військового обов'язку залежить їхня позитивна реакція на слова командира.

Юрій ПАВЛЕНКО

БУДИНКИ ОФІЦЕРІВ: ЧУЖІ СЕРЕД СВОЇХ?

Чи пригадуєте ви, коли останній раз відвідували військовий осередок культури? Питання, погодьтеся, риторичне, адже ніде правди діти: «відомча

культура» здебільшого просто не здатна реалізувати свій потенціал і скласти достойну конкуренцію цивільному осередкам дозвілля. Цікаво, чому?

ВІДЛУННЯ ВІДЕНСЬКОГО ВАЛЬСУ

Питанням культурного відпочинку військовослужбовців приділялася увага навіть у розпал Першої світової війни, коли про штатні клуби не було й мови. Процитую прославленого генерала Брусилова, який так описує водохрещні святкування 1915–1916 рр. у місцях дислокації частин діючої армії: «Дивно, на що тільки наш солдат не здатний, чого він тільки самодостатньо, творчо не налагодить... На великій галівині перед лісом, у якому розташовані землянки 102-ї піхотної дивізії, нас розмістили як глядачів незвичайного

видовища: солдати, одягнені у народні костюми, показували нам спектаклі, танці, змагання, фокуси. Були тут і хорові співи, гра на балалайках, хороводи і балагани. Сміх і веселощі були без кінця. І вся ця музика, шум і гамір переривалися ворохомою артилерійською канонадою. Солдати і офіцери так безтурботно веселилися, що приемно було дивитися...»

Прототипом сучасних будинків офіцерів було офіцерське зібрання. Характерно, що кожне з них мало свій статут, у якому до найменших дрібниць розписувалося, хто і за що відповідає та як домогтися, «чтоби стол офіцера на кожном мероприя-

тии был максимально достаточным, но экономным». У приміщенні зборів влаштовувалися концерти, танцювальні вечори, спектаклі, вистави. Була й бібліотека. Кошторис заходу складався із внесків його членів, а також коштів, що надходили від гри в карти, на більярд і з прибутків від реалізації продуктів і алкогольних напоїв. Офіцерське зібрання існувало у кожному полку.

За радянських часів відпочинок військовослужбовців набув інших форм. Осередками культури, де захисники Вітчизни проводили своє дозвілля, стали клуби військових частин та гарнізонні Будинки офіцерів.

У найвідоміших тоді центральних та окружних Будинках офіцерів — Київському, Московському, Львівському, Чигиринському, Вінницькому Групі радянських військ у Німеччині та багатьох інших у суботу та неділю грали духові військові оркести. Офіцери в парадній формі з дружинами чи подругами приходили до клубу, щоб потанцювати. Вишукані мелодії віденського вальсу змінювали пристрасні звуки танго та фокстроту...

«СЕКОНД ХЕНД» ГАРНІЗОННОГО МАСШТАБУ

На жаль, умінням вальсувати сьогодні може похвалитися не кожний

офіцер. Проте змінилося не тільки ставлення військово-службовців до того, як і де проводити дозвілля, змінилася й діяльність самих будинків офіцерів. Тепер вона спрямована більше на задоволення потреб членів сімей військовиків, особливо у віддалених гарнізонах та закритих військових містечках. Там, де Будинок офіцерів є єдиним осередком культури і дозвілля. Чи не єдиним рентабельним видом їхньої діяльності залишається гурткова або курсова мережа: курси, художні студії, клуби, секції. Їх відвідують не лише військові, а й цивільні службовці та мешканці поселень.

На превеликий жаль, робота багатьох Будинків офіцерів поступово переходить на комерційні рейки. Якщо раніше гарнізонний Будинок офіцерів, наприклад, у центрі Хмельницького вважався головним культурним осередком міста, на сцені якого виступали не лише українські, а й зарубіжні виконавці, то нині він через зручне розташування та велику площа приваблює здебільшого приватних підприємців. За словами начальника Будинку офіцерів підполковника Андрія Гарапка, його площа орендується Товариством мисливців і рибалок, обласна організація Спілки офіцерів України, автошкола, юридичний колегіум та три комерційні структури. Що б це означало, я, чесно кажучи, так і не зрозумів. Проте на власні очі побачив і виставку-продаж меблів, і перукарню, і багато інших «контор». Один із мешканців Хмельницького розповів, що раніше Будинок офіцерів славився ще й розміщеним у ньому найбільшим у місті магазином «Одяг із Європи», у народі більше відомим як «Секонд хенд». Ось де, виявляється, приховувалася справжня «культура».

Дивлячись на старенікі стіни та стелю, я подумав: чому колись престижна споруда знаходиться у тако-

му жалюгідному стані? Відверто кажучи, навіть запах там, ніби у складському чи підвалному приміщенні. Щоправда, не скрізь. Зазирнув у перукарню, трохи відлягло: тут гарненько та затишно — комерсанти, щоб привабити клієнта, дбають про естетику.

Як розповів нам начальник

Будинку офіцерів, протягом останніх

10–15 років оновлення матеріальної

бази не проводилося. А публіка нині

вже не та, що раніше: на дерев'яних

кріслах сидіти не хоче. Хоча уподобання відвідувачів тут, мабуть, ні до чого. Бажання людей відпочивати в

комфортних умовах є цілком приро-

Порівнюючи європейський вигляд «комерційних» приміщень з жалюгідним станом будинку загалом, не важко дійти висновку: культура тут більше не господиня...

дним. Оскільки Будинкам офіцерів дозволено займатися господарською діяльністю, то чому б зароблені гроші не спрямувати на забезпечення їхньої життєдіяльності, ремонту приміщень, придбання обладнання і технічних засобів, поповнення бібліотечного фонду. Порівнюючи європейський вигляд «комерційних» приміщень з жалюгідним станом будинку загалом, не важко дійти висновку: культура тут більше не господиня... Комерсанти налагодили прибутковий бізнес, проте Будинок офіцерів тепер отримує гроші лише за оренду приміщень і, за словами його начальника-«коренододавця», завдяки цьому «вививає».

У цю казочку можна було б і повірити, якби не існувало інших, прямо противіння прикладів справжнього господарювання і небезпішного намагання людей повернути Будинкам офіцерів колишню повагу і авторитет.

СКОРОТИТИ НЕ МОЖНА ЗАЛИШТИ

Гарнізонний Будинок офіцерів № 15 розташований у тому ж таки Хмельницькому, але на околиці, у мікрорайоні Ракове. Саме тут мешкає переважна більшість військовослужбовців, їхніх родин, ветеранів війни та збройних сил. Для приватних підприємців 15 ГБО — теж ласій шматочек. Адже культурно-спортивне життя мікрорайону вибує саме навколо цієї установи. Та керівництво закладу не поспішає запрошувати сюди бізнесменів. Тут діють два вокально-інструментальні ансамблі, ансамбль народної пісні, шоу-балет, студія естрадного співу та вокалу, образотворчих мистецтв, школа естрадних танців. На численні прохання офіцерів та прaporщиків відкрито більш яркий клуб. Прилегла паркова територія є чудовим місцем для проведення свят та відпочинку жителів мікрорайону.

Виявляється, така фінансово-економічна діяльність також може приносити прибутки. До того ж чималі. На кінець першого півріччя 2004 р. заборгованості перед державою гарнізонний Будинок офіцерів № 15 взагалі не має. Більше того, на зароблені кошти керівництво спромоглося зробити капітальний ремонт більшості службових приміщень та реконструювати три навчальні класи. Завдяки рентабельній роботі установи протягом 2002–2004 рр. введено більше десяти додаткових посад працівників культури і спорту. Це при тому, що ціни на відвідування гуртків, секцій і студій у півтора–два рази нижчі, ніж у місті, а періодичність занять більша. А від здачі приміщень в оренду тут взагалі відмовились.

Майор Сергій БАСАРАВ

ВІЙСЬКО

УКРАЇНИ

2005

	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень	
пн	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	пн
вт	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 20	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	вт
ср	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	ср
чт	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	чт
пт	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	пт
сб	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24	сб
нд	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 26	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	нд

фото С. Попсуєвича

www.mil.gov.ua/viysko_ua
Передплатний індекс 74101

Ігумен Іоасаф:

«Покажіть мені янгола, якого звуть Пощастило»

— Панотче, чому для місії в Іраку вибрали саме Вас?

— Все відбувається за промислом Божим. У нашій церкві є синодальний відділ взаємодії зі збройними силами. З огляду на те, що українські військовослужбовці беруть участь у миротворчих місіях, ми звернулися до міністерства оборони з пропозицією включити до складу нашого контингенту в Іраку військового священика. І тут виявилось, що військове відомство мало такі самі наміри. До кандидатури священика висувалися певні вимоги: він мав

бути офіцером запасу, до того ж молодим. За всіма параметрами підійшов я.

— Як сталося, що священик має офіцерське звання?

— Нічого дивного... Адже починав я свій життєвий шлях у миру. У 1991 році, після закінчення загальноосвітньої школи, був призваний на стрікову військову службу. Служив на прикордонному сторожовому кораблі Балаклавської бригади. Починав ще у радянських збройних силах, а закінчував вже в українських. Потім настав у Київському міжнародному університеті цивільної авіації. Там я пройшов військову кафедру. Дехто з моїх друзів дивувався. Навіщо? Адже вже відслужив. Мені ж просто приемно було усвідомлювати, що невдовзі я стану офіцером, хоча й у запасі.

Вже навчаючись в університеті, вступив до Московського Свято-Тихоновського богословського інституту на заочне відділення. Зрештою, отримавши дві вищі освіти і офіцерські погони, у пошуках сенсу життя звернувся до Бога.

— Ви півроку жили разом з миротворцями. Як, на Вашу думку, чи сприяє перебування в екстремальних умовах бойових дій утворенню людини у своїй вірі?

— Звісно, військові люди звичайно покладатися насамперед на власні

Здавалося, катастрофа неминуча. Проте обстріляли лише бронетранспортери. У такий день справді починаєш вірити у Бога...

сили та досвід. Але якщо в звичайних умовах вони більше скильні оперувати таким поняттям, як «пощастило», то за крок від смерті згадують все-таки про Бога. Я ж кажу так: покажіть мені того янгола, якого звуть Пощастило.

— Отче, яких особливостей на була Ваша церковна служба в умовах бойових дій?

— Чесно кажучи, я дуже хвилювався за нашу польову церкву. Адже територія табору часто обстрілювалася. І якщо особовий склад переховувався у кам'яних будівлях, то церква — звичайна військова палатка могла бути зруйнована у будь-яку хвилину. Тому навіть святкову пас-

хальну службу ми відбули не опівночі, як прийнято, а о п'ятій ранку, коли «калібаби» вже відріялися і настало відносне затишшя. Зрештою, з Божою помічю все обійшлося.

— Як на діяльність православного священика впливало мусульманське оточення?

— На початку місії я знаходився в Аль-Куті. Там мені виділили будиночок під церкву. Коли я зібрався поставити зверху хреста, деякі офіцери почали заперечувати. Мовляв, ми на арабській землі, це дуже ризиковано. Як людина військова я підкорився, як священик — змирився. Через місяць я переїхав до іншого табору поблизу міста Ес-Сувейра і розгорнув там польову церкву. Але хреста, зважаючи на попередній досвід, ставити не наважився. Та уявіть мое здивування і радість, коли комбат особисто віддав наказ його встановити. «Чому ми мусимо боятися своєї віри?», — здивувався він. Щодо мусульман можу сказати одне: вони у більшості дуже шанобливо ставляться до релігії і зневажають тих, хто не цінує свою віру.

— Отже, мусульмани поважають наші християнські цінності?

— Якось підходить до мене наш військовий лікар і питає: «Батюшко, у вас звітного хрестика не знайдеться?» Дивлюся, а у нього на шні хрестик вже є. Я, зрозуміло, здивувався. Виявилось, що він врятував життя місцевому хлопчику, прооперувавши його після важкого поранення. Для батька, який мало не втратив свою дитину, це було справжнім чудом. Тому араб попросив на пам'ять щось,

що символізує нашу віру. «У такої милосердної людини віра не може бути поганою», — сказав він лікарю.

— Нам відомо, що в Іраку Вам присвоїли чергове офіцерське звання...

— Ще на початку моого перебування в Іраку офіцери поцікавилися, як в мене вислуга у лейтенантському званні. Кажуть: «Батюшко, то Ви ж переходили! Ваша штатна посада — офіцер з виховної роботи — вже дозволяє старшого лейтенанта отримати». Я їм пояснюю, що для мене це не має значення, все це — мирські клопоти, а я живу духовним життям. А вони мені: «Та ні. У війську скрізь має бути порядок. Давайте наведемо лад

Чесно кажучи, я дуже хвилювався за нашу польову церкву. Адже звичайна військова палатка могла бути зруйнована у будь-яку хвилину.

і тут». І от, пам'ятаю, 8 травня мене запросили на нараду, а я зазвичай у них участі не брав. Ну, думаю, мабуть, з приводу свята якісь вказівки. Приходжу, а там офіцери зібралися, і комбат до них звертається зі словами: «Ви знаєте, є в нас така людина — лейтенант, священик. Так от, сьогодні йому присвоїли звання старший лейтенант». Наступного дня я, згідно з офіцерськими традиціями, відрекомендувався у новому званні. Мене пожаліли: зірочки кинули не у великий гранчак, а у маленький пластиковий стаканчик.

— Як Ви почувалися в офіцерському середовищі?

— За час опікування духовним становом наших миротворців я перекона-

вся, що офіцери — це дуже своєрідна категорія людей, так само, як і духовники. І мені було дуже приемно бачити, що ці люди, незважаючи ні на що, не втратили високодуховного розуміння свого обов'язку і честі.

— Чи багато людей відвідували Ваші церковні служби? Про що Ви з ними розмовляли?

— Чи багато людей приходило? Ні, не багато. Адже батальйон жив за військовим укладом, тому більшість бійців просто не мали часу відвідувати церкву. Точніше, відвідували майже всі, а от нагода постоюти, помолитися випадала не кожному.

Спілкуватися з хлопцями віч-на-віч мені доводилося досить часто.

Зверталися з різних причин: одному необхідно було виговоритися, другий просив поради, третього треба було заспокоїти. Вплি�вала на ці бесіди і ситуація, в якій вони опинилися. Хтось із них починав замислюватися над сенсом власного життя. Інші хвилювалися за своїх рідних, переймалися їхніми проблемами. Адже відрівні від близьких людей фізично, душою вони залишалися з ними. Я ж за допомогою слова Божого намагався кожного підтримати.

— Панотче, як Ви вважаєте, армії потрібні військові священики?

— Якось, обговорюючи це питання, один офіцер сказав: «Якщо військовий священик допоміг хоча б одній людині, його присутність у війську вже вправдана». Не можу з ним не погодитися.

**Розмову вів
Володимир ГОЛІЦИН**

ДО РЕЧІ...

Дані соціологічного опитування, проведеного в 6-й окремій механізований бригаді у складі Коаліційних об'єднаних оперативних сил в Іраку, свідчать, що 99% українських миротворців вважають себе віруючими. Із них 90% сповідують православну віру, 6% — греко-католицьку, 3% — католицьку.

* *

За повідомленням РІА «Новини», ісламістські організації екстремістського спрямування, які діють в Іраку, погрожують розправою іракським християнам. У деяких провінціях, переважно на півночі країни, поширюються пропагандистські листівки, в яких християни звинувачуються у симпатіях до окупантів влади і співпраці з ними, а також у «поширенні розпусти й аморальності».

ПИСЬМЕНИКИ І ВІЙСЬКО: КРОК НАЗУСТРІЧ

Хто зробить його першим?

Чому українські письменники оминають у своїй творчості тему сучасного українського війська? Які тому причини? Що треба зробити, щоб ситуація змінилася на краще? Саме

цим проблемам було присвячене зібрання учасників «круглого столу», який відбувся у військовому видавництві «Варта» за ініціативою нашого часопису.

Юрій БЕДЗІК,
лауреат Національної премії
України імені Тараса Шевченка:

українське військо, які могли б надрукувати на сторінках часопису. Як же налагодити цей зв'язок? На попедніх зустрічах з письменниками ми запрошували всіх до співпраці. Протягом року ми ведемо рубрику «Літературний десант», де друкується невеликі за обсягом художньо-публіцистичні твори на військову тематику, а також уривки із романів та повістей. Однак тих, що відгукнулися, — зовсім небагато. Чому так відбувається?

Микола ШУДРЯ,
лауреат Національної премії імені
Тараса Шевченка:

— На мою думку, таку ситуацію викликав кризовий стан українського книговидання, що, в свою чергу, пояснюється не-виконанням закону України щодо повноцінного

функціонування і розвитку української мови (отже, її літератури). Пояснення, чому так сталося, є досить банальним — не вистачає коштів. Тому виникає низка нібито незначних проблем: письменникові важко потрапити до планів видавництв, знайти, як тепер кажуть, спонсора, що допоміг би оплатити поліграфічні послуги, а потім треба самому шукати, кому продати книжку, адже збут через книгорог, як то було раніше, вже не ведеться.

Не кожний письменник може бути водночас комерсантом. Через це на вітві видані книжки залишаються у письменників — лежать у них вдома. Ось і мої книжки, які я написав останнім часом, ще не потрапили до читачів. Складається така ситуація, коли письменник змушений писати на замовлення, перетворюючись на свого роду ремісника. А для творчої людини це не є прийнятним. І все ж таки письменники не можуть не писати, хоча трапляється й таке, що іноді вони пишуть самі для себе.

Володимир ГОРІШНЯК,
головний редактор журналу
«Військо України»:

— Отже, для письменника існує проблема донести свою книжку до читача, а ми, зокрема, не маємо достатньо якісних художніх творів. І не тільки романів, а й оповідань, повістей, нарисів, навіть віршів і пісень про

А з вашим часописом я не співпрацював через те, що оце щойно його побачив, хоча й чув, що такий існує. Адже наклад його невеликий, і він ніде не продается.

Володимир ГОРІШНЯК:

— Ми завжди за творчу співпрацю з авторами. Тому звертаємося до всіх: давайте свої рукописи, і ми впевнені, що досягнемо взаєморозуміння, а наші читачі матимуть можливість ознайомитися з новими художніми надбаннями української літератури.

Роман КУХАРУК,
член Національної спілки письменників України:

— Не завжди в одній особі поєднуються і письменник, і публіцист. Один може писати і публіцистику, і художні твори, а інший — тільки великі епічні полотна. А якщо вже говорити про малі літературні форми, то я, наприклад, маю гіркий досвід співпраці з військовою пресою. Приніс якось до редакції публіцистичний матеріал «Геній: від сучинця — до зірнице» про Тараса Шевченка. І що ж? Без погодження з автором він вийшов під трафаретним заголовком «Всенародна шана Кобзареві». Крім того (за принципом «своя рука — владарка»), внесені такі поправки в текст, що його не відзначати... Так не можна ставитися до письменника, не поважати його творчу працю. Тому з такими видавцями я працювати не хочу.

Проблема гонорару також є актуальною. Навіть для того, щоб тільки передруковати текст для видавця, письменник повинен мати якісь кошти, не кажучи вже про його авторську працю.

Микола СЛАВИНСЬКИЙ,
головний редактор видавництва
«Український письменник»:

— Загалом ми маємо кілька цікавих військово-патріотичних тем: про Київську Русь та козаччину, візвольні змагання за відновлення української державності, ге-

роїзм нашого народу в Другій світовій війні. Роман про сучасну українську армію — справа майбутнього. Порушувати цю проблему треба, на- самперед орієнтуючись на молодих авторів. Для цього необхідно організувати конкурс, визначити премію, заохотити тих, хто пройшов військову школу і добре знає особливості військової служби.

Про сучасну армію мають писати молоді автори, які її знають. Вони напишуть гарні нариси, на основі яких згодом можна створити оповідання, повість чи й роман. А давніші історичні події про ратні подвиги нашого народу нехай відображають класики.

Роман КУХАРУК:

— Необхідно оголосити в часописі, що твори тих військовиків, які мають бажання писати про свою службу чи на інші теми, будуть розглядалися художньою радою при видавництві «Варта», і країці з них будуть публікуватися. Доцільно також проводити під егідою журналу зустрічі з письменниками у військах. Можна започаткувати бібліотечку художньої літератури часопису «Військо України» з військово-патріотичного виховання. А видаватиме її «Варта».

Олексій ДМИТРЕНКО,
лауреат Національної премії
України імені Тараса Шевченка:

— Видання тематичної бібліотеки — ідея не нова. Свого часу ми вже намагалися це зробити. Був розроблений тематичний план, який мав назуви «Благословен

ці мечі», до якого увійшла література про героїчні подвиги наших предків і сучасників. Однак вийшло лише дві книжечки: «Слово про Ігорів похід» і «Велесова книга». Планувалося видавати найкращі твори про нашу армію, та все це залишилося лише добрими намірами. Повертаючись до цього питання, треба розглядати його реально. Хто дасть кошти?

А письменники, звісно ж, хочуть і писати, і видавати свої твори. Ось і я завершив остаточний варіант своєї книги «Аїст», де торкається проблем війни не тільки в Афганістані, а й в Іраку. Сподіваюся, що вона вийде у світ.

Я вважаю, що слід відтворювати життєві ситуації на прикладах достойних особистостей, які є у нашій сучасній армії, і писати про них майстерно і цікаво, а також заполучати до літературної творчості обдарованих військовиків.

Володимир ГОРІШНЯК:

— Нині дуже багато говорять про негативні явища в українській армії: застаріле озброєння, проблеми збереження та утилізації боєприпасів, дідівщину, житлові проблеми... Однак ніхто, мабуть, не наважиться стверджувати, що армія — найгірший прошарок нашого суспільства. Є у ній люди, які чесно виконують свій обов'язок. І про це також треба писати. Водночас є й такі, що на службі займаються комерцією, брутально поводяться з підлеглими.

Володимир ЯКОВЕНКО,
головний редактор видавництва
«Варта»:

— Дійсно, в армії, як і в суспільстві в цілому, існують негативні явища. Можу навіть навести приклад генеральської дідівщини. Я мав зустріч в управлінні бойової підготовки

Сухопутних військ з високим посадовцем у генеральських погонах. Упродовж розмови, що тривала хвилин сорок, він неодноразово користувався ненормативною лексикою. А коли з'ясувалося, що не вистачає двох книжок, які він мав передати до видавництва, генерал викликав своїх підлеглих і почав їх так «розпікати» й принижувати, що соромно було ті бачити й чути, тим більше, що всі підлеглі — полковники.

І такі випадки не поодинокі. А ми рятаємо люди з цим через те, що один сподівається отримати квартиру, інший — звання... От і виходить, що через свою незахищеність служать воїни, передусім, генералові та власним інтересам.

Володимир ГОРІШНЯК:

— На завершення розмови хочу зауважити, що наша зустріч мала на меті налагодження співпраці між українськими письменниками, видавництвом «Варта» і часописом «Військо України». Ми будемо докладати всі зусил儿, щоб наші наміри втілилися в життя. Будемо чесно писати про українське військо — і про негативні, і про позитивні сторони його буття. Сподіваємося, що письменники нас підтримають.

таузувати. Писати слід про те, що є насправді. Але писати інтелігентно, доброзичливо, щоб це було справжнім витвором літературного мистецтва. І не треба говорити, що критичні матеріали не друкуються. Це зовсім не так.

Однак повернемось до теми, якої ми торкалися на початку нашої розмови. Ми говорили про те, що існують труднощі зі збутом книжок на військову тематику...

Володимир ЯКОВЕНКО:

— Так, військторг не хоче брати військову літературу для продажу, пояснюючи це тим, що вона не користується попитом. Я звертався до центрального книготоргу і безпосередньо в магазин, щоб самому перевідчитися в цьому. І дійсно, заходить до магазину в управлінні кадрів майори, капітани, лейтенанти і купують книжки, написані російською мовою. А книжок про українську армію і українське суспільство і до рук не беруть. Ті дві книжки, які я приніс до магазину (до речі, «Схрещені мечі» Юрія Бедзіка), мені повернули. Це, безумовно, свідчить про рівень виховної роботи у військах, про те, як впроваджується українська мова в армії.

Я пропонував вирішити цю проблему, передавши книжкову торгівлю у підпорядкування видавництву «Варта» і ввести структурно до нього торгові книжкові точки хоча б у кіївському гарнізоні. Нині вони знаходяться у підпорядкуванні департаменту тилу, яке цікавить лише прибуток, а не розповсюдження військової книжки.

А якщо ми хочемо дійсно поширювати українську літературу в збройних силах, то треба, щоб усі книжкові торгівлі була передана у підпорядкування видавництву «Варта». І щоб були замовлення від міністерства оборони хоча б для військових бібліотек, яких нині діє близько восьмисот. Адже вони зовсім не мають надходжень нової літератури.

Володимир ГОРІШНЯК:

— На завершення розмови хочу зауважити, що наша зустріч мала на меті налагодження співпраці між українськими письменниками, видавництвом «Варта» і часописом «Військо України». Ми будемо докладати всі зусил儿, щоб наші наміри втілилися в життя. Будемо чесно писати про українське військо — і про негативні, і про позитивні сторони його буття. Сподіваємося, що письменники нас підтримають.

Розмову записала
Людмила ЗАГОРОНЮК

ЛЮДИНА ЗІ ЗБРОСЮ БІЛОРУСЬКИЙ ВАРІАНТ

У спадок від Радянського Союзу Білорусь отримала сімсотисячне військо. Зараз воно нараховує близько 75 тис. вояків. Задля розбудови націо-

нальних збройних сил нашим сусідам довелося пройти нелегким шляхом реформ. Отже, яка вона, сучасна армія Білорусі?

ДЕСАНТ У ВІЙСЬКОВУ ГЛІБИНУ

За словами командувача військами Західного оперативного командування генерал-майора Валерія Хохлова, в результаті проведених військових реформ у Білорусі створено частини постійної бойової готовності, які здатні за лічені години вийти на рубіж зіткнення з противником і приняти бій. Кожний військовий — на особливому рахунку, за яких «людей зі зброєю» тут не тримають. Зокрема, у гарнізонах скорочені такі структури, як комендатура і гауптвахта. І, що особливо важливо, категорично забороняється використовувати солдатську працю в підсобних господарствах. Міністр оборони генерал-полковник Леонід Мальцев переконаний, що військовослужбовці повинні займатися суто бойовою підготовкою.

Ознайомитися з результатами військової реформи, яку міністерство оборони планує завершити вже наступного року, представників мас-медіа запросили в 11-ту механізовану бригаду. Перше, що зацікавило журналістів, це нові комп'ютерні тренажери у навчальному корпусі, призначенні для тренувань екіпа-

жів основного бойового танка Т-72. Слід зауважити, що навчання, які проводяться в тренажерних залах, дають можливість економити значну кількість коштів, які виділяються на бойову підготовку особового складу. Адже один, скажімо, крупнокаліберний кулеметний патрон коштує 5 доларів США, танковий снаряд — 270, керований — 3 тис. доларів, а один вихід танка на полігон (без урахування вартості відстріляних боеприпасів) — 1350! А якщо на полігон виходить танковий батальйон у повному складі, то це обходиться платникам податків у 60 тис. доларів. Коментарі, як-то кажуть, зайві...

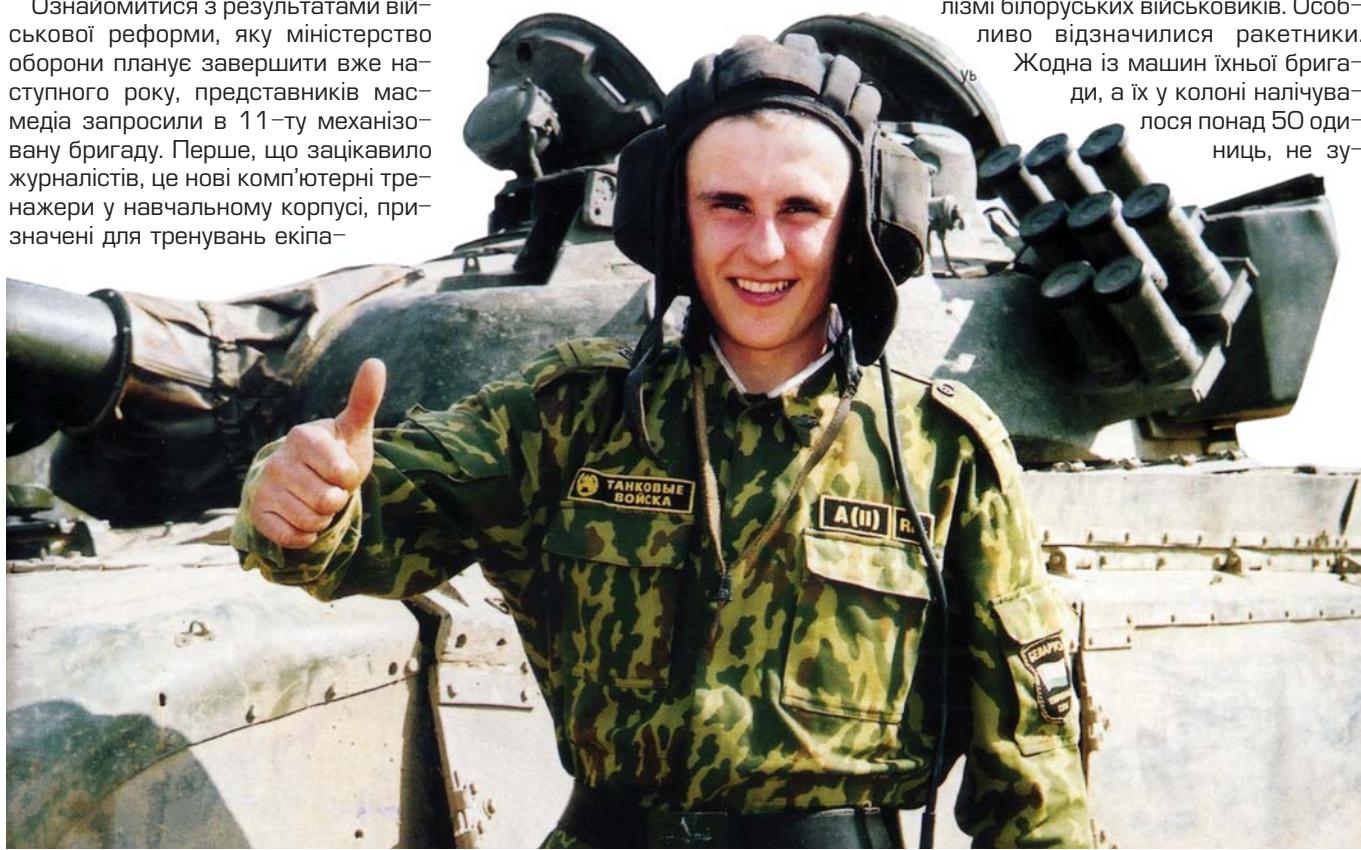
До речі, тут, як і в цілому в армії, взято курс на організацію не тільки дрібного, а й капітального ремонту військової техніки та озброєння безпосередньо у частині. Це заощаджує бюджетні кошти, які раніше витрача-

лися на транспортування техніки на ремонтні підприємства. Військова реформа торкнулася навіть загальноосвітніх шкіл. Так, у місті Слонім юнаки, які навчаються у так званому кадетському класі, проходять «Додатковий курс допризовної підготовки». Ще три таких класи функціонують у Гродно й один — у Ліді. Близько 80 відсотків їх випускників стають згодом курсантами військових навчальних закладів.

НАДІЙНИЙ «ЩІТ»

Починаючи з 2001 р., у Білорусі щорічно проводяться великомасштабні навчання. У останньому з них, яке проходило під назвою «Щит Батьківщини-2004», було задіяно 7,5 тис. особового складу та близько 2 тис. одиниць бойової техніки. Присутні на навчаннях спостерігачі перевірконалися у високому професіоналізмі білоруських військовиків. Особливо відзначилися ракетники.

Жодна із машин їхньої бригади, а їх у колоні напілучується понад 50 одиниць, не зу-

ниилася через поломку. У бойове положення дивізіони розверталися з маршу. Командир бригади полковник Олексій Ванкевич так оцінив бойовий вишкіл своїх підлеглих: «Якщо норматив на «відмінно» складає 20 хвилин, то мої впораються і за 18». «Його» вклалися у 17 хвилин 45 секунд!..

«ЦІЛКОМ НЕТАЄМО»

Молоді офіцери не роблять «таємниці» зі свого грошового утримання. Так, лейтенант — командир взводу отримує 412 тис. національних карбованців. Це близько 200 долларів. Для порівняння: лейтенант дружньої російської армії в кращому випадку задовольняється 150 доларами. Не дивно, що в білоруській армії останнім часом повернулося багато звільнених офіцерів, і на сьогодні укомплектованість військ офіцерським складом сягає 92,5% (у 2001 р. — 70%). Міністр оборони стверджує, що такого показника не було навіть за часів СРСР. Він переконаний, що через рік — півтора армія буде повністю укомплектована.

Західні фахівці також відзначають зростання військового потенціалу Білорусі. Так, за даними Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень (RUSI, Великобританія), якщо у 2001 р. збройні сили Білорусі були на 45-му місці (серед 164 країн), то в 2002 р. вони займали вже 41-е, відповідаючи всім країнам СНД, окрім Росії (2-е місце) та України (21-е).

ВІД ПІДЙОМУ ДО ВІДБОЮ

Розпорядок дня людей у формі — справа першочергова, так вважає керівництво Мінського суворовського військового училища, яке живе нині за новим режимом. Факультативні, додаткові заняття, консультації починаються тут на дві години раніше, при цьому максимально задіяний викладацький склад. Зустрічі з рідними перенесено на вечірні години, щоб не відволікати курсантів від заняття. Більше уваги приділяється культурно-виховній та спортивно-масовій роботі. Переглянуто також порядок звільнень у місто: тепер часу на прогулянки стало менше, до того ж за межами училища суворовці можуть перебувати тільки в денні години, за винятком канікулярної відпустки. Ці нововведення не всім подобаються, проте керівництво навчального закладу пояснює свої дії так: суворовське училище — не ліцей з військовим ухилом. Суворовець перш за все — військовослужбовець, обов'язок якого здобувати знання.

Для цього вихованцям СВУ створили всі умови.

Офіцерські кадри для війська готують військова академія та відповідні факультети цивільних вузів. До речі, конкурс у ці навчальні заклади дуже високий. Близько п'ятисот білоруських курсантів навчаються в Росії.

ЯК СЛУЖБА, СОЛДАТЕ?

У місті Могильові створена регіональна радіопрограма «Як тобі служить-

стів». Так, наприклад, у присутності журналістів міністр оборони звернувся до одного із художників з проханням створити художнє полотно на військову тематику, яке б увіковічило сучасну білоруську армію.

СОЛДАТСЬКІ ІДАЛЬНІ — ІСТОРІЯ...

У білоруській армії проводиться експеримент, мета якого — покращити систему харчування військово-службовців строкової служби. Так, у 36-й дорожно-мостовій бригаді закрили солдатську ідальню, продовольчий склад, овочесховище, зі штату вилучили кухарів. Харчуються солдати і сержанти у цивільній ідальні торгово-виробничого управління при міністерстві оборони. Фінансова служба бригади передала рахунок кошти, рівні вартості солдатського пайка, плюс визначений відсоток за приготування їжі. Командирам залишається ли-

ше контролювати якість страв та відповідність порцій встановленим нормам.

Якщо експеримент буде вдалим, систему запровадять і в інших військових частинах. При цьому зекономлять чималі бюджетні кошти, які раніше витрачалися не тільки на закупівлю продуктів, а й на утримання продовольчих служб, штатних працівників їдалень, продовольчих складів, придбання посуду, підготовку кухарів... А військовослужбовці будуть займатися суто бойовою підготовкою, відтак відпаде потреба у добових нарядах для солдатських їдалень, сезонній заготівлі овочів, утриманні підсобних господарств.

ДАМИ У ПОГОНАХ

У Білорусі з призовом жінок у бойові підрозділи не поспішають, але розуміють, що зниження числа привозників сприятиме подальшому проникненню представниць прекрасної статі у воєнну сферу. Міністру оборони затверджений перелік 30 військових спеціальностей (з більш ніж 100), на які можуть призначатися жінки. Серед них — медики, перекладачі, зв'язківці, психологи, працівники військоматів. Жінки поки що не мають змоги навчатися у військовій академії, проте офіцерами вони можуть стати, отримавши вищу освіту за схожими до армійських спеціальностями, а працівниками — із середньою технічною освітою. Таким чином близько десяти жінок дослужилися до військового звання

«підполковник». Правда, генералів і полковників поки що немає.

ПРАПОРЩИКИ. ДРУГЕ НАРОДЖЕННЯ

У штаті Білоруського військового округу існувала школа працівників, яка після створення національних

Війська територіальної оборони для маленької країни необхідні не тільки для відбиття агресії, а й для її попередження.

збройних сил була розформована. Підготовка працівників здійснювалася безпосередньо у частинах, проте згодом міністр оборони прийняв рішення: відродити колишню систему підготовки. Нова школа працівників повністю укомплектована викладацьким складом, має у своєму розпорядженні матеріальну базу, а навчальні класи оснащено всім необхідним. Підготовка курсантів триває п'ять місяців. Більшість випускників планується призначити на первинні офіцерські посади.

У БІЛОРУСЬКИХ ЛІСАХ ЗНОВУ «ПАРТИЗАНТЬ»?

У Гродно в підземних бункерах військ територіальної оборони під час останніх навчань на два тижні «засіли» «партизани». Щоправда, зараз цих наполовину військових називають «територіалами». За словами військового комісара Гродненського об'єднаного міського військового комісаріату полковника Йосипа Тиса, до «new-партизанів» набирають пере-

важко тих, хто служив у штабах дивізій, корпусів та армій.

Територіальна оборона — справа для білоруської армії нова. Її організацією займаються всього два роки, після навчань «Березина-2002». Цього разу основний набір проводився саме у Гродненській області — більше тисячі чоловік із 1436, призваних із запасу по всій країні. Вік екс-військових — від 30 до 58 років. Батальйони «запасників» жили в казармах і наметах. На відміну від «партизанів» радянського зразка, у «територіалів» — «сухий закон». Форма — новенька, підігнана. Іхнє становлення до служби військом оцінив високо: «Всі офіцери, сержанти і солдати запасу розуміють, що брати участь у навчаннях необхідно, адже військові навички важливо постійно удосконалювати. Що всі вони з успіхом і роблять». У Білорусі впевнені, що війська територіальної оборони для маленької країни необхідні не тільки для відбиття агресії, а перш за все для її попередження. Окрім того, «територіалі» захищають республіку від терористичних загроз. Екстремісти, з'явився такі, будуть негайно виявлені і знищені.

І насамкінець наведу слова президента республіки і головнокомандувача їх збройних сил Олександра Лукашенка: «На підтримку бойової готовності ми будемо витрачати стільки, скільки потребує наша армія». Словам «бацьки» армія вірить.

Ольга ШПИТАЛЬ

ОСОБЛИВОСТІ ПРИВАТИЗАЦІЇ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ У ВІЙСЬКОВИХ МІСТЕЧКАХ

Яким вимогам має відповідати закрите військове містечко і яких заходів повинно вжити Міністерство

оборони України, щоб уможливити приватизацію житла мешканцями цих поселень?

Відомо, що за радянських часів на території України була розміщена велика кількість секретних військових об'єктів. Для їх обслуговування будувалися спеціальні житлові масиви, які мали статус закритих. Для військовиків та цивільних службовців, які забезпечували нормальні умови функціонування цих об'єктів, держава гарантувала можливість отримання житла.

У п. 35 наказу Міністра оборони України від 3.02.1995 р. «Про внесення змін та доповнень до Положення про порядок забезпечення житлом військовою площею в Збройних Силах України» визначено, що всі питання, пов'язані із забезпеченням житлом військовослужбовців, вирішуються за місцем проходження ними служби. Ці житлові приміщення повинні відповідати встановленим санітарним і технічним нормам. На підставі рішення про надання житлового приміщення в закритих військових містечках квартирно-експлуатаційні частини району видають ордер на вселення. Для цього військова частина подає списки розподілу житлової площи; довідки про здачу житлового приміщення за останнім місцем проживання та перевірку житлових умов комісією; паспорти на дорослих членів сім'ї військовослужбовця, які вписані в ордер. На вимогу комісії чи квартирно-експлуатаційної частини району додаються інші документи, передбачені законодавством.

Закон України «Про приватизацію державного житлового фонду», прийнятий у 1992 р., визначає правові основи приватизації житла, що перебуває у державній власності, його подальше використання і утримання. Частина його, відповідно до закону, не підлягає приватизації. Зокрема, згідно з п. 2 ст. 2 забороня-

ється приватизація квартир (будинків) державного житлового фонду, розташованих на території закритих військових поселень, призначених для обслуговування особливо важливих військових об'єктів, які мали стратегічне значення для держави. Сьогодні ця проблема набула особливої гостроти. Адже від того, як вона буде вирішуватися, залежить доля багатьох людей.

Положення про статус «закритого гарнізону» передбачає: особи, які

Військовослужбовці, які приватизували свої квартири, на новому місці служби забезпечуються житлом на загальних підставах.

втратили зв'язки з міністерством оборони, мають бути відселені на житлову площа місцевих органів державної виконавчої влади. Проте процес цей останнім часом практично призупинено, що призвело до диспропорції цивільного населення та військового контингенту в закритих гарнізонах. Фактично втратив силу пропускний режим. На території військових містечок розміщаються комерційні структури, а головні об'єкти іноді використовуються не за призначенням.

Якщо військовий об'єкт втраче стратегічне значення для оборони держави, то з'являється можливість змінити його статус і вивести з підпорядкування військового формування, у віданні якого він знаходився, до передачі на баланс місцевих рад. Та міністерство оборони не поспішає вирішувати це питання, тим часом як у ст. 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей» чітко визначено: офіцери, працівники, мічмани, військовослужбовці надстроїкою служби при звільненні у запас

або відставку за вислугою років, у зв'язку зі скороченням чисельності чи штату військового підрозділу, а також члені сімей військовиків, які загинули, померли, пропали безвісти під час проходження служби, мають право на безоплатне одержання у приватну власність приміщення, яке вони займають. Слід зазначити, що військовослужбовці, які приватизували свої квартири, на новому місці служби забезпечуються житлом на загальних підставах.

Входить, мешканці закритих військових поселень фактично стали заручниками нашого чинного законодавства. Одним законом їм дозволяється отримати житло у власність, іншим забороняється.

Як ж шляхи виходу з цієї ситуації? Вони бачаться такими. Необхідно зняти з військових поселень статус закритих у тих регіонах, де в цьому немає потреби; внести зміни до Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду», дозволивши приватизувати приміщення державного житлового фонду окремим громадянам, які втратили зв'язки з Міністерством оборони України; відселити із закритих військових гарнізонів військовослужбовців, звільнених у запас або відставку. І забезпечити це мають місцеві ради.

Ця проблема має вирішуватися органами державної виконавчої і законодавчої влади. І чим швидше, тим краще. Адже від цього залежить доля людей, які віддали свої сили, знання і здоров'я на благо держави. І воно, держава, зобов'язана забезпечити права і свободи своїх громадян.

**Галина КОВАЛЕНКО,
консультант Спеціальної
контрольної комісії
Верховної Ради України
з питань приватизації**

ГЕНШТАБ БЕЗ ТАЄМНИЦЬ

На початку 1992 р. в кабінетах Генштабу почали поширюватися тривожні чутки про те, що прийняті в грудні біловезькі рішення містять у собі серйозну загрозу для Росії, оскільки завчасно і грунтно не були прораховані політичні, економічні і військові наслідки пакту про «потрійний союз», ініційований Єльциним. У той час багато хто у нас в Генштабі був переконаний, що в умовах активного прагнення республік націоналізувати частини колишньої Радянської Армії треба всіляко стимувати цей процес. Коли стало ясно, що розриву єдиних Збройних сил уже не уникнути, в Генштабі почали шукати рішення, які були б максимально вигідними для військово-стратегічних інтересів Росії. Такої ж точки зору дотримувалася і більшість воєначальників на місцях. Але їхні пропозиції, надіслані в Москву, залишалися без відповіді. Багато хто на Арбаті з цієї причини позаочі костерив маршала Шапошникова (грішив цим і я), але лише згодом стало відомо, що багато ідей і пропозицій Євгеніївна Івановича про зміцнення в республіках колишнього СРСР наших військово-стратегічних позицій тихо померли в канцеляріях Кремля і МЗСа...

— Євгене Івановичу, що ж це діється? Три округи у нас Київ відхапав, а ми хоч би вякнули. ...У залі нависла загрозлива тиша: Чернавін насмілився відкрито сказати Шапошникову те, про що думали майже всі члени колегі.

Лише згодом стане відомо, що ще 22 вересня 1991 р. Шапошников направив секретну записку Президенту СРСР. У ній, зокрема, говорилося: «...Проголошення окремими республіками суверенітету, а деякими з них (Україна, Молдова, Грузія) повної незалежності й курсу на створення власних збройних сил, прийняття нормативних актів про переход під їхню юрисдикцію об'єднань, з'єднань, частин і установ Збройних сил СРСР, дислокованих на території республік, уведення посад національних міністрів

Тринадцять років тому — 6 грудня 1991 року — були вписані перші рядки у літопис сучасного українського війська. І сьогодні, згадуючи ті неординарні події, ми подаємо на шпальтах часопису уривок з книги військового журналіста і нашого співвітчизника Віктора Баранця, який у першій половині 90-х обіймав посаду прес-секретаря Міністра оборони Росії. Його книга «Генштаб без таємниць» одразу по виході в світ стала справжнім бестселером як у Росії, так і поза її межами. Україна не стала винятком. Адже нам справді було цікаво дізнатися, як російський генералітет відреагував на прагнення України мати не лише незалежну державу, а й власні Збройні Сили...

оборони приводить до порушення керування військами, системи їх матеріального забезпечення, у цілому знижує боєздатність...» Тоді, напевно, не тільки маршал Шапошников, а й весь особовий склад Арбатського військового округу ще був переконаний, що мудрий і далекоглядний Кремль знає, що робити. Над нами тяжіла та сама «коскова свідомість», коли вважалося, що Кремль ніде самого не упустить.

Але ми дуже помилялися...

Ще в середині 1992 року в одному з документів російського Генштабу було сказано: «Згортаючи свій політичний і економічний вплив у країнах колишнього СРСР, Росія втрачає вигідні позиції в регіонах своїх військово-стратегічних інтересів...» Доля єдиних Збройних сил була вирішена. Їх силоміць стали розтягувати по національних квартирах з такою швидкістю, що Москва ледве встигала

крутити головою і панічно віддавати накази командирам з'єднань і частин не допускати мародерства і насилиницької приватизації — «як до застосування зброї».

Але це вже не допомагало: процес зайшов так далі-

ко, що деякі командири, знаючи про те, що готується черговий наліт на частину, щоб уникнути збройних сутичок своїх підлегликів з місцевими загарбниками, спеціально виводили особовий склад на «навчання», подалі від військових містечок. Така політика призводила до колosalних втрат озброєні, але дозволяла уберегти солдат і сім'ї військовослужбовців від терору. У деяких республіках розкрадали не те що роти, батальйони чи полки, а цілі армії, як, наприклад, це було з 19-ю окремою армією ППО, що дислокувалася в Грузії, або 4-ю загальновійськовою ар-

У первого міністра оборони України генерала Константина Морозова (на знімку — ліворуч) і генерала Олександра Скіпальського було чимало розмов, про які у Кремлі могли лише здогадуватися...

місю в Азербайджані. У той час Міністерство оборони і Генштаб були завалені розгубленими шифровками командирів і колективними листами офіцерів з різних регіонів колишнього СРСР про мародерство. У відповідь з Москви день і ніч йшли грізні вказівки «робити все необхідне для збереження людей, бойової техніки і зброї». Але було вже пізно.

Навесні 1992 р. на засіданні колегії Міноборони обговорювалося питання про військово-політичну ситуацію в СНД після біловезьких рішень і заяв урядів ряду республік про націоналізацію частин колишньої Радянської Армії. Засідання те нагадувало жалобне застілля. Головокоми видів Збройних сил і командувачі родів військ похмуро доповідали про втрати зброї і військового майна. І в міру того, як вони розгортали страхітливі картини розграбування своїх військ військовими відомствами, народними фронтами і збройними формуваннями республік, обстановка в залі дедалі більше загострювалася.

Коли ж пролунала оцінка основних військово-стратегічних втрат для Росії, зокрема, після того, як Київ одним махом відібрал три військових округи з усіма базами недоторканих продовольчих запасів, матеріального і речового майна, майже всією стратегічною авіацією, літаками-заправниками і ще погрожував відібрести майже весь Чорноморський флот, — отут сильніше за всіх скипів Головком ВМФ адмірал флоту Володимир Чернавін. Звертаючись до головуючого на колегії маршала Шапошникова, він розгінівав сказав:

— Євгене Івановичу, що ж це діється? Три округи у нас Київ відхапав, а ми хоч би вякнули.

Шапошников невдоволено подивився на Головкома. У залі нависла загрозлива тиша. Чернавін насмілився відкрито сказати те, про що думали майже всі члени колегії. Шапошников, погано приховуючи роздратування, відповів:

— Володимире Миколайовичу, а чому, власне, ми зобов'язані «вякнати»?

По залу прокотилося неголосне генеральське ремство. Шапошников зрозумів це абсолютно точно: підлеглі були незадоволені його відповіддю на запитання адмірала Чернавіна. Тому маршал, щоб хоч якось розрядити й пом'якшити гнітчу обстановку, сказав, що вище військове керівництво не повинно обговорювати прийняті «нагорі» політичні рішення, а виконувати їх.

— А якщо ці рішення обертаються проти нас самих? — почулося із залу.

— Тут колегія Міноборони, а не політклуб, — роздратовано відрізав маршал, — давайте обговорювати свої проблеми.

Більше до настільки різкої постановки питань ніхто з членів колегії Міноборони не удавався. Таке положення виводило з терпіння багатьох вищих генералів, які все більше нагадували фахівців із надзвичайних ситуацій, змушені розгрібати завали і рятувати залишки армій, що опинилися під руїнами СРСР. І хоча всі знали, хто саме і заради чого породив гігантський «політичний землетрус», — говорити про це було небезпечно. Система доносів у Кремль працювала чітко.

Коли ж суперечка між Москвою та Києвом за розподіл військової спадщини (особливо — ядерної) досягла небезпечного піку, отут вже не витримав і маршал Шапошников, який завжди демонстрував високе мистецтво дипломатії і коректності. Коли справа дійшла до визначення термінів виведення ядерних озброєння з території України і розробки системи контролю над ними, Шапошников у своєму листуванні з українським міністром оборони Константином Морозовим дотримувався дуже жорсткої позиції, яку висловлював у формі темпераментного епістолярного жанру.

УКРАЇНСЬКИЙ ФРОНТ

Ще з осені 1991 р. Україна, на відміну від інших республік колишнього Союзу, квапилася закріпити суверенітет на всьому «фронті», у тому числі в області оборони. Не-

зважаючи на заклики розлюченого маршала Шапошникова не поспішати з цим, українська влада вже 3 січня 1992 р. почала формування власної армії. Під час візиту до Києва на початку 1992 р. Шапошников не приховував, що його не задовольняє така позиція українців. І в розмові з депутатами Верховної Ради він відверто запитав:

— Навіщо вам своя армія?

Запитання викликало подив:

— Як навіщо? А що ж це за держава без армії?

У березні 1992 р. відбулася чергова зустріч глав держав СНД у Києві. Величезний натовп мітингуючих зустрічав гостей—президентів і супроводжуючих осіб гаслами «СНД — геть із Києва!».

Увечері на прес-конференції один із журналістів запитав президента України Леоніда Кравчука:

— Що таке СНД?

Він відповів:

— СНД — фікція!

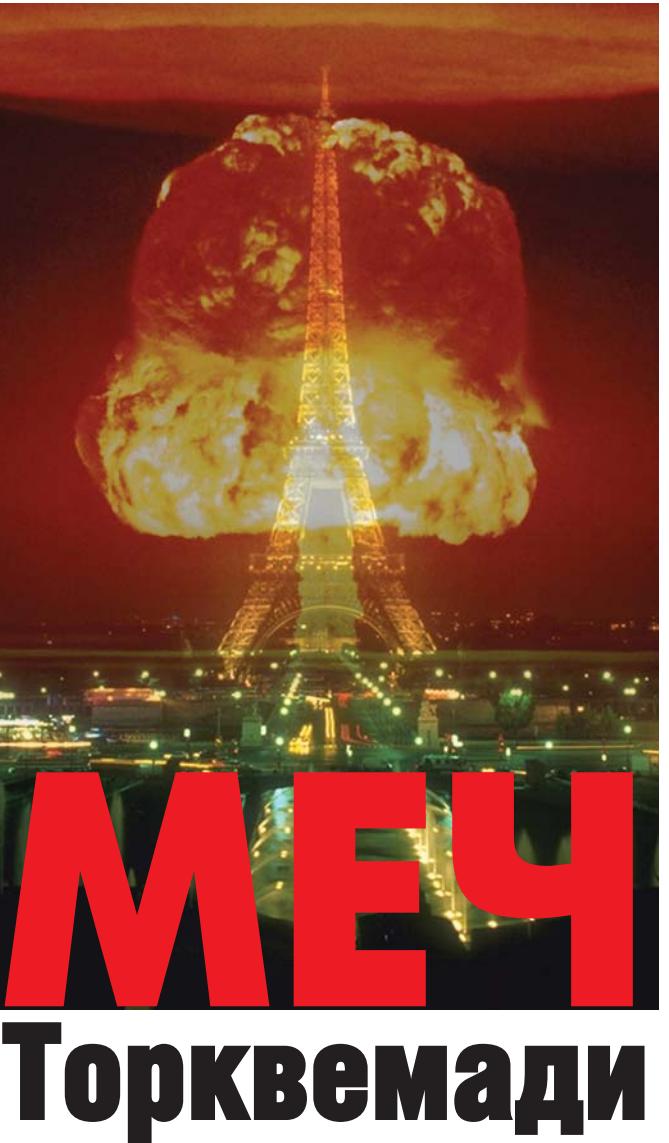
Українські генериали й офіцери не один раз ігнорували наради, на які їх запрошували по лінії Главкомата ОЗС СНД. Траплялося, що навіть міністр оборони України Константин Морозов ігнорував вказівки свого президента і Верховного Головнокомандувача в обов'язковому порядку прибути на нараду глав військових відомств Співдружності (навіть у якості спостерігача). Був випадок, коли Морозов тільки після особистого запрошення маршала Шапошникова виїхав з підлеглими у російську столицю.

Ще на початку 1992 р. Кравчук у бесіді з маршалом Шапошниковим наполягав на тому, що Україні потрібний свій Чорноморський флот, але в якому складі і під які завдання — сформулювати не міг. І висловлювався дивно: «Весь флот, як і його половина, Україні не потрібний».

У той же час міністр оборони республіки та інші члени уряду вважали, що Україна повинна одержати 50 відсотків флоту. Якось, намагаючись з'ясувати остаточну позицію українського керівництва, маршал Шапошников звернув увагу міністрів на серйозну розбіжність їхніх поглядів з поглядами президента республіки. Один із них, коли залишився віч—на—віч з маршалом, сказав йому таку фразу: «Кравчук може сказати вам одне, а нам — інше».

Непослідовність спостерігалася й у позиції російського президента. Часто робилося це з подачі військових. На весні 1992 р. Шапошников переконав Єльцина підписати указ про те, що весь Чорноморський флот є складовою частиною Збройних Сил Росії. Єльцин підписав указ. У відповідь Київ підняв такий галас, що російський президент пішов на поп'ятку і скусався його.

Тоді Шапошников запропонував нову формулу виходу з положення: не діліти флот, а залишити його в підрядкуванні Головного командування ОЗС СНД. Але й цей варіант українці відкинули. Тоді маршал пішов в атаку з третьої сторони: подав ідею розділити ЧФ між усіма республіками СНД, оскільки усі вони в тій або іншій мірі були причутні до його створення. Однак при всій начебто справедливості такого варіанта, він був по суті смішним: для чого потрібні підводні човні і крейсери Туркменії, Узбекистану або Таджикистану? Коли і ця ідея не пройшла, запропонували її удосконалений варіант: в ім'я збереження єдності Чорноморського флоту Росія погоджувалася віддати кожній республіці належну за нього долю у вигляді танків, літаків, гармат, запчастин. І знову хтось погоджувався, а хтось — ні. Здавалося, немає у світі мудреця, який поклав би кінець цій безкінечній скандальній дільбі...

Юрій Бедзик

Член Спілки письменників України, Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка

Віскі було міцним, як вогонь. Борукачі ледь не задихнувся. Повертаючи флягу, зауважив:

— Бачу, ви майстер по цій лінії. Коли я стану президентом «червоної республіки», ми доручимо вам контроль за всіма алкогольними установами. Хоча, можливо, буде інакше. За ісламським зразком введемо сухий закон. — Він стиха реготнув: — Чи ви ворог ісламу?

— Найперше я ненавиджу слов'ян! Їх життя закінчиться через кілька годин!

— Не певен, комісаре.

— Ось побачите. Дикини знищать руських. А затім я знищу дикунів. Як тільки з'являться парашутисти Браквратисти, я пошлю Ганкуара проти професора Ортеля. Хай арійці випробують на них свої квантові іграшки. Мені набриди заяви столичних клубів, що, мовляв, комісар Олів'єро користується послугами агіака. — Геть захмелівши, він нахилився до Борукачі: — Якщо ж, не дай Бог, до влади на виборах прийде сеньйор Коельо зі своїми сопливими демократами, ми підемо в сельву. Іншого виходу в нас просто не буде. Демократи задавлять нас на гарроті в перший же день свого воцаріння. Так, так, і вас

теж, шановний «марксист»! Адже ви, Борукачі, — такий самий дикун! Тільки червоний!

— Здається, ми хотіли щось обговорити?

— Так, — прохопився Олів'єро. — Власне, що ви казали про якісні свої плани. Ну, я слухаю?

— Моя ідея дуже проста. Самсонов — то наші мільйони, мільядри! Але спершу я дещо змалюю ширше. Сьогодні ми із Самсоновим побували в центрі професора Ортеля. Там щось негаразд. Здається, штаб професора захопили їхні терористи. Свої, так би мовити, доморощені. А простіше кажучи — нацистські фанатики. Нагадаю вам, що помічник Ортеля, відомий вам обер-груенфюрер Карл Рахенфельд, — син есесівського генерала, на совіті якого розстріля групи американських полонених офіцерів в 1944 році на Рейні. За це батька—нелюда союзники включили до списку військових злочинців. Його ж синок тут, у нашій сельві. І заміряється вчинити дещо страшніше. Він хоче примусити старого Ортеля в день 30 квітня, себто в день самогубства Гітлера, влаштувати на його честь грандіозний ракетний фейерверк. Він запустить свою квантову ракету.

— Ціль? — запитав Олів'єро.

— Здається, Париж.

— І нащо це?

— Встановлення світового панування! А точніше — нацистської диктатури на всій нашій грішній землі.

— Вони що... здуріли? — прошипів не своїм голосом комісар. — Хочуть загубити все людство?

— Можливо..., — сухо кинув Борукачі. — Власне, професор Ортель вже загублений. Його лабораторію захопив груенфюрер Рахенфельд із своїми головорізами. У них була справжня «ніч довгих ножів»! Не вистачало тільки Адольфа Шікльгрубера, себто Гітлера.

— Якесь безумство! — ледве проковтнув слину комісар.

У нього зросилося холдінним потом чоло. Він раптом відчув приголомшливе реальність того, що намалював перед ним «червоний партизан» Борукачі. Куди ж подіться? Де шукати спасіння? Хіба що втекти до груенфюрера Рахенфельда? І з ним разом бути до кінця?

— Не з ним, а з його «квантовою іграшкою», — прогудув басовито Луїс Борукачі. — Тепер він має її в своїх руках у кратері Ріо—Падамо. І тому я забрав вас з полоненими на лісовому ранчо. Мені потрібен Самсонов! Мені потрібна лабораторія Ортеля, сеньйоре комісаре!

— А як же Париж? — прошелестів збліліми губами комісар.

— До 30 квітня ми будемо там... себто не в Парижі, а в кабінеті професора Ортеля і цього йолопа Рахенфельда. Звісна річ, якщо ви підете зі мною до кінця.

Борукачі зробив крок до виходу з хижі, прислухався. Десь на майдані зірвалася нова хвиля ревища, і те ревіще здалося йому недобром.

Комісар притримав його, посадив на маніоковий мішок.

— Стривайте, я не можу втамити... Як ви це зробите? У нас немає таких сил. Потрібна бронетехніка, оперативники, спецзагони, бойові вертолітоти. Зрештою, треба багато людей.

— Людей дасте ви, своїх поліцейських нишпорок, — презирливо видавив Борукачі.

— Прошу делікатніше! — обурився Олів'єро.

— Не ображайтесь, комісаре. Ви ж самі знаєте, які покидки працюють з вами поліціянами. — Борукачі пішов

на відвертість: — Для мене найголовніше дістатися до їхньої червоної кнопки. Я точно знаю, де вона. Принаймні Варт мене виведе на неї. І коли я покладу на неї свій пальць, повірте, комісаре: американці стануть перед мною навколошки. І тоді за креслення квантової «іграшки», за технологію її я одержу свій мільярд із золотих запасів Національного банку США.

Комісара пройняли дрижаки. Від слів Борукачі війнуло могильним холодом. Краще б подалі від нього!

— Борукачі... якщо по—чесному... я вас боюся... У мене сім'я...

— Пізно! — близнув очима Борукачі і ткнув комісарів під ніс свого могутнього кулака: — Ви в мене отут—о! Не смійте відступати!

Комісар втратив силу опору, його голос затрептів:

— Я згоден, сеньйоре Борукачі... Звичайно, в мене хвора дружина... і діти вчаться в Штатах... Але я згоден... Беріть моїх людей, беріть третю і шосту роти жандармерії... — Він майже втратив голос. — Звичайно, якщо я можу розраховувати... У професора Ортеля сейфи, повні золота. Його есесівські родичі за час війни понавозили з концтаборів мішки вирваних золотих зубів і кольє зі складами... Або хоча б посаду міністра!

Дослухати репортаж чергового штабу Брук не зміг. Бо в репортажні слова раптово вдерся голос заступника командира спецназу, полищеного на посту біля бойових вертолітів:

— Містер Брук, мушу припинити передачу зі столиці! Тут сталися надзвичайні події... Ви мене чуете?..

— Весь увага! Ми повертаємося, лейтенанте. Що у вас там скіллося?

— Я просто не знаходжу слів... Біля нас пекло!.. Страхітливе і, здається, незбориме...

— Кажіть точніше, лейтенанте!

— Мені щойно дзвонив німець, професор Варт. Потім слухайте його! — Почулося кланяння перемикача, і одразу ж зазвучала хріпка мова Варта: «Гер полковник! Е Бог над нами! Може, космічний, може, вселенський Бог, гер полковник... Я ніколи не бачив нічого подібного... Він учинив незвичайне. Вулкан Ріо—Падамо пробудився зі сну. І, напевно ж, мов кара Божа, знищив, сполив квантovу лабораторію Ортеля... Гер полковник! Повірте, сталося дивовижне!.. Ми всі в знетрямі від радості!.. І хотіли б вас бачити. Але, на жаль, тут не все гаразд. Почалося виверження вулкана, й потоки лави насувають на нас, заливають містечко. Повірте, це дивовижне і страшне водночас видовище. Я не певен, чи ми врятуємося, і тільки поклали надію на Бога. Мабуть, ми заслужили такої кари... За все... за роки терпіння і тупої байдужості... Прощавайте ж, полковнику! Прощавайте!..»

Клаунув у навушниках перемикач, і пролунав голос чергового офіцера:

— Ви все чули, сер? Той німець сказав правду: е Бог над нами, і є свята справедливість!

— Е, лейтенанте! — озвався стримано і заразом твердо Стів Брук.

— Що накажете робити, сер?

— Не знаю, лейтенанте... Маєте нагоду дивитися на прекрасну гору Ріо—Падамо, — стиха подав голос Стів Брук. — Мабуть, оце і вся ваша робота. Ми скоро будемо на місці. Забезпечте сигнальні вогні.

Стіві раптом забракло сил, він відхилився на сидіння і немов розтанув у ревищі двигуна. Тоді над ним схилився командир спецназу і нетерпляче запитав його:

— Що сталося, сер? Вам недобре?

— О ні! — мовив втішно полковник Брук. — Все чудово, майоре... Величезна радість! Всеселенська! Нам не доведеться шукати лабораторію професора Ортеля. Без нашого втручання її підірвано. I, до речі, врятовано прекрасне місто!..

Брук кивнув головою:

— Святий вогонь, майоре. — В його голосі прорвалися нотки таємничої вітхи: — Тепер я певен, що космос допоможе нам очистити нашу грішну планету. Як сказав містер Крутойар: «На місці атомних шахт слід будувати плавальні басейни! I добре знати із землі весь бруд!»

Матово-срібний екран довго мерхектів світлом, щось виловлював, уточнював, вирізнявся, далі по ньому пішли смуги, ще далі... Боже, що ж то воно? Немов обриси велетенського підводного човна, страшне бойове повторисько з підводних глибин?

Враз на тлі субмарини з'явилися чіткі латинські букви і складені з них цілі фрази.

— Нам показують кінофільм? Чи хочу чимось залякати? — перша подала голос мадам Лузза.

Тоді ясність вініс полковник Брук. Трохи подаввшись уперед всім тілом, він сказав, що передачу піймано випадково, через ретрансляцію міста. Він став на ходу зчитувати німецький текст і тут же його перекладати англійською мовою:

— «Цивілізація в небезпеці! Ми, представники арійської раси, змушені прийти її на допомогу. Ви бачите на екрані найбільшу в світі субмарину з атомним двигуном, яка належить нам, арійцям. Ми давно володіємо цією надзброєю. Вона має служити і, безперечно, буде служити білій расі, її порятунку, її бессмертню. Зараз почнеться завантаження субмарини ракетами з квантovим зарядом. Субмарина, понесе на своєму борту шістнадцять таких ракет. Шістнадцять ракет відплати! Ми не приховуємо, що всі вони будуть націлені на найбільших міст землі. На жаль, перша квантова ракета буде випущена по столиці Франції — Парижу. Хай Бог простить нам цей вибір! Тож, французи, ми даемо вам можливість залишити свої будинки, підприємства, офіси, банки, лікарні, школи, все, що є для вас цінним і дорогим. Залишайте все, доки не пізно! I хай прислухається до наших слів плutoратія інших континентів. Якщо загибель Парижа не отягтить розжирілих володарів капіталу, ми введемо в дію й решту ракетних систем смерті. Ще раз попереджуємо: наше рішення остаточне! Світ буде врятований для арійської раси. З нами Бог! З нами фюрер!»

Брук повернувся до Варта:

— Здається, Рахенфельд лишив вам радіотелефон бази. Назвіть його.

Варт знайшов номер. Довго вдвівлявся в нього. I аж наречі, наче подолавши в собі якийсь опір, назвав його.

— Луззо, ти віриш, що він відповість тобі? — запитав Варт, злегка похиливші сиву голову.

— Хочу вірити, Клавдію, — одним видихом промовила жінка. — У мене є аргумент.

— Всі твої аргументи для нього нуль в порівнянні зі святым для нього іменем — Адольф Гітлер.

— Є й інші імена.

— Кажи які?

— Ім'я його батька, бригаденфюрера Рахенфельда.

— То був затяжий негідник, убивця! — дедалі дужче розпалюючись, говорив Варт й, ніби готовучись вийти на високу трибуну, обсмикнув на собі свій чорний піджак. — Він жодного разу не відмінив свого рішення. Жодного разу не

зупинився перед тим, як убити когось, розстріляти чи задушити... Ні разу!

Тоді втрутиться Крутойар:

— Дозволю собі зауважити, професоре Варте, що ви помиляєтесь. Одного разу в житті він таки скасував своє рішення. Був такий випадок.

— І ви можете його назвати?

— Можу, професоре Варте. — Крутойар взяв один з розкладних стільчиків, підсунув його ближче до Луззи і сів на самий краєць. — Це було в 1942 році. Дивізія бригаденфюрера Рахенфельда, вашого дідуся, мадам, зайняла маленьке містечко на півдні України. В цьому містечку жив з мамою я, тоді ще хлопчик десяти років. I ось скoilся страшне! На міні підірвалася німецька машина з солдатами. Й командир дивізії Рахенфельд наказав спалити містечко, а все його населення розстріляти. Якби цей на-каз було виконано, мене б зараз тут не було, мадам.

Перед розстрілом нас, школярів, зігнали всіх до спортзалу, щоб ми там перебули на матах і лавах до ранку. Та відчайдушний Савелій Йосипович вирішив показати свій характер, а чи просто захотів полегшити нам останні години перед стратою. Він сів до рояля, вишикував увесь хор і змусив нас співати... Славнозвісну «Аве Марія!» Казкову річ! Ось тоді й сталося диво. Коли ми закінчили співати, я мимоволі глянув на двері. I леді не втратив розум. Там стояв, прихильившись до одвірка, сам бригаденфюрер Франц фон Рахенфельд! Звісно, я, хлопчик, якого Рахенфельд тоді не знатав і про якого бригаденфюрер не чув. Німці, фашисти, окупанти!.. А тут стойте літній фріц в розкішному мундирі, погона золоті, лампаси... Стоїть і слухає, і щось сумовито думає. Потім неквапно підійшов до рояля і з суворим виразом на обличчі поплескав у долоні. I, як зараз пам'ятаю, сказав владно: «Данке! Бітте нох маль!» (Дякую! Прошу ще раз!) Савелій Йосипович геть закляк. Ми скам'яли. Тоді німець вдруге поплескав у долоні і повторив уже твердіше: «Бітте! Нох маль!»

— Що ж було потім? — запитала напруженим тоном Лузза.

— Наше містечко помилували. Ось що було потім, мадам, — сказав Крутойар і розвів руками. Мовляв, вірте чи не вірте, а так воно було.

У Луззи на голові були навушники. Невідомо, чи вона щось там чула, чи ні. Просто дивилася на свій мікрофон і ніяк не наважувалася почати мову. Врешті набралася духу.

— Батьку! — гукнула настражданим голосом. — Ти чуєш мене?.. Це я, Луззо, твоя донька! Озовись, батьку, ти чуєш мене? — Судачи з того, як зблілі від напруги її обличчя і скільки мертвого холudu було в її очах, вона говорила в пустоту і ніхто її, мабуть, не слухав. — Батьку, я прилетіла з Парижа... Я тут, біля гори Pio-Padamo... Нічого не прошу тебе, батьку. Прошу тільки згадати мого дідуся, бригаденфюрера Франца фон Рахенфельда. Він любив музику, як і ти. I в сорок другому році відмінив розстріл на півдні України. Він пощадив невинних після того, як прослухав у школі «Аве Марія!», яку йому проспівали діти. Батьку, послухай мене. У тебе в Парижі є двоє онуків: Людвіг і Конрад. Вони теж співають в дитячому хорі. I 30 квітня будуть співати також «Аве Марія!» в соборі Паризької Богоматері... Я заклинаю тебе, батьку! Зроби так, щоб вони проспівали «Аве Марія!» i щоб ти послухав їх. Більше ні про що не прошу тебе... — Луззо опустила мікрофон і після короткої паузи додала: — Якщо вони не проспівають «Аве Марія!», це буде кінець нашому роду, батьку. Це буде кінець всьому!

TYVEK® F

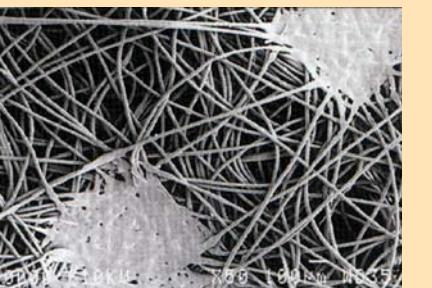
захист від РХБ загроз

Структура матеріалу Тайвек® (збільшено у 50 разів)

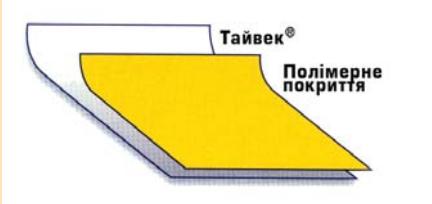
Текстильний матеріал (збільшено у 50 разів)

Нетканій поліпропілен (збільшено у 50 разів)

Високотехнологічний нетканій матеріал Тайвек®, що виробляється компанією «Дюпон», є міцним і водонічним легким та комфортним матеріалом. Він складається з мільйонів тонких довгих волокон полієтилену, отриманих методом надшвидкісного формування та скріплених під дією високих температур в неткане полотно, що забезпечує достатню повітродіємність. Одночасно Тайвек® забезпечує високий рівень захисту від проникнення небезпечних частинок та рідких хімікатів пірновіно не тільки з текстильними, а й з більшістю інших нетканих матеріалів, що мають більш розріджену структуру.

Тайвек® F створений на основі нетканого матеріалу Тайвек, що ламінується на захисну бар'єрну плівку, покриту шаром полімерного герметика. Таке поєднання робить його непроникним для твердих часток (небезпечного пилу та порошків) і достатньо стійким до просочування багатьох рідин (концентрованих небіологічних кислот та лугів, органічних хімікатів, крові та патогенів, що переносяться кров'ю), деяких хімікатів у вигляді аерозолів, а також широко

Представництво
«Дюпон де Немур
Інтернешнл С.А.»
в Україні, тел.: (044) 4952670

застосовуваних газів. Тайвек® F стійкий до викидів рідин під тиском 5 бар, надзвичайно міцний, легкий та простиший у використанні. Крім того, він має водонепроникні та водовідштовхувальні властивості. Антистатична обробка, якій піддають Тайвек® F, значною мірою зменшує вірогідність утворення електростатичних зарядів на його поверхні. Хоча цей матеріал є герметичним, він не викликає неприємних відчуттів, що виникають при користуванні прорезиненим одягом. Він є ідеальним матеріалом для виробництва легкого, надійного та недорогого одягу для захисту від хімічної та біологічної зброї — від комбінезонів, що одягаються поверх військової форми, до легких одношарових накидок та костюмів. Такий одяг легко утилізується, що дозволяє уникнути довготривалої дегазації, дезинфекциї та дезактивації.

Компанія «Дюпон» постачає стандартні комбінезони з матеріалу Тайвек® F всіх розмірів і готова співпрацювати з фахівцями РХБ захисту Збройних Сил України.

**Сергій ЗАВАДСЬКИЙ,
голова представництва**

**Марина ДАНІЛОВА,
представник з маркетингу**
**Микола СТЕЛЬМАХ,
консультант**

Бар'єрні властивості матеріалів Тайвек®

	Тайвек®	Тайвек® С	Тайвек® F
Поверхнева щільність	41 г/м ²	83 г/м ²	115 г/м ²
Бар'єр проти частинок	100% від частинок розміром 3 мкм	100% від частинок будь-яких розмірів	100% від частинок будь-яких розмірів
Бар'єр проти хімічних речовин у рідкому стані	Неорганічні водоосновні кислоти і луги до 30%	Неорганічні та деякі органічні кислоти і луги	Неорганічні та органічні кислоти і луги
Витримує тиск струменя води висотою	120 см	Більше 300 см	Більше 300 см
Бар'єр проти крові	Частковий	100%	100%
Бар'єр проти бактерій	Високий	100%	100%
Відсутність ворсоутворення	Так	Так	Так
Наявність антистатичної обробки	З двох боків	Внутрішня поверхня	Внутрішня поверхня
Стійкість до низьких та високих температур	Зберігає гнучкість до -73°C Плавиться при 135°C	Зберігає гнучкість до -73°C	Зберігає гнучкість до -73°C Шви одягу розриваються при 98°C

«КУЗЬКІНА МАТЬ» ГЕНЕРАЛА ХРУЩОВА

Через злочинну бездіяльність Микити Сергійовича, його нерішучість та страх накликати на себе гнів Сталіна тисячі бійців Червоної Армії загинули смертю хоробрих на полях Другої світової, а ще сотні тисяч потрапили у полон.

Порівнювати військові заслуги Хрущова із заслугами інших вищих військових чинів навряд чи буде доречно, хоча деякі твори живопису та літератури 50–60-х рр. ХХ ст. оспівували військову хоробрість і полководницьку мудрість Микити Сергійовича. Проте ні документи військового часу, ні спогади соратників, ні навіть власні мемуари Хрущова не дають підтвердження цьому.

Хрущов як член військових рад ряду фронтів в міру сил сумлінно виконував свої обов'язки, однак його зусилля зводились нанівець через прямо-таки містичний страх перед диктатором. За будь-яку ціну він намагався вийти із ситуації, що загрожувала обернутися для нього гнівом Сталіна. Це й було однією з головних причин того, що Хрущов, наділений такими широкими повноваженнями, уникав втручатися в перебіг воєнних подій.

Підтвердженням цьому є конкретні факти. Зупинимося на деяких із них. Так, у той час, як ворог рвався через Луцьк, Броди, Рівне до Києва, Карпатська група Південного–Західного фронту вела невеликі бої. Уже тоді стало очевидним, що противник нехтує лівим флангом Південного–Західного фронту

і намагається оточити війська 6-ї та 12-ї армій. У своїх мемуарах Хрущов відзначає, що військова рада Південного–Західного фронту прийняла рішення відвести ці армії на нові рубежі оборони, але Сталін наказав повернути їх назад. Тим самим війська 6-ї та 12-ї армій були приречені на загибель. Це розумів і Хрущов, але проти рішення Сталіна не виступив. Армії у ході важких оборонних боїв відступали, гітлерівські війська на них насідали і в кінці кінців оточили їх 2 серпня 1941 р. у районі Умані.

Становище оточених частин було надзвичайно складним. Про це, зокрема, свідчило бойове донесення від 5 серпня 1941 р. начальника штабу Південного фронту на адресу начальника Генерального штабу. В ньому йшлося про те, що 2 і 3 серпня кожний літак «Дуглас» в районі дислокації частин не з'являвся. Боєприпаси закінчувалися. Командувач 12-ї армії генерал-майор П. Понеделін доповідав: «Сьогодні о 12.00 противник розпочав небувалу артилерійську підготовку — простріл всюого плацдарму, бій продовжується, чим закінчиться — скажати важко. Зібрано 1200 багнетів — останній резерв. Надія — на прорив у ході нічної атаки». На бланку телеграми цього ж бойового донесення командувач військ Південного фронту генерал І. Тюленев наклав таку резолюцію: «НШ. Терміново радіограмою повідомити, що сьогодні 6.08. з 8.00 наша авіація буде кинута на допомогу. Одно-

часно просимо бомбардувати противника поспільно авіацією Головнокомандування. Доповідайте по радіо цілі і своє місце знаходження». 6 серпня 1941 р. у бойовому донесенні військовій раді Південного фронту Понеделін доповідав: «Бій іде за Підвисоке, Копеньковате. Нічна атака на захід успіху не мала».

Група Понеделіна вела героїчну боротьбу з гітлерівськими загарбниками до 7 серпня, а окрім її загоні — до 13-го. Поза всяким сумнівом, свою долю вини за ситуацію, що склалася для військ 6-ї та 12-ї армій, несуть штаб, командувач Південного–Західного фронту і, безумовно, Хрущов як член Військової ради фронту. В подіях, про які йдеться, він зайняв позицію стороннього спостерігача і навіть не спробував на конкретних фактах перевонати Сталіна в реальноті небезпеки, у правильності рішення Військової ради фронту на відведення військ 6-ї та 12-ї армій на нові позиції. Хрущов не використав повністю всі

можливості, що були у його розпорядженні, натомість — промовчав. Його злочинна бездіяльність привела до того, що тисячі бійців і командирів загинули смертю хоробрих, а 108 тис. потрапили в полон. Серед полонених були і поранені командувачі цих армій І. Музиченко та П. Понеделін. Аналіз практичної діяльності Хрущова як члена Військової ради у перший, найважчий період війни дає підстави стверджувати, що його догідливість та боягузливість значною мірою обумовили драматичні події під Києвом у вересні 1941 р.

Командування Південного–Західного напряму, розглядаючи намір противника оточити наші війська в районі Черкас і за Дніпром, у районі Києва, прийняло рішення: зняти частину сил з-під Києва, де в той час бойові дії не велися. У Москві це рішення розцінили як паніку. Санкції не забаррилися: Будьонного з посади Головнокомандувача Південного–Західного напряму зняли і замінили Тимошенком. І знову-таки Хрущов як член Військової ради, що брав безпосередню участь в обговоренні і прийнятті цього рішення, не зробив жодної спроби довести Сталіну його доцільність, переконати в тому, що воно було викликане не панікою, а реальною необхідністю.

Важливо наголосити й на тому, що незвичайну жвавість у виправданні своїх дій, перебільшення своїх заслуг Хрущов особливо проявив після надходження телеграми Сталіна від 11 липня 1941 р. У ній говорилося: «Отримані достовірні відомості, що ви всі — від командувача Південного–Західного фронту до членів Військової ради налаштовані панічно і маєте намір відвести війська на лівий

берег Дніпра. Попереджаю вас, що якщо ви зробите хоча б один крок на лівий берег Дніпра, не будете до останньої можливості захищати укріплені райони на правому його березі, вас усіх чекає жорстока кара як боягузів і дезертирів».

За таких умов сказати правду диктатору було б доблескним подвигом, а «нагородою» для такого сміливця найімовірніше було б тавро зрадника і... смерть. А тому, як і належало сподіватися, Хрущов і Кирпонос уже 12 липня відповіли Сталіну: «...Відомості, які Ви маєте про наш настrij, нібито ми налаштовані панічно і хочемо відвести війська фронту на лівий берег Дніпра, — ні в якій мірі не відповідають дійсності...» У цій же телеграмі Хрущов і Кирпонос поставили собі в заслугу те, що «...не дали можливості противнику увірватися з нальоту в Київ, організувавши міцну оборону Київського УР», і запевнили Сталіна, що поставлене ним завдання буде виконано.

У ситуації, що склалася на 11 вересня 1941 р., коман-

дування Південного–Західного фронту звернулося у Ставку за дозволом на відступ. Ставка дала вказівку: Київ не залишати, а війська відвести тільки після утворення оборонного рубежу по р. Псел. Цей наказ Ставки

був грубим, злочинним прорахунком. Він призвів до того, що на цей раз в оточенні потрапили війська не двох армій, а цілого фронту.

18 вересня 1941 р. Військова рада і штаб Південного–Західного фронту під прикриттям залишків 289-ї стрілецької дивізії почали виходити з оточення. Та далеко не всім пощастило вийти з нього. В нерівному бою більшість оточених загинули. Серед них командувач фронту М. Кирпонос, члени Військової ради Є. Риков, М. Бурміщенко, начальник штабу В. Тупіков.

За трагедію на Південного–Західному фронту основна вина лягає на Ставку та її Верховного головнокомандувача. Нещодавно опублікованим цілком таємні документи проливають світло на події тих днів. Вони переконливо свідчать про те, що однією з основних причин того, що Сталін довго не погоджувався на відведення військ Південного–Західного фронту на лівий берег Дніпра, було необ'ективне висвітлення саме Хрущовим подій і становища в районі Києва. Десять пізніше 4 серпня 1941 р. у розмові по прямому проводу він запевнив Сталіна в тому, що ним прийняті всі міри для того, щоб перешкодити ворогові перевідти на лівий берег Дніпра і не допустити взяття Києва. Та не менша вина за цю катастрофу лежить і на командуванні, штабі фронту. Архівні документи свідчать, що вони не зуміли належно управляти вівреними ім вели-

кими силами, які, безумовно, при умілому, компетентному керівництві могли уникнути такої трагедії.

Доцільно звернути увагу й на позицію Хрущова щодо подій, які відбулися під Харковом у травні 1942 р. Ім передували значні помилки, допущені військовою радою Південного–Західного напряму. Ще в січні 1942 р. війська Південного–Західного фронту вели безуспішні наступальні бої на Барвенківському напрямі. Невдало закінчилася наступальна операція і для військ 56-ї армії в районі Таганрога. Як член Військової ради, Хрущов був зобов'язаний проаналізувати причини невдалих наступальних боїв. Натомість, прагнучи догодити Сталіну, який вимагав підвести до стратегічної оборони влітку 1942 р. окрім наступальної операції, при відсутності достатніх сил і засобів, він наполегливо домагався дозволу Ставки на проведення наступальної операції під Харковом у травні 1942 року.

При відсутності достатніх сил і засобів Хрущов, прагнучи догодити Сталіну, наполегливо домагався дозволу Ставки на проведення наступальної операції під Харковом у травні 1942 року. Ставка дала такий довіл без глибокого аналізу плану, який підготував І. Баграмян. А він, до речі, мав істотні недоліки. Передусім, район, з якого планувалося завдати головний удар по гітлерівцям, був вибраний не

вдало, недооцінювалася також небезпека флангових контратак танкових угруповань противника. Крім того, не враховувалося, що ворог мав намір улітку 1942 р. ліквідувати Барвенківський виступ і знищити війська, які його обороняли. У своїх мемуарах Хрущов писав, що в ті важкі для військ Південного–Західного фронту дні він декілька разів звертався до Василевського з проханням зупинити наступ. Телефонував навіть Сталіну. Але він не підійшов до телефона, а сам Василевський не міг прийняти рішення, оскільки Сталін і Тимошенко були іншої думки. На сьогодні ми не маємо у своєму розпорядженні записів прямих переговорів Тимошенка і Хрущова зі Сталіним. Без цього важко зрозуміти, чому саме Хрущов звертався до Василевського і Сталіна з проханням зупинити наступ, тоді як Тимошенко, що стояв на протилежній позиції, був поруч. Тільки 19 травня Тимошенко прийняв таке рішення. Ставка його затвердила, але час був уже втрачений. Наші війська, що діяли на Барвенківському виступі, опинилися в оточенні. За неповними даними, загальні втрати військ на Південного–Західному напрямі склали 267 тис. чоловік, із них понад 207 тис. потрапили в полон.

Хрущов був особистістю складною і суперечливою. Ті, хто знав Микиту Сергійовича близько, відзначають такі його особисті якості як риси характеру, як природний розум, кмітливість, постійне прагнення до нововведень. Проте є підстави констатувати, що в перший період війни в його діях як члена Військової ради фронту самої новизни, спрямованої на зміцнення стисливості військ, було недостатньо. А сам він, на жаль, не спроможний був по-справжньому виконувати функції члена Військової ради діючої армії. І головне не в тому, що Хрущов не мав військової освіти, а в тому, що він недостатньо вникав у військові справи, в хід бойових дій, в питання оперативного характеру. Він, волею обставин піднесений до верхів влади, залишився сином своєї епохи, гідним свого учителя — Сталіна. А тому на ньому також лежить страшний тягар помилок та прорахунків, що призвели до полону сотень тисяч солдатів і командирів, до невідповіданих людських жертв.

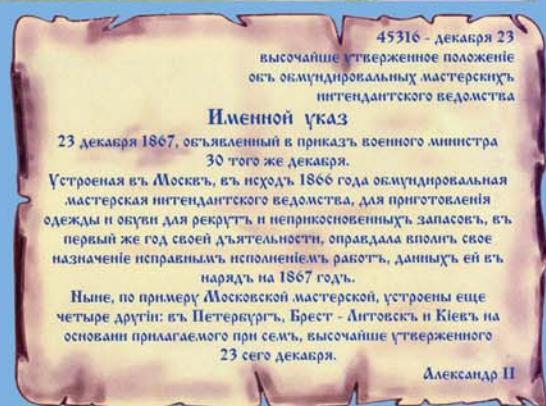
Іван МУКОВСЬКИЙ, історик

КОЛЕКТИВНЕ ВИРОБНИЧО-ТОРГОВЕ ВЗУТТСВЕ ПІДПРИЄМСТВО «КИЇВ»

01015, Україна, м.Київ, вул. Січневого повстання, 34, тел.: (044) 290-48-45, факс: (044) 290-57-07, e-mail: kptop@carrier.kiev.ua, http://www.kptop-kiev.narod.ru

Павло Юхимович ТАРАСЮК
Голова правління.

Герой Соціалістичної праці.
Почесний громадянин міста Києва.
Кандидат технічних наук,
професор Національного Кіївського
університету технологій та дизайну.
Кавалер орденів «За заслуги».

45316 - 23 грудня 1867
вищочайше утврежнене положеніе
оісь обмундироўальных мастерскіх
інтенданцкаго ведомства

Іменной Указ

23 декабря 1867, оглашенні в приказъ военнаго министра
30 того же декабря.

Устроена въ Москву, въ исходѣ 1866 года обмундироўальная
мастерская интенданцкаго ведомства, для приготовления
одежды и обуви для рекрутъ и неприкосновенныхъ запасовъ, въ
первый же годъ своей дѣятельности, спрадала вполнѣ свое
назначение исправилъ исполненіемъ рабочтъ, даныиъ ей въ
нарядъ на 1867 годъ.

Ныне, по примеру Московской мастерской, устроены еще
четыре други: въ Петербургъ, Брест - Литовскъ и Киевъ на
основаніи прилагаемъ при семъ, высоочайше утврѣннаго
23 сего декабря.

Александр II

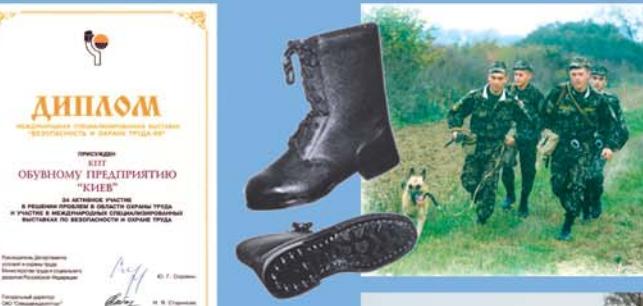
Колективне виробничо-торгове підприємство «Київ»,
засноване у 1867 р., є найбільшим виробником взуття в
Україні, продукція якого сертифікована в системі
УкрСЕПРО. Колектив підприємства протягом тривалого часу
виконує важливі замовлення міністерства внутрішніх справ, СБУ
та інших структур, постачає взуття для виробничих потреб
провідних галузей народного господарства України. Широкий
асортимент його продукції задовільняє також потреби дитячого
та дорослого населення нашої країни.

Продукція КВТВП «Київ» користується незмінно високим
попитом. Торговельна марка «Київ» добре відома не тільки в
Україні, а й поза її межами, — понад 25% продукції експортується
в країни СНД, Польщу, Німеччину, Італію, Кубу та Монголію.

Підприємством випускається понад 200 базових моделей
спеціального робочого взуття літтевого та цвяхового методів
кріплення, на поліуретановій та гумовій формованій підошвах, яке
надійно захищає від механічного та хімічного впливу, високих та
низьких температур. Ця колекція розроблена відповідно до
світових стандартів і відзначена дипломами та медалями
міжнародних виставок.

Виробничі цехи підприємства оснащені сучасним обладнанням
та прогресивними технологічними лініями. Згортованість і
професіоналізм колективу дозволяють зберігати і примножувати
славетні традиції підприємства, освоювати нові технології та
виробляти високоякісне, комфортне і безпечне взуття.

Ми віримо в Україну, в успішне майбутнє вітчизняного
виробника, готові до співробітництва і зацікавлені у розширенні
ділових зв'язків.

ЯКІСТЬ, ПЕРЕВІРЕНА ЧАСОМ!

ФІРМОВІ МАГАЗИНИ

Україна, м. Київ,
вул. Січневого повстання, 34,
тел.: (044) 573-84-00 (розріб),
(044) 290-48-77 (опт)
Працюємо з 9.00 до 19.00, без вихідних
Проїзд: авт. № 24 та трол. № 38
від ст. м. «Арсенальна»

ІЗ ГРЕЙФСВАЛЬДА

Мало кому відомо, що у квітні 1985 року Східна Європа ледь не зазнала ядерного забруднення через пожежу, що сталася на залізничній станції Жабинка. Лихо вдалося відвернути лише завдяки героїзму радянського солдата Юрія Кравця.

Перша згадка про геройчний вчинок Юрія Володимировича з'явилася у 2000 р. Газета «Голос України» під рубрикою «Шукаю тебе» опублікувала статтю, яка називалася «Про солдата і німецьку дівчинку». У ній німкеня Барбара Мачулла зверталася до читачів з проханням допомогти розшукати солдата, який 15 років тому врятував життя її і ще багатьом пасажирам потяга Москва—Берлін.

«...Це був 1985 рік. Мені тоді було всього шість років. Ми поверталися з туристичної подорожі. Біля кордону потяг зупинився. Поряд з нами стояв військовий ешелон. Раптом почалася пожежа. Як з'ясувалося пізніше, обріваний вітром електропровід упав на бензовоз, і він загорівся. Ми всі бачили, як радянський солдат сів за кермо палаючої машини і відігнав її на безпечну відстань. Потім він допомагав пасажирам вибрати-

ся з вагонів. Я добре пам'ятаю, як хтось підхопив мене на руки і пояс. Інші солдати, які кинулися на допомогу, намагалися погасити полум'я піском, але машина все-таки вибухнула. Ніколи не забуду, як той солдат закрив мене своїм тілом. Осколками йому покалічило руки, і мама спочатку навіть подумала, що мене поранено. Але то була кров мого рятівника...

«Ніколи не забуду, як той солдат закрив мене своїм тілом. Осколками йому покалічило руки, і мама спочатку навіть подумала, що мене поранено. Але то була кров мого рятівника...»

«Кравець Ю. В.» Мій тато (на жаль, його вже немає в живих) розповідав, що в Союзі було створено фільм, сюжетом якого був дуже подібний випадок. Можливо, це випадок із нашого життя?...

Жінка зі сторінок газети зверталася до свого рятівника: «Шановний Ю. В. Кравець! Якщо це повідомлення дійде

до Вас, де б Ви не знаходитися, як би не склалося Ваше життя за минулі 15 років, будь ласка, відгукніться! Адже я вважаю Вас своїм другим батьком».

І він відгукнувся. Через 15 років колишній солдат знову зустрівся з Барбарою. Проте дівчина всі ці роки не знала всієї правди про ту квітневу ніч...

— До війська мене привели після закінчення Київського політехнічного інституту, — розповідає Юрій Володимирович. — Служив

у рівненському полку зв'язку. Досить часто нас відправляли у відрядження, — ми брали участь у монтажі... Кузнецьковської АЕС, що на Рівненщині. Супроводжували також військові ешелони, які слідували із-за кордону до атомної електростанції, а потім відправляли їх до Красноярського краю. Ми знали, що в контейнерах — таємні вантажні. Але які? Пізніше я довідався, що то було відпрацьоване ядерне паливо.

Тієї квітневої ночі ми супроводжували літерний ешелон. Зупинилися на невеличкій станції. Мені не спалося, і я вийшов подихати свіжим повітрям. Поруч зупинився потяг Москва—Берлін. Я звернув увагу на метушню біля бензовоза, який опинився між поїздами. Раптом на цистерні спалахнуло полум'я. Часу на роздуми не було. Я підігнів до вантажівки і почав гасити пожежу, на допомогу кинулися хлопці з мого відділення. З вагонів пасажирського потягу в паніці почали вистрибувати люди. Треба було щось робити, адже у будь-яку мить бензовоз міг вибухнути... і

тоді я вирішив відігнати палаючу машину на безпечну відстань. Встиг відіхнати метрів на п'ятдесят і швидко повернувся назад, щоб допомогти людям. Раптом серед цієї метушні я побачив маленьку дівчинку, яка розгублено стояла біля вагона. Поряд з нею чомусь не було нікого із дорослих. Я підхопив її, намагаючись віднести подалі від небезпечної місця. Через кілька секунд пролунав вибух. Падаючи, я прикрив дитину своїм тілом... Мене сильно посікло осколками, обекло руки й ноги, але дівчинка залишилася неушкодженою. Тут підібгли батьки. Вони були в розpacі, коли побачили, що їхня дитина вся в крові. Я їх заспокоїв, жестами показуючи, що то моя кров на ній... Прощалися ми, мов рідні, на вітві фотокартками обмінялися. На згадку...

Прошли роки. Нині Юрій Володимирович Кравець обіймає посаду першого заступника начальника головного управління Пенсійного фонду України в Житомирській області. Про той випадок на білоруській залізничній станції йому досі нагадують шрами від опіків. Але навіть рідні та близькі Юрія Володимировича до останнього часу не знали всіх подробиць того, що сталося тієї квітневої ночі. У радянські часи не прийнято було афішувати такі події, особливо коли йшлося про «мирний» атом. Лише згодом Кравець зрозумів, чому йому наказали мовчати, чому й до цього часу у військових архівах не знайдено жодного документа, який би підтверджив факт пожежі, а відправлений з рівненського полку зв'язку нагороджувальний лист на сержанта Ю. Кравця безслідно зник.

Версію про «ядерний спід» першою оприлюднила німецька журналістка Софі Рільке. Написана нею худож-

ньо-документальна повість про подвиг радянського солдата — «Літерний із Грейфсвальда» — цього року була перекладена з німецької і видана в Білорусі. Софі провела власне розслідування. З'ясувалося, що залізничні контейнери з відпрацьованим ядерним паливом надходили з Грейфсвальдської АЕС «Норд» (НДР) на військові об'єкти Бреста. Звідти вони переправлялися для переворотки у Железногорськ Красноярського краю (за іншою інформацією — на виробниче об'єднання «Маяк» у м. Озерське).

Є відомості, що подібні аварії траплялися і пізніше. У 1998 р. інформаційна компанія БелаПАН (Білорусь) повідомила про те, що в Бресті сталося радіоактивне забруднення території колишніх військових об'єктів «802» і «Західний». Повідомлялося, що до цього призвела розгерметизація контейнерів під час перевантаження небезпечної сировини, що вивозилася з колишньої НДР протягом кількох десятиліть. Такі ж контейнери супроводжував свого часу залізницю і Кравець — від прикордонного міста Брест у глиб Росії.

На жаль, геройчний вчинок українця й досі належним чином не відзначено. Ще в 2002 р. перший заступник голови Російського комітету ветеранів війни, віце-президент міжнародної федерації бійців Опору, Герой Радянського Союзу О. Маресьєв виступив з ініціативою про присвоєння Ю. Кравцову звання «Герой Білорусі». Цю пропозицію підтримали ветеранські й екологічні організації Білорусі, України та Росії. З проханням нагородити колишнього радянського солдата до міністерства іноземних справ Росії звернулися депутати Держдуми. Відповідь була така: немає підстав для нагородження. Мовляв, нагороди колишнього СРСР надаються особам, які їх не отримали раніше з поважних причин. У цих списках Кравець відсутній. Головне управління кадрів Міністерства оборони України також не знайшло в архівах відомостей про надзвичайні події 1985 р.

Але якщо у державних архівах не знайдено документальних підтверджень, це За словами О. Маресьєва, з серпня 1990 р. розпочато роботу з розсекречення деяких документів, що становили державну таємницю. Власну думку з цього приводу має співголова російської організації «Екозахист», директор антиядерної компанії Соціально-екологічного союзу В. Слив'як: «Заяви державних органів вірні тільки в тому випадку, якщо під аваріями розуміти катастрофи типу Чорнобильської, всі менші за масштабами не враховуються. Але цей інцидент мав наслідки. Саме з червня 1985 р. припинився вивіз ядерних відходів із НДР, а в 1990 р. Грейфсвальдська атомна станція «Норд» була закрита».

Про подвиг Юрія Володимировича Кравця відомо також у Франції, адже серед врятованих було дванадцять її громадян. 9 серпня 2001 р. на Площі незалежності в Мінську в фундамент пантеону «Ядерні катастрофи ХХ століття» були закладені капсули із землею японських міст Хіросіма і Нагасакі, а також з районів, що постраждали внаслідок Чорнобильської трагедії. Присутня на церемонії професор Н. Муль з Франції наголосила: «... Завдяки Юрію Кравцову, його геройчному вчинку ядерна катастрофа і масові жертви на території Білоруської РСР були відвернені ще в 1985 році, і селище Жабинка не потрапило у цей страшний перелік пантеону».

**Підполковник Юрій КУЗНЕЦОВ,
Київ — Житомир — Київ**

ДО БАР'СРА!

МАЛОВІДОМІ ФАКТИ ПРО ДУЕЛІ ЗА ВСІХ ЧАСІВ І НАРОДІВ

Колись дуель називали «поєдинком честі» або «Божим судом». Що ж це насправді: шляхетний спосіб захистити власну гідність чи варварський звичай? Можливо, відповідь ми знайдемо, звернувшись до історії.

Класична дуель виникла у Західній Європі в епоху пізнього середньовіччя, коли остаточно сформувався дворянський стан з його поняттями честі. Можна сказати, що дуель була свого роду виховним моментом: по-перше, вона оберігала особисте право дворяніна на повагу з боку оточуючих, по-друге, зобов'язувала його поводитися відповідно. То був досить жорсткий, проте надзвичайно дієвий засіб, який змушував кожного зважувати свої слова і вчинки.

На початковому етапі дуелі відбувалися урочисто і прилюдно. Так, у Франції для проведення поєдинків треба було просити дозволу в короля. Якщо монарх вважав, що для захисту ображеної честі дуель дійсно необхідна, то давав свою згоду. Він навіть сам бував присутнім на поєдинках і міг при бажанні їх зупинити, кинувши на землю свій скіпетр. У Німеччині дуелі набули поширення у період правління Карла Великого. Згодом санкцію на їх проведення давала рада честі полку. Коли не вдавалося примирити сторони, представник ради зобов'язаний був бути присутнім на поєдинку і спостерігати за дотриманням правил та умов його проведення.

До кінця XIX ст. Німеччина була єдиною державою у Європі, де дозволялися дуелі. В історії відомі випадки, коли на поєдинок викликалися навіть короновані особи. Так, німецький імператор Карл V зробив виклик французькому королю Франциску I, а шведський король Густав IV – Наполеону Бонапарту. На дуелі з графом Монтгомері був смертельно поранений французький король Генріх II. Цікаво, що пізніше російський імператор Павло I за пропонував вирішувати міждержавні конфлікти не шляхом війни, а саме у поєдинках між правителями ворогуючих країн.

У XVI ст. дуелі набули загрозливих масштабів. Так, за 16 років правління Генріха IV у Франції на дуелях було вбито близько 8 тис. чоловік. Це не могло залишити байдужими державних мужів, і вони розпочали справжню антидуельну кампанію. Кардинал Ришельє, наприклад, заборонив дуелі під страхом смерті, оголосивши, що дворянин може жертвувати своїм життям тільки в інтересах короля.

У Росії за правління Петра I російське офіцерство за прикладом іноземців також запровадило дуелі. Але цар не міг допустити, щоб гинули люди, так необхідні для втілення в життя його стратегічних планів. Отож він видав «Патент о поєдинках и нечинении ссор», яким наказував: «Ежели случится, что двое на назначенное место выдут и один против другого шпагу обнажит, то Мы повелеваем таковых, хотя никто из оных уязвлен или умерщвлен не будет, без всякой милости, также и секундантов или свидетелей, на которых докажут, смертию казнить и оных пожитки отписать. Ежели же биться начнут и в том бою убиты и ранены будут, то как живые, так и мертвые повешены да будут». Одночасно для розгляду справ, що ганьблють честь і гідність офіцера, були створені товариства офіцерів.

У 1787 р. імператриця Катерина II підписала «Маніфест про поєдинки», яким заборонила дуелі. Той, хто своїми діями створив конфлікт, мав бути покараний. Повторна участь у дуелях тягла за собою позбавлення всіх прав, майна і заслання на вічне поселення в Сибір. Пізніше це покарання замінили розжалуванням у рядовій ув'язненню до фортеці. Противниками дуелей були також Наполеон Бонапарт і Микола I. Французький імператор вважав, що «ніхто не має права ризикувати своїм життям заради сварки, тому що життя кожного громадянина належить Вітчизні. А Микола I так висловлювався відносно дуелі: «Я ненавижу дуель. Це – варварство. На мій погляд, у ній немає нічого лицарського. Герцог Веллінгтон знищив її в англійській армії, і добре зробив».

Проте заборони та суворі покарання не спроможні були викорінити інститут дуелі. Дворянство продовжувало чинити відчайдушний опір втручанню держави і судів у справи честі. Визнаючи право короля розпоряджатися їхнім життям і службою, воно відхиляло намагання монарха вірювати питання, пов'язані із захистом особистої честі і гідності. Відмова від поєдинку вважалася незмінною ганьбою і назавжди виключала того, хто відмовився, з кола порядних людей. Відомий криміналіст Спасович, наприклад, з цього приводу писав: «Поєдинок у цивілізованому світі є символом того, що людина може і повинна за певних обставин жертвувати найдорожчим своїм благом –

життям за речі, що з матеріалістичною точки зору не мають значення і змісту: за віру, батьківщину і честь. Ось чому звичаєм цим не можна поступатися. Він має таке ж право на існування, як і війна».

Траплялися випадки, коли поєдинки проводились у досить дивний спосіб. Так, у 1808 р. під час війни зі шведами князь Долгоруков викликав на дуель генерала Засса. Той прийняв виклик, але при цьому сказав князю: «Ми не вправі битися перед військом. Це був би поганий приклад для підлеглих. Я пропоную Вам не-звичайний поєдинок: стати обом на бруствер перед батареєю і стояти так, аж доки один із нас не загине». Пропозиція була прийнята. Обидва генерали стали в амбразури батареї і холоднокровно дівилися один на одного. Півгодини вони стояли під обстрілом. Так, відстоюючи свою честь, загинув князь Долгоруков.

Поступово в Європі почали ставитися до дуелей більш терпимо. У другій половині XIX ст. це було вже звичним явищем. Заборони повсюдно скасовувалися. У 1863 р. в Росії на базі полкових товариств офіцерів були створені суди, а при них – ради посередників. Цей орган обирається офіцерськими зборами і його призначенням було з'ясування причин сварок між офіцерами, примирення сторін і санкціонування поєдинків. Через два роки суди товариств офіцерів були створені й у морському відомстві, і називалися вони загальними зборами флагманів і капітанів.

Показово, що в Росії не було документа, який регулював би дуельний ритуал і регламентував норми поєдинку. Традиційно судили не за законом, а по совісті. Перший кодекс з'явився тільки на початку ХХ ст., коли Олександр III не-гласно дозволив дуелі. Згідно з цим кодексом, кожний випадок образи честі і гідності офіцера розслідував командир полку, а потім направляв матеріали до суду товариства офіцерів. Якщо суд визнавав можливість примирення сторін, то воно відбувалося. У протилежному випадку він санкціонував поєдинок. За офіцером зберігалося право вільного вибору: брати участь у дуелі чи подати у відстав-

ку. Кожний поєдинок у полку був надзвичайною подією, і про це доповідали «по команді» імператору. Виклик на дуель здійснювався письмово, усно або шляхом нанесення публічної образи. Після цього стосунки між супротивниками припинялися і спілкувалися вони тільки через секундантів.

На перших етапах становлення радянської армії (тоді ще робітничо-селянської) і аж до Великої Вітчизняної війни офіцерський корпус, який складався переважно з офіцерів царської армії, дуелі, напевно, практикував. Однак документальних свідчень про це не збереглося. Природно, що вони повинні були розглядатися радянським законодавством як навмисні убивства, а поєдинки за участь високих офіцерських чинів неминуче набували політичного забарвлення.

Ворожість до інституту дуелі у радянсько-більшовицьких міжновладців була підсвідомою. Вони відчували, що дуель має присмак свободи і вільності думства. До того ж вони були виховані на інших традиціях і вирішували конфліктні ситуації, пов'язані з честю і гідністю офіцера, далеко не гідним шляхом. Поєдинок за правилами (коли наражаєш на небезпеку і власне життя) видавався їм безглазим і навіть смішним.

Отож, на дуель за радянських часів дивилися як на таку собі панську прімху, ще один доказ несправедливого устрою суспільства за царського ре-

жиму.

P.S. Усвідомлюючи, що на тобі офіцерський мундир, іноді починаєш сумувати за тими часами, коли негідника можна було викликати на дуель. Так, можливо, з'ясовувати стосунки за допомогою зброї не зовсім цивілізовано. Але, повірте, далеко не кожна людина наважилася б сьогодні на поєдинок. Адже для цього треба мати справжню мужність і понад усе цінувати свою честь.

**Підполковник
Володимир ГАЛАНЦЕВ**

Цю високоблагородію коландиру
штабс-капітана того ж полку Діца

Рапорт

Цим маю гесьть довгісті вашому високоблагородію, що 2-го вересня відбувся поєдинок між поручиком Ніколаєвим та підпоручиком Ромашовим. Супротивники зустрілися за п'ять хвилин о 6-й годині ранку, чітвіртів інтенсії «Дубенка», розташовані за 1/2 версті від міста. Поясніо трапував, винагодив і гас на січалині, 1 хв. 10 сек. Після зайнії фулем та зупальними, були встановлені жеребкування. Підпоручик Ромашов був поранений у праву вірхню однолуку накупірі, при тому пострілом, зробленим підпоручиком Ніколаєвим, підпоручик Ромашов був поранений у праву вірхню гаслину на тому самому місці, огісками пострілу чи відповідно. Після закінчення встановлення для пострілу вивівся, що підпоручик Ромашов відповісти супротивнику не може. І тоді секунданти підпоручика Ромашова запропонували вважати поєдинок закінченим. За згодою всіх присутніх че й було зроблено. При переміщенні підпоручика Ромашова в коляску осітанні заспікані підпоручики зібралися від вічуриного кревовини. Секунданти з боку поручика Ніколаєва були я і поручик Василь, з боку підпоручика Ромашова поручик Бек-Азмалов і Вейкін. Право розпоряджатися фулем, за загальну згодою, було надано мені. Показання молодшого лісара кол. ас. Зновка при цьому діяло.

Штабс-капітан Діца

З повіті О. Купріна «Поєдинок»

В'ячеслав ПРИСЯЖНЮК: «В «УКРТЕХНО» ПРАЦЮЮТЬ ПРОФЕСІОНАЛИ...»

Приватне підприємство «Укртехно» засноване у 1996 р. Основними видами його діяльності є проектування та постачання устаткування, монтаж, налагодження та сервісне обслуговування засобів зв'язку, систем охоронно-пожежної сигналізації, установок пожежогасіння, телевізійних систем спостереження, систем обмеження доступу, а також облаштування внутрішніх інженерних систем житлових будинків та промислових споруд. Директор ПП «Укртехно» — В'ячеслав Станіславович ПРИСЯЖНЮК.

— В'ячеславе Станіславовичу, цього року ви, здається, відсвяткували восьмиріччя підприємства...

— Так, час летить непомітно... Здавалося, ще зовсім недавно ми мали у своєму розпорядженні лише дві кімнати та чотирьох співробітників. Нині «Укртехно» організаційно складається з шести департаментів, а інженерно-технічний персонал налічує 160 чоловік. На фірмі працюють фахівці високої кваліфікації, які пройшли серйозну школу на охоронних об'єктах, на пусках об'єктів електро- та теплоенергетики.

На території підприємства розміщені службові приміщення, електротехнічна вимірювальна лабораторія, склад. Ми маємо у своєму розпорядженні сучасне обладнання, інструменти, засоби виміру і транспортну базу, необхідні для якісного виконання замовлень.

— Який обсяг робіт виконує ваше підприємство?

— «Укртехно» спроможне забезпечити весь комплекс робіт — від аналізу проектної документації та постачання устаткування до монтажу, налагодження, випробування і введення в експлуатацію об'єктів з дотриманням усіх норм безпеки праці.

Наше підприємство за договорами підряду виконувало роботи з монтажу, налагодження, ремонту систем безпеки на таких важливих об'єктах, як ЧАЕС (об'єкт «Укргіття», виробничо-опалювальна котельня), Хмельницька АЕС, авіа-

ційний завод імені Антонова, ОАО «УКРТЕЛЕКОМ», у понад двадцяти найбільших банках країни, посольствах Швейцарії, Австрії, Естонії. Серед наших клієнтів — телеканал «Інтер», телерадіоканал «Київ», будівельні фірми, торгові мережі «Ельдорадо», «Велика кишеня», Національний виставковий центр, Міністерство промислової політики...

— Чи співробітничаете ви з військовими організаціями?

— Наприкінці цього року ми змонтували на трьох складах артозброєння в Макарові-1 системи контролю-доступу на об'єкти, що знаходяться під охороною. Командування частини висловило подяку фахівцям фірми за якісне виконання робіт. Сподіваємося й надалі співпрацювати з військовим відомством. Ми впевнені, що наші військові замовники будуть задоволені нашою роботою.

— В'ячеславе Станіславовичу, які у вас плани на майбутнє?

— Плануємо значно розширити сферу послуг. На підході виконання довгострокових договірів підряду. Проводимо також певну роботу з персоналом замовників щодо підвищення кваліфікації, технічне навчання з освоєння сучасного устаткування. Послуги, які пропонує фірма «Укртехно», користуються постійним попитом. Не буде перевільненням, якщо я скажу, що ми завоювали бездоганну репутацію на ринку послуг.

Проектування, постачання, встановлення,
сервісне обслуговування в межах України

8 років на ринку України

Телевізійні системи спостереження

Відеокамери, об'єктиви, монітори, комутатори, поворотні пристрої тощо

MIINI-ATC:

Офісні та відомчі ATC будь-яких конфігурацій

**Оптимальний варіант за доступною ціною
Фізична охора
юридичних та фізичних осіб
Ремонтно-будівельні роботи
Гарантія та післягарантійне обслуговування**

03110, м. Київ,
вул. Клименка, 25
E-mail: office@ukrtechno.kiev.ua
<http://ukrtechno.kiev.ua>
тел.: (044) 490-51-28
(багатоканальний),
490-51-29

КЛУБ АЙОРА БОРОВКА

— Чи вирізали прaporщику Петельку апендикс?
— Намагалися декілька разів. Але він завжди встигав обеззброїти хі-турга.

— Чи має прaporщик Петелько до-свід ведення бойових дій?
— Невдалий. Складські пацюки перемогли.

— Чи дійсно можна вважати прaporщика Петелька гурманом?
— Звичайно. Він обожнює коняк «Наполеон» з салом і цибулею.

— Чи дбайливо ставиться прaporщик Петелько до казенного майна?
— Дбайливо. Як до власного...

— Чи любить прaporщик Петелько кататися на лижаках?
— Любить. Особливо взимку.

— Чи носить прaporщик Петелько окуляри?
— Навіщо? Він і без них помічає, що погано лежить.

— Чи любить прaporщик Петелько ліпити Сніговика?
— Ні. Він любить клейти дурня.

— Чи має прaporщик Петелько здіб-ності розвідника?
— Принаймні він уміє «замітати сліди».

— Чи моторна людина прaporщик Петелько?
— Авжеж! Поки горить сірник він може двічі провести інвентариза-цію на складі.

— Сержант! Ваш сол-дат не стрижений, на вухах висить...

— Атаку почнемо на світанку ввечері.

— Товаришу курсанте, ви чому такий кривий квадрат намалювали, ви що дальтонік?

— Хвойний ліс горить краще, ніж листяний.

— А у нас зараз фізич-на підготовка. Форма одягу — без зброй!

— І щоб я ходного осо-бового складу в казар-мі не бачив!

— Взвод! Спиною один до одного в шаховому

порядку по діагоналі — ставай!

— Кожен солдат отри-має заохочення... або додану...

— Дивись у мене! Я місцями нормальний, а місця-ми безжалісний!

— Автомат ставте на коліно лівої руки.

— Я вас навчу пра-вильно повернутися праворуч, ліворуч, кру-гом і в інші боки!

— Кущ — це сукупність листя і патиків, що стирчать із землі.

— Стінна газета має бути стінною газетою, це ж стінна газета!

— Тут не Англія, копати треба глибше.

— Чим більше цифр, тим більше не треба...

— Початок — половина справи, кінець — всьо-му голова!

— Вечірня перевірка закінчена! Відбій!

— Потім пронизливо сміявся, йшов до себе у кімнату і до ранку співав пісні. В основному стройові. А сусіди мовччи терпіли. Адже рішенням суду їм усім було заборонено навіть наблизитися до гвардії старшого прaporщика Куплівацького.

У невеличкій кімнатці комунальної квартири жив відставний гвардій старший прaporщик Куплівацький. Відсташку він отримав через контузію голови і численні переломи кінцівок. А їх він отримав через свою дурну звичку. Точніше, через шафу. А ще точніше, через сусідів.

У шафу гвардій старший прaporщик Куплівацький потрапив у день 275-річчя рідного міста. Саме там він і здійснив свій безтранзитний політ класу «четвертий поверх — земля». Здійснив без парашута. Несподівано для самого себе. Можливо, розлючені сусіди і не викинули б шафу через вікно, але ж прaporщик зайняв достойну оборону і відверто ігнорував їхнє прохання відчинити, голосно порушуючи при цьому культуру спілкування... Отримавши контузію від падіння і відсташку від військового командування, гвардій старший прaporщик Куплівацький пішов на заслужений відпочинок. У ту саму кімнату, у тій самій комунальній квартирі. Спокій мешканці комуналки тепер закінчився назавжди. Адже Куплівацький, як і раніше, любив розважатися саме вночі. Політ у шафі не мав на нього ніякого педагогічного впливу. Можливо, це був наслідок контузії. А можливо, ностальгія за добовими нарядами...

Раніше гвардій старший прaporщик виконував один і той самий жарт лише у свята та вихідні, тепер — щоночі. Близько другої чи третьої години він виходив на коридор і голосно, по-командирськи, як велів статут, починав кричати:

— Це хто ж такий у нас Рокфеллер об'явився, що посеред коридору загубив п'ятдесят гривень?

У цей самий момент всі мешканці комунальної квартири дружно відчиняли двері своїх кімнат, вискачували і голосно кричали спросоння в унісон:

— Я—я—я!!!

А гвардій старший прaporщик Куплівацький натхненно і з задоволенням казав:

— Вечірня перевірка закінчена! Відбій!

Потім пронизливо сміявся, йшов до себе у кімнату і до ранку співав пісні. В основному стройові. А сусіди мовччи терпіли. Адже рішенням суду їм усім було заборонено навіть наблизитися до гвардії старшого прaporщика Куплівацького.

— Я підводником служив
В спеціальнім взводі.
— Так всю службу і прожив
Сидячи в підводі.

— Я в десантники б пішов,
Щоб мене навчили.
— Ти спочатку поміняй
На мускули жили.

— Я в ідалю не піду,
Бо набридла каша.
— Ale ж це єдина назва
У меню у нашім.

— Дали яблука в ідалю
Воїнам на Спаса.
— Ждемо, щоб на день Гвінеї
Дали ананаса.

— Автомат в руках тримав
Я всього два рази.
— I дізнався, що то зброя,
Далеко не зразу.

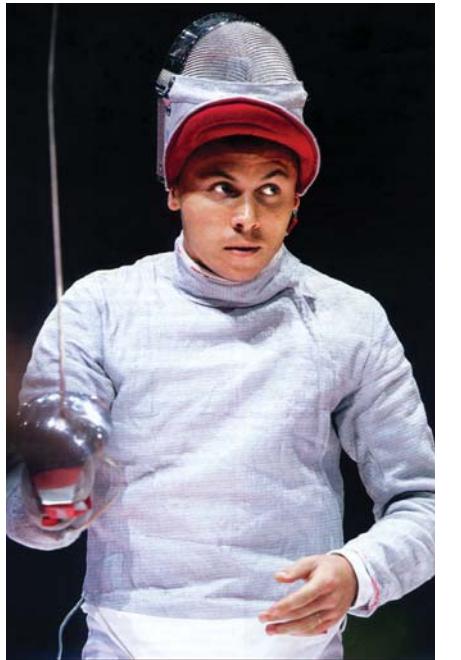
— Я за службу дуже звік
Лише до статутів.
— А тепер від преси й книг
Мене зразу мутиль.

— Ой, ніколи у спецназ
Не піду служити.
— Бо не можу у мішень
З півметра влучити.

— Ми дивились серіал
Про нещасну Настю.
— От мені хоча б третину
Їхнього «нешастя».

— Є мобільний телефон
В кожного солдата.
— Може слід подарувати
Його і комбату?

— Менше місяця лишилось
Мені до наказу.
— Мабуть, куплю собі «Джинс»,
Щоб усе й одразу.

Довідка «ВУ»:
Молодший лейтенант Владислав Третяк — збройні сили, Київ. Народився 21 лютого 1980 р. Зрост — 172 см, вага — 70 кг. Заслужений майстер спорту. Закінчив Національний університет фізичного виховання і спорту України. Перший тренер — Микола Горюнов. Бронзовий призер чемпіонату світу 2003 р. Чемпіон України 2004 р. Тренери — Гарнік Да-видян та Вадим Гутцайт.

— Владиславе, як ти прийшов у фехтування?

— Це був доволі довгий шлях. Спочатку мій старший брат записався в секцію плавання, а я — за компанію. Згодом він став кандидатом у майстри спорту, а я вже через кілька занять... залишив басейн. Деякий час грав у футбол, пробував займатися легкою атлетикою... А коли брат записався в секцію фехтування, на шпагу, я знову пішов за ним. Щоправда, моє запалу і цього разу надовго не вистачило. Але згодом, мабуть, заговорила кров предків — кубанських козаків. Прадід мій був сотником. Я бачив його на старих фотографіях, які мені показувала бабуся, на них він у білій папасі, з шаблею на боці.

— Тепер зрозуміло, чому ти вибрав шаблю...

— Фехтування — вид спорту, в якому спортсмени набирають очки у поєдинку, застосовуючи один із трьох видів зброї — рапіру, шаблю або шпагу. Раніше рапіра була тренувальною зброєю гардемаринів, мушкетери користувалися шпагою, і тільки козаки — шаблею. До речі, це — наступальна зброя.

Бронзовий призер Олімпіади в Афінах молодший лейтенант Владислав Третяк:

«На фехтувальній доріжці друзів немає...»

Владислав Третяк — тезка відомого радянського хокейного воротаря. Проте хокей ніколи не приваблював юнака. Він займався плаванням, футболом, легкою атлетикою... А знайшов себе у фехтуванні.

24-річний шабліст здобув для України першу медаль афінської Олімпіади-2004.

— Чи не було у тебе бажання знятися в кіно?

— Мої товаріші по збірній в епізодичних ролях зімімалися. Мені цього ще не пропонували, хоча я б із задоволенням знявся в історичному фільмі. Наприклад, в ролі мушкетера. Упевнений, що виглядав би природно.

— Як відреагував чемпіон світу Володимир Лукашенко на твою перемогу?

— Про те, що нам доведеться зустрітися у двобої, ми дізналися тільки під час змагань. Коли я підійшов до Володі і запитав: «Що будемо робити?», почув у відповідь: «Фехтувати». І ми розійшлися по різних кутах залу. На фехтувальній доріжці друзів немає... Додам тільки, що Володя уміє достойно програвати.

— Олімпійський турнір з фехтування проходив у приміщенні колишнього аеропорту...

— Так, але свого часу мені доводилось виступати на змаганнях, які проводилися в... ресторані. Щодо моїх вражень від Олімпіади, то в Афінах багатьох вразили непрофесійні дії охорони. Наші запасні фехтувальники, що не мали права знаходитися на території олімпійського селища, постійно «гостювали» у нас. Хлопці без перешкод проходили через кордони поліції за акредитацією друзів.

Організація Олімпіади, на мій погляд, була досить слабкою. Харчування спортсменів та умови їх про-

живання залишали бажати кращого. Та жили ми, можна сказати, в спартанських умовах. Члени збірної розповідали, що бачили, як уночі холами приміщені бігали... пацюки.

— Ця Олімпіада запам'яталася і тим, що спортсмени уперше вийшли в новій екіпіровці. Я маю на увазі маски зі скла...

— Фехтувальники були ними вкрай нездовolenі. Адже дихати в них дуже важко. Таке враження, ніби ти у батискафі. Скло пітніє... Були моменти, коли воно навіть тріскалося. А ось телевізійники, навпаки, від нововведення були в захваті. Кажуть, що такі маски дозволяють спостерігати за емоціями фехтувальників.

— Після Олімпіади ти отримав військове звання «молодший лейтенант». То що ж буде раніше: капітанські зірочки чи «золото» пекінської Олімпіади?

— Я б відповів так: якщо стану олімпійським чемпіоном, то відразу стану і капітаном! Але якщо говорити серйозно, то у «Динамо» звання присвоюють набагато швидше. Представниця МВС Яна Клочкова, наприклад, стала майором у 21 рік. Проте у військового керівництва відношення до спортсменів більш поважне. У динамівців за «незаплановані» поразки спортсменів відразу викреслюють із команди.

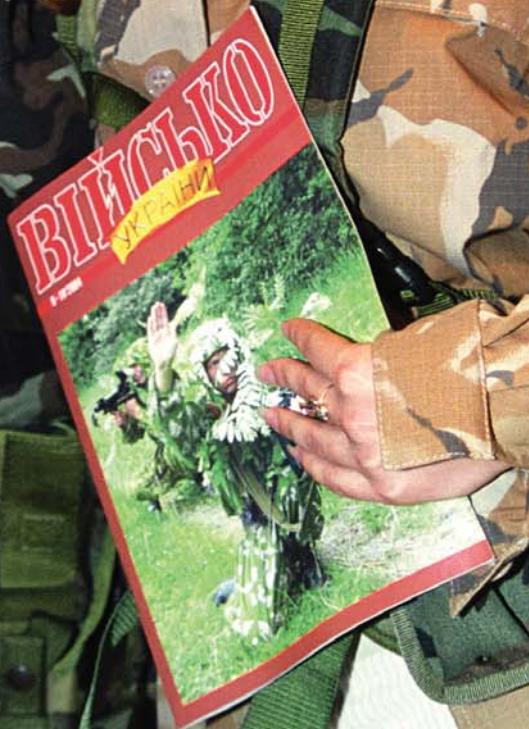
Бесіду вів підполковник Юрій СМЕЛОВ

*Читачам журналу «Військо України»
Побігши зірки на ногах та
зурівляючи в бою.*

ВІЙСЬКО
УКРАЇНИ

11-12'2004

www.mil.gov.ua/viysko_ua

Передплатний індекс 74101